

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta právnická**

**Péče o jmění dítěte**

**a**

**vyživovací povinnost k dítěti**

**Rigorózní práce**

**Mgr. Václav Buřič**

**Plzeň 2019**

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta právnická**

**Katedra občanského práva**

**Občanské právo a civilní proces**

**Péče o jmění dítěte**

**a**

**vyživovací povinnost k dítěti**

**Rigorózní práce**

**Mgr. Václav Buřič**

**Plzeň 2019**

## Čestné prohlášení

*„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“*

Plzeň, únor, 2019

-----

Mgr. Václav Buřič

## Poděkování

*Rád bych poděkoval svému konzultantovi JUDr. Miroslavu Kalnému Ph.D. za jeho podněty, doporučení, a příkladné konzultování v průběhu tvorby práce.*

*Rovněž chci poděkovat JUDr. Zdeňku Vlčkovi za jeho čas, který věnoval četbě této práce a za jeho podnětné výhrady k textu.*

# Obsah

1. Úvod .....	1
<b>2. Péče o jmění dítěte.....</b>	<b>4</b>
2. 1. Obecně k právům a povinnostem rodiče a dítěte .....	4
2. 2. Rodičovská odpovědnost .....	7
2. 2. 1. Rozhodnutí soudu ve věci rodičovské odpovědnosti.....	10
2. 2. 1. 1. Názor dítěte jako kritérium pro rozhodování orgánu veřejné moci .....	11
2. 2. 1. 2. Pozastavení rodičovské odpovědnosti .....	16
2. 2. 1. 3. Omezení rodičovské odpovědnosti .....	19
2. 2. 1. 4. Zbavení rodičovské odpovědnosti .....	21
2. 2. 1. 5. Shrnutí .....	24
2. 3. Obecně k péči o jmění dítěte .....	25
2. 3. 1. Péče řádného hospodáře a odpovědnost rodiče za škodu na jmění dítěte .....	25
2. 3. 2. Rozhodnutí soudu ve věci péče o jmění dítěte .....	28
2. 3. 2. 1. Účinky nesouhlasu či nevědomosti rodiče vůči třetím osobám .....	30
2. 3. 2. 2. Souhlas soudu k právnímu jednání .....	32
2. 3. 3. Zisk z majetku dítěte .....	34
2. 3. 4. Insolvence a péče o jmění dítěte .....	38
2. 3. 4. 1. Insolvenční právo – obecně .....	38
2. 3. 4. 2. Účinky úpadku na péči o jmění dítěte .....	40
2. 3. 4. 3. Exekuce a péče o jmění dítěte .....	44
2. 3. 5. Odevzdání spravovaného jmění dítěti .....	46
2. 3. 6. Opatrovnictví správy jmění dítěte .....	51
2. 3. 6. 1. Opatrovnictví obecně a další formy péče o dítě ve spojení s péčí o jmění dítěte .....	52
2. 3. 6. 2. Zvláštní zákonná úprava opatrovníka pro správu jmění dítěte .....	54
2. 3. 6. 3. Péče řádného hospodáře a odpovědnost opatrovníka pro správu jmění .....	55
2. 3. 6. 4. Náklady, odměna opatrovníka pro správu jmění dítěte.....	60
2. 3. 6. 5. Zánik funkce opatrovníka .....	62
<b>3. Vyživovací povinnost k dítěti.....</b>	<b>67</b>
3. 1. Druhy vyživovací povinnosti.....	67
3. 2. Výživné jako pojem.....	69
3. 3. Subjekty vyživovací povinnosti.....	72
3. 3. 1. Vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi .....	73
3. 3. 1. 1. Nezletilé dítě jako subjekt vyživovací povinnosti.....	75

3. 3. 1. 2. Zletilé dítě a rodič jako subjekty vyživovací povinnosti .....	77
3. 4. Principy určování výživného.....	77
3. 4. 1. Rozsah výživného.....	81
3. 4. 1. 1. Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného .....	83
3. 4. 1. 2. Více osob povinných vůči oprávněnému .....	86
3. 4. 1. 3. Specifika určování rozsahu výživného mezi rodiči, a dětmi a předky a potomky .....	88
3. 4. 1. 3. 1. Domněnka příjmu povinného.....	91
3. 4. 1. 3. 2. Tvorba úspor .....	93
3. 4. 1. 3. 3. Tezaurace výživného.....	95
3. 4. 2. Společná ustanovení o výživném.....	97
3. 4. 2. 1. Úrok z prodlení z výživného .....	97
3. 4. 2. 2. Ostatní společná ustanovení o výživném .....	99
3. 5. Výživné v trestním právu .....	101
3. 5. 1. Zvláštní ustanovení o trestání a účinné lítosti .....	105
<b>4. Závěr .....</b>	<b>108</b>
4. 1. Péče o jmění dítěte.....	108
4. 2. Vyživovací povinnost k dítěti.....	111
<b>5. Resume .....</b>	<b>113</b>
<b>6. Prameny .....</b>	<b>117</b>
6. 1. Literatura .....	117
6. 1. 1. Knižní.....	117
6. 1. 2. Časopisecká .....	119
6. 2. Právní předpisy.....	120
6. 3. Judikatura .....	121
6. 3. 1. Ústavní soud .....	121
6. 3. 2. Nejvyšší soud .....	122
6. 3. 3. Krajské soudy.....	123
6. 3. 4. Okresní či Obvodní soudy.....	123
6. 4. Internetové zdroje.....	123

## 1. Úvod

Tématem rigorózní práce je Péče o jmění dítěte a vyživovací povinnost k dítěti. Svoji diplomovou práci autor psal na téma Vyživovací povinnost předků a potomků. V předmětné diplomové práci byla rozebrána jak hmotněprávní část tohoto institutu, tak jeho procesněprávní důsledky a v krátkosti byla rovněž popsána problematika vymahatelnosti výživného jako peněžitého plnění. Cílem diplomové práce bylo poskytnout ucelený přehled výše uvedeného institutu. Autor došel k závěru, že je třeba se tímto tématem úžeji zabývat a spojit ho s péčí o jmění dítěte. V rámci rigorózní práce je tedy vycházeno z hmotněprávní části autorovy diplomové práce týkající se vyživovací povinnosti předků a potomků.<sup>1</sup>

K důvodu, proč je institut péče o jmění dítěte v této rigorózní práci spojen s institutem vyživovací povinnosti, se uvádí následující. Oba dva instituty jsou ve své podstatě majetkovými právy a povinnostmi týkající se nejen dítěte, ale i jeho rodičů. Samotné výživné je jako peněžitá dávka součástí jmění dítěte a rodiče s touto dávkou musí určitým způsobem hospodařit, tedy musí ji spravovat. Správa majetku dítěte je upravena zvláštními zákonnými ustanoveními o péči o jmění dítěte. Autor tedy vidí mezi těmito dvěma instituty úzkou souvislost.

Je vhodné na tomto místě připomenout, že oba dva instituty prošly určitými změnami, a to v rámci rekodifikace soukromého práva z roku 2012, resp. ze dne 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.<sup>2</sup> Tímto legislativním aktem byl derogován zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině,<sup>3</sup> ve kterém byly oba výše zmíněné instituty dříve upraveny. V práci nicméně nebude poskytnut ucelený přehled historie vývoje obou institutů, neboť ten je pro účely této práce nadbytečný. Rovněž nebude pravidelně podávána detailní komparace dřívější a současné právní úpravy, a pokud ano, tak okrajově a pouze tam, kde to bylo autorem považováno za důležité.

Motivací pro výběr daného tématu je nejen již výše uvedené, ale rovněž aktuálnost dané problematiky. Autor plně souhlasí s tím, že rodina je základ státu,

---

<sup>1</sup> Diplomová práce autora je jako zdroj řádně uvedena v části Prameny této práce.

<sup>2</sup> V práci, resp. v poznámkách pod čarou, bude dále užitá zkratka "o. z." v souladu s usnesením civilního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014. K tomuto se dále uvádí, že již nebude uváděn termín „nový občanský zákoník“, neboť současná právní úprava je v účinnosti v době psaní práce již pět let, a tak ji nelze považovat za novou.

<sup>3</sup> V práci bude dále užívána obecně přijatá zkratka „ZOR“.

a proto považuje rodinné právo za jedno z nejdůležitějších odvětví práva. Je přitom nutné, aby úprava práv a povinností v rámci rodiny, jako samostatné funkční sociální jednotky, která se má o sebe vzájemně starat a pomáhat si, byla precizní, byť nelze očekávat, že bude dokonalá.

Rigorózní práce je věcně rozdělena na dvě základní části. První část práce je věnována institutu péče o jmění dítěte, respektive jeho hmotněprávní povaze. V této části se autor nejprve zaměří na obecný přehled týkající se rodičovské odpovědnosti. Do této části jsou zařazeny i právní nástroje, kterými soud může do výkonu rodičovské odpovědnosti a do jejího rozsahu zasáhnout. Jakkoli se tato část práce může jevit nadbytečně, nelze ji vynechat. S problematikou péče o jmění dítěte úzce souvisí, a to nejen z níže uvedených důvodů. Navíc by toto dílo mělo poskytnout základní právní informace i proto, že nelze vyloučit, že mezi čtenáři nebudou jen právníci specializovaní na danou problematiku.

Péče o jmění dítěte je součástí rodičovské odpovědnosti, a proto ji nelze od rodičovské odpovědnosti oddělit. V zákoně je rovněž zmiňována skutečnost, že rodič může být ve směru péče o jmění dítěte omezen na své rodičovské odpovědnosti, tedy i ve směru péče o jmění dítěte. Část této kapitoly je rovněž věnována problematice názoru dítěte, pokud je rozhodováno ve věci, jež se ho týká. Důvodem zařazení této problematiky je skutečnost, že pokud soud rozhoduje o jmění dítěte, pak by měl (s ohledem na jeho rozumovou a volní vyspělost) zjistit i jeho názor.

Po výše uvedeném obecném úvodu do předmětné problematiky je přikročeno k rozboru jednotlivých zákonných ustanovení týkající se specificky péče o jmění dítěte. Autor pro úplnost zmiňuje, že v této části práce je poskytnut krátký exkurz do insolvenčního práva, a to v souvislosti s ustanovením § 901 občanského zákoníku, kdy pro pochopení dané problematiky je dle názoru autora toto odbočení nejen vhodné, ale i nutné. Rovněž je v krátkosti zmíněna problematika exekucí, a to v souvislosti s výše uvedeným ustanovením občanského zákoníku týkající se insolvence rodiče. Toto z důvodu, že exekuce předchází insolvenční.

Podrobněji je rozebrána problematika opatrovníka pro správu jmění dítěte, a to z důvodu, že sama důvodová zpráva (i odborná literatura) na tento institut odkazuje a uvádí, že v určitých případech je vhodné jej využít.



Druhá část rigorózní práce je věnována obecně institutu vyživovací povinnosti, kdy je konkrétně tento institut druhově rozdělen a dále je poskytnuta jeho definice. Důraz je kladen na rozdělení pojmu vyživovací povinnost a výživné. Rovněž je zpracováno, jakým způsobem se výše výživného vypočítává a co je pro ni rozhodující. V této části práce je dále poskytnut krátký exkurz do trestního práva v souvislosti s vyživovací povinností, resp. jejím neplněním, a to zejména pro ucelenost a aktuálnost dané problematiky. Protože je autor v době psaní této práce zaměstnán na Krajském soudu v Plzni na úseku trestním jako asistent soudce, promítá se do této práce právě i trestněprávní pohled. Pro dokreslení obsahuje práce i statistické údaje Policie ČR ve vztahu k neplnění vyživovací povinnosti, kdy už lze toto neplnění považovat za trestný čin.

Cílem této práce je podrobněji rozebrat výše uvedené instituty, zejména co se hmotněprávní části úpravy týče, byť se pro úplnost uvádí, že je místy odkazováno na procesněprávní předpisy. V jednotlivých kapitolách je poskytnut nejen popis výše uvedených institutů, ale rovněž jsou podrobeny konstruktivní kritice. Tam, kde je to vhodné a účelné se uvádí i návrhy na změnu současné právní úpravy, tj. návrhy de lege ferenda. Autor vychází nejen z odborné literatury, ale rovněž, a v určitých částech práce zejména, z judikatury a samozřejmě z důvodové zprávy. Pro úplnost se uvádí, že se judikatura ve věci péče o jmění dítěte příliš nevyskytuje, a když tak se jedná o velice starou judikaturu, kterou nelze již řádně použít. V rigorózní práci jsou využity především metody komparace, interpretace a deskripce jednotlivých zákonných ustanovení, ale i soudní judikatury.

## 2. Péče o jmění dítěte

Zákonná úprava péče o jmění dítěte je obsažena v občanském zákoníku, konkrétně od ustanovení § 896 do ustanovení § 905, jež se nachází v Oddílu 3 Rodiče a dítě, resp. v Pododdílu 3 Rodičovská odpovědnost. Pro předmětnou problematiku jsou důležitá i zákonná ustanovení o právech a vzájemných povinnostech rodičů a dětí, jež jsou upravena od ustanovení § 855 – § 859 občanského zákoníku. Jedná se o základní ustanovení, která je nutno aplikovat v případě, že zvláštní úprava péče o jmění dítěte nestanoví jinak. Tato rovněž obsahují i základní definici pojmů jako je např. rodičovská odpovědnost.

### 2. 1. Obecně k právům a povinnostem rodiče a dítěte

Ustanovení § 855 občanského zákoníku stanoví: „(1) Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu. (2) Účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte.“<sup>4</sup> Ve vztahu k právům a povinnostem rodiče a dítěte je klíčovým pojmem pojem **vzájemnosti**<sup>5</sup> těchto práv a povinností. Tento pojem je zmíněn i v důvodové zprávě k občanskému zákoníku. Nutno předeslat, že ne všechna práva a povinnosti jsou vzájemné. Existují taková práva rodiče vůči dítěti, které dítě mít nemůže, jako například to, aby mohlo rodiče „výchovně usměrňovat“. Vzájemným právem je ale například právo na společné trávení času – právo na styk<sup>6</sup>. Co se týká vzájemných povinností, pak má autor za to, že rodič má těchto povinností ze zákona více než dítě, a to zejména pokud se jedná o dítě nezletilé. Většina z těchto povinností navíc nejsou vzájemné. Toto je dáno tím, že nezletilé dítě není plně svéprávnou osobou a zákonnou povinností rodiče je o dítě řádně pečovat, což v sobě obsahuje i ochranu nezletilého jako **slabší strany**. Ochranu nezletilého zajišťuje i samotná právní úprava. Odborná literatura k tomuto uvádí: „Soukromoprávní úprava zakotvená do občanského zákoníku je doplněna úpravou veřejnoprávní, neboť děti je třeba chránit, resp. je dán veřejný zájem na jejich ochraně. Stát má sice primárně povinnost do rodinného života nezasahovat, avšak

---

<sup>4</sup> § 855 o. z.

<sup>5</sup> Pojem vzájemnosti lze rovněž nalézt v rámci vyživovací povinnosti, jelikož i tato je povinností vzájemnou.

<sup>6</sup> § 888 o. z.

*s ohledem na zásadu nejlepšího zájmu dítěte a jeho blaha je třeba mnohdy do velmi křehkých rodinných vztahů intervenovat.“<sup>7</sup>*

Vzájemných práv a povinností se rodiče ani dítě vzdát nemohou. Pokud by tak učinili, nepřihlíží se k tomu. Tedy by se jednalo o tzv. zdánlivé právní jednání, jež je definováno v ustanovení § 554 občanského zákoníku. Komentář k ustanovení § 855 občanského zákoníku dále uvádí: „*Jde o povinnosti a práva přísně vázaná na osobu - tudíž s nimi nelze disponovat ve prospěch třetí osoby. Z tohoto důvodu (tj. jde rovněž o právní jednání, jímž lze povinností nebo právem disponovat, a navíc takovou dispozicí by povinnost nebo právo zanikly) se jich nemůže jejich nositel ani vzdát. Dítě např. nemůže vůči rodiči prohlásit, že se vzdává práva na jeho péči nebo i na osobní styk s rodičem.“<sup>8</sup> S těmito právy tedy nelze **volně** disponovat, jako např. s právem vlastnickým a tedy je nelze za úplatu převést na třetí osobu. Nicméně je možné tato práva a povinnosti delegovat na třetí osobu s tím, že rodič si své právo či povinnost ponechá.<sup>9</sup> Samozřejmě má ve výkonu tohoto práva přednost a může kdykoli takto delegované právo či povinnost třetí osobě odejmout. Pokud by toto možné nebylo, pak by rodič ad absurdum nemohl dítě svěřit na prázdniny prarodičům nebo do školního zařízení. Není ale možné, aby prohlášením rodiče či dítěte (tj. právním jednáním jednoho či druhého) tato práva a povinnosti zanikly. K zániku či omezení těchto práv a povinností může dojít jen ve výjimečných případech, a to pouze na základě rozhodnutí soudu, popř. na základě právní skutečnosti – smrt, nabytí zletilosti či svéprávnosti dítětem.*

De lege lata je účelem předmětných práv a povinností k dítěti zajištění jeho morálního a hmotného prospěchu. Důvodová zpráva uvádí: „*Výslovné vyjádření tohoto účelu v textu zákona má nejen hodnotu výchovnou, ale je i vykládacím právním pravidlem: lze totiž říct, že nenaplní-li výkon povinností a zejména práv rodičů k dítěti právě tento zákonný účel, pak jde o protiprávní chování, o zneužití práv atd. a nabízí se použít odpovídající sankce.“<sup>10</sup> Autor se domnívá, že ve vztahu k dítěti je toto předmětné pravidlo **zásadní** a jeho výslovné vyjádření v zákoně mu přidává na důrazu. To znamená, že i v optice péče o jmění dítěte*

---

<sup>7</sup> HRUŠÁKOVÁ, M., KRALÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ L. a kolektiv. Rodinné právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 181.

<sup>8</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 444, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>9</sup> V zákoně je toto upraveno v ustanovení § 881 o. z.

<sup>10</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

musí rodič, již dle tohoto ustanovení, se jměním dítěte disponovat tak, aby jmění dítěte bylo zachováno a pokud možno rozmnoženo.<sup>11</sup>

Ustanovení § 856 občanského zákoníku spojuje vznik práv a povinností týkající se osobnosti dítěte a jeho osobní povahy s narozením dítěte a jejich zánik s nabytím zletilosti. Co se konkrétního výčtu osobnostních práv a povinností týče, pak zákon na tomto místě dítěti nepřiznává zvláštní práva či povinnosti. Tato lze nalézt v obecné úpravě práv týkající se osobnosti člověka v ustanovení § 81 občanského zákoníku. Jedná se například o právo na život, zdraví, soukromí, čest atd. Tato práva za dítě v určitých případech vykonává rodič a rovněž by ho v případě nutnosti ochrany a výkonu těchto práv zastupoval. Může se jednat například o situaci, kdy je dítě hercem, a tedy veškerá práva týkající se jeho soukromí, podobizny atp. by vykonával a chránil rodič.

Ve vztahu k právům osobní povahy komentářová literatura uvádí: *„Do této skupiny práv se zařazují také osobní práva dítěte, práva, která nemají v žádném případě majetkovou povahu. Jsou to práva dítěte vztahující se k jeho rodičům. O osobních právech zásadně platí, že jsou stanovena imperfektními normami: normami postrádajícími sankci, tj. tato práva nelze uplatnit u soudu ani jiného rozhodujícího státního orgánu.“*<sup>12</sup> Tato práva osobní povahy, tj. práva dítěte vůči rodičům, jsou vyjádřena například v ustanovení § 857 občanského zákoníku. Toto zákonné ustanovení pak upravuje pouze tzv. poslušnost dítěte a možnost rodičů dítě usměrňovat výchovnými prostředky.

Současná úprava práv a povinností rodičů a dětí je na základě výše uvedeného rozdělena na tři skupiny. První skupinou jsou práva a povinnosti vyživovací, která jsou samostatná a svébytná. Rodičovská odpovědnost na jejich výkon nemá vliv. Druhou skupinou jsou práva a povinnosti v rámci rodičovské odpovědnosti<sup>13</sup> (např. péče o jmění dítěte aj.). Poslední skupinou jsou osobností (statusová) práva dítěte a práva osobní povahy. Tyto je potřeba od rodičovské odpovědnosti rovněž zásadně oddělovat. Z obecného hlediska lze dodat, že současná právní úprava odpovídá úpravě mezinárodní, kdy existuje snaha o určité sjednocení právní

---

<sup>11</sup> O dispozici se jměním dítěte bude blíže pojednáno v dalších částech práce.

<sup>12</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 444, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>13</sup> O rodičovské odpovědnosti v následující kapitole.

úpravy týkající se rodinného práva a zejména práv a povinností rodičů a dětí minimálně v rámci Evropské unie.

## 2. 2. Rodičovská odpovědnost

V občanském zákoníku je rodičovská odpovědnost definována v ustanovení § 858 takto: *„Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“*<sup>14</sup> Výše citované ustanovení poskytuje demonstrativní (nikoli taxativní) výčet oblastí, ve kterých mají rodiče vůči dítěti práva a povinnosti. Některá z těchto práv a povinností jsou specificky upravena zvláštními ustanoveními v občanském zákoníku, kdy se jedná například o péči o jmění dítěte.

Na základě ustanovení § 855 odst. 2 občanského zákoníku je zřejmé, že výše uvedená práva a povinnosti mají být vykonávána v souladu se zájmem dítěte. Jak plyne z důvodové zprávy, tak pojem rodičovské odpovědnosti není nový: *„Pojem tzv. rodičovské zodpovědnosti, který byl vřazen do našeho právního řádu zákonem č. 91/1998 Sb., aniž byl diskutován v odpovídajícím rozsahu a hloubce, zejména pak bez toho, aby bylo dostatečně zjištěno, popř. zváženo, jaký je vlastně význam anglického výrazu parental responsibilities, se navrhuje nahradit výrazem „rodičovská odpovědnost“, shodně s celkovým konceptem pojmu odpovědnosti v návrhu.“*<sup>15</sup> Úprava rodičovské odpovědnosti tedy vychází zejména z anglického Children Act 1989 a rovněž i z francouzského Civil Code, což lze doložit některými přejatými formulacemi. Z Children Act 1989 je přejat nejen samotný termín „rodičovská odpovědnost“ (parental responsibilities), ale částečně i její definice, jež zní: *„In this Act “parental responsibility” means all the rights, duties, powers, responsibilities and authority which by law a parent of a child has in relation to the child and his property.“*<sup>16</sup> Naše úprava je ve vztahu k obsahu a výčtu „parental responsibilities“ více konkrétní, nicméně základ je čerpán právě

---

<sup>14</sup> § 858 o.z.

<sup>15</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>16</sup> Children Act 1989, Part I., Section 3/1.

z výše citované britské právní úpravy. Právě konkrétnost, resp. nekonkrétnost britské úpravy, je některými britskými odborníky považována za problematickou. Svoji právní úpravu srovnávají například se skotskou, která je ve výčtu "parental responsibilities" více konkrétní. Byť závěrem uvádějí, že jejich právní úprava se časem osvědčila a patrně není nutné ji zásadně měnit.<sup>17</sup> Skutečnost, že se tvůrci tuzemské právní úpravy inspirovali britskou právní úpravou pouze částečně, lze tedy hodnotit kladně.

Ve francouzském Civil Code je v jeho anglickém překladu použito sousloví „parental authority“. Slovo „authority“ lze do českého jazyka přeložit jako „pravomoc“ a v angličtině je používáno spíše v souvislosti se státními úřady. Termín „responsibility“ se tedy jeví být lepším.<sup>18</sup> Francouzská úprava je nicméně v popisu toho, co „parental authority“ obsahuje, více konkrétní než britská právní úprava. Z níže uvedené citace je zjevné, že z ní tvůrci zákona vycházeli, neboť stanoví: *„Parental authority is a set of rights and duties whose finality is the welfare of the child. It is vested in the father and mother until the majority or emancipation of the child in order to protect him in his security, health and morality, to ensure his education and allow his development, showing regard to his person. Parents shall make a child a party to judgments relating to him, according to his age and degree of maturity.“*<sup>19</sup> Rovněž je stanoveno, že rodičovská odpovědnost má být vykonávána ku prospěchu dítěte.

Koncepce rodičovské odpovědnosti na základě výše uvedeného vychází z právních řádů různých zemí západní Evropy. Rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva může sloužit jako interpretační nástroj. Literatura uvádí, že je zde určitá snaha o jakousi unifikaci rodinného práva v Evropě (zejména v Evropské unii), kdy se jednotlivé právní úpravy k sobě postupně přibližují, anebo (jako např. právní úprava České republiky) ze sebe navzájem vychází. Určitá provázanost jednotlivých států Evropské unie či Evropy je zřejmá i v jiných oblastech práva.<sup>20</sup> Pro vzájemnou přeshraniční spolupráci se příhodně jeví to, aby v případě vzniknuvšího právního sporu s mezinárodním prvkem

---

<sup>17</sup> Na tomto místě je čerpáno z této publikace: LOWE, N. V. a Gillian DOUGLAS. *Bromley's family law*. Eleventh edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2015], s. 333 - 336. ISBN 978-0-19-958040-8.

<sup>18</sup> K důvodům se autor vyjádří vzápětí.

<sup>19</sup> Civil Code Art. 371-1.

<sup>20</sup> Jako příklad se uvádí mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních.

v oblasti rodinného práva, byly úpravy jednotlivých států podobné. Úspěšné a zejména rychlejší řešení takového sporu bude takto pravděpodobnější. Nicméně se jako dostačující jeví to, aby jednotlivé právní úpravy vycházely ze stejných zásad.

Lze se nicméně zamyslet nad tím, zda je termín „rodičovská odpovědnost“ jako souhrnný termín pro práva a povinnosti rodiče správný a zda by nebylo bývalo vhodnější, aby byl použit termín např. „rodičovská pravomoc“, tj. doslovný překlad anglického „parental authority“. Být rodičem je výsledkem svobodné volby člověka, která ale přináší určité závazky a povinnosti. Pokud rodiče chtějí přivést na tento svět dítě, pak musí mít vůči němu elementární odpovědnost, která je jen těžko nahraditelná. Tato odpovědnost v sobě obsahuje jak práva, tak i povinnosti. Dítě není součástí vlastnického práva rodičů (není jejich majetkem) a nemají ho v moci (jako např. vlastník či držitel věc). Z těchto důvodů má autor za to, že rodičovská odpovědnost je vhodným termínem.

Na základě ustanovení § 865 odst. 1 občanského zákoníku náleží rodičovská odpovědnost oběma rodičům stejně, ledaže by jí byli zbaveni. Toto ustanovení bylo obsaženo i v předchozí právní úpravě<sup>21</sup> a nebyl zde žádný důvod pro jeho změnu. Rodiče mohou být ve výjimečných případech této odpovědnosti zbaveni (nebo v ní mohou být omezeni) a to na základě rozhodnutí soudu. Odstavec dvě výše uvedeného zákonného ustanovení bude aplikován v případě, kdy soud rozhoduje o omezení svéprávnosti rodiče. Současně s rozhodnutím o omezení svéprávnosti musí soud rozhodnout i o jeho rodičovské odpovědnosti. V souvislosti s rodičem, jehož svéprávnost byla omezena, lze rovněž zmínit ustanovení § 458 občanského zákoníku, jež stanoví: *„Zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání.“*<sup>22</sup> Na základě výše citovaného nemůže zákonný zástupce či opatrovník za zastupovanou osobu vykonávat rodičovská práva a povinnosti. Z tohoto důvodu je důležité, aby soud rozhodl společně s omezením svéprávnosti rodiče i o výkonu jeho rodičovské odpovědnosti. Rodič může být omezen jen v určité oblasti rodičovské odpovědnosti, např. v rámci péče o jmění dítěte. Pro úplnost se na

---

<sup>21</sup> ZOR.

<sup>22</sup> § 458 o. z.

tomto místě odkazuje na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 3. 6. 2014 sp. zn. Nc 488/2013, 18 P a Nc 56/2013, na kterém lze ilustrovat, jakým způsobem může být koncipován výrok rozhodnutí o omezení svéprávnosti společně s omezením rodičovské odpovědnosti. Byť se dodává, že v předmětném rozhodnutí autor práce postrádá odkaz na specifické zákonné ustanovení týkající se rodičovské odpovědnosti.

### 2. 2. 1. Rozhodnutí soudu ve věci rodičovské odpovědnosti

Jak bylo dovozeno v předchozích kapitolách, tak jediný, kdo může rozhodnout o rozsahu rodičovské odpovědnosti, či rozsahu jejího výkonu rodičem, je soud. Ustanovení § 866 občanského zákoníku stanoví, že rozhodující jsou v této věci **zájmy dítěte**. Toto ustanovení je v souladu s koncepcí rodičovské odpovědnosti a jejího výkonu, neboť právní úprava práv a povinností rodičů vůči dítěti je založena na tom, že jsou respektovány a prosazovány zájmy dítěte, které mají být zároveň chráněny. Tento závěr potvrzuje i následující citace z důvodové zprávy k předmětnému ustanovení zákona: *„Je třeba výslovně a zcela jednoznačně uvést, že hledisko zájmu dítěte je určující vždy, ať už o dítěti, jeho osudu, jednání atd. rozhoduje kdokoli – prvořadě musí být tímto hledisko veden každý orgán veřejné moci (především soud, ale také administrativní orgán) rozhodující o poměrech dítěte.“*<sup>23</sup> Tedy výše uvedené pravidlo musí být vždy respektováno, pokud je rozhodováno ve věci, jež se týká dítěte. Soud by tedy měl přihlížet k jeho názoru.<sup>24</sup>

Z hlediska rozhodnutí soudu ve věci rodičovské odpovědnosti je potřeba rozlišovat tři zákonné instituty: **pozastavení, omezení a zbavení** rodičovské odpovědnosti.<sup>25</sup> Judikatura tyto termíny rozděluje z hlediska jejich povahy na **sankční** (omezení a zbavení) a **nesankční** (pozastavení).<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>24</sup> Problematika názoru dítěte a jeho uplatnění a zohlednění v rámci rozhodovací činnosti orgánu veřejné moci je upravena v následující kapitole.

<sup>25</sup> Tyto jsou popsány v kapitolách 2. 2. 2. 2., 2. 2. 2. 3., 2. 2. 2. 4.

<sup>26</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3361/2014 ze dne 17. 12. 2014.



## 2. 2. 1. 1. Názor dítěte jako kritérium pro rozhodování orgánu veřejné moci

Pokud soud rozhoduje o rodičovské odpovědnosti, pak mu ustanovení § 867 občanského zákoníku ukládá tuto povinnost: „(1) Před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, poskytne soud dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit. (2) Není-li podle zjištění soudu dítě schopno informace náležitě přijmout nebo není-li schopno vytvořit si vlastní názor nebo není-li schopno tento názor sdělit, soud informuje a vyslechne toho, kdo je schopen zájmy dítěte ochránit, s tím, že se musí jednat o osobu, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte; o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Názoru dítěte věnuje soud patřičnou pozornost.“<sup>27</sup> Důvodová zpráva toto ustanovení pojmenovává jako to nejvýznamnější z hlediska ochrany dítěte, jež stát poskytuje, či by měl poskytovat. Dává totiž dítěti právo, aby mohlo poskytnout svůj názor na projednávanou věc, jež souvisí s jeho zájmem. Orgánu veřejné moci dává povinnost dítěti poskytnout veškeré relevantní informace pro to, aby si mohlo svůj názor utvořit a následně jej soudu sdělit.

Odstavec dva upravuje problematiku názoru dítěte podrobněji. V případě, že dítě nemá dostatečnou volní a rozumovou vyspělost, pak jeho názor nahradí osoba, která může jeho zájmy hájit. Tato osoba by měla být nestranná. Kdo má však být touto osobou? Bude zapotřebí, aby soud dítěti ustanovil opatrovníka? Komentář uvádí: „V tomto případě se nejedná o to, že soud má ustanovit opatrovníka, který bude zájem dítěte prezentovat, tady jde o to, že bude nalezena osoba dítěti nejbližší, která si s dítětem skutečně rozumí, a - protože není s dítětem v konfliktu zájmů - je schopna třetím osobám, zejména jistě soudu, velmi přesně sdělit stanovisko dítěte.“<sup>28</sup> Pokud tedy soud nemá dítěti ustanovit opatrovníka (vyjma případů, kde je to jeho zákonnou povinností), pak stále není zřejmé, kdo přesně by takovou osobou měl být. Autor má za to, že to musí být osoba, která je plně svéprávná a dostatečně dítěti blízká a samozřejmě nestranná. Konkrétně se bude pravděpodobně jednat o prarodiče, strýce, tety atd.

---

<sup>27</sup> § 867 odst. 1,2 o. z.

<sup>28</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 463 - 464, ISBN 978-80-7478-369-2.

V případě, že je dítěti více než dvanáct let, zákon poskytuje vyvratitelnou právní domněnku, že dítě v tomto věku je již schopné si názor utvořit samo a následně jej sdělit. Nicméně je nutné dodat, že je to záležitost ryze individuální. Existují děti, které již v osmi letech jsou schopné si utvořit relevantní názor a ten soudu sdělit a rovněž existují děti, které toho ve dvanácti letech schopny nejsou. „Každé dítě je však jiné a vyvíjí se zcela individuálně. Proto není možné stanovit jednotnou věkovou hranici, odkdy musí být dítě vyslyšeno a od kdy musí být jeho názoru přikládána jaká váha. Bez ohledu na rozumovou vyspělost a komunikační schopnosti každého dítěte je potřeba zohlednit také specifická rizika, která souvisí s jednotlivými věkovými skupinami.“<sup>29</sup> Bude nicméně záležet na soudci, který si sám udělá úsudek, zda je dítě výše uvedeného schopno. I pokud by soud dospěl k názoru, že tomu tak není, pak mu i přesto nic nebrání v tom, aby si dítě vyslechl a jeho názor vzal v potaz. Autor je přesvědčen, že byť vyspělost dítěte není na takové úrovni, aby si samo utvořilo relevantní názor, pak by si i přesto měl soud ve většině případů dítě vyslechnout. To z důvodu, že i takový rozhovor může soudci dát informaci o životě dítěte, kterou by jinak nedostal, anebo dostal, ale zkresleně. Poslední věta předmětného zákonného ustanovení soudu ukládá povinnost, aby názoru dítěte věnoval patřičnou pozornost, což je v souladu s koncepcí tuzemské i mezinárodní právní úpravy.

Rovněž judikatura se právem dítěte vyjádřit názor celkem široce zabývala. Ústavní soud ve svém nálezu dovodil: „K přání dítěte Ústavní soud již dříve konstatoval, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Současně však není možné, aby obecné soudy postoj nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby své rozhodnutí založily toliko na jeho přání a nikoliv na pečlivém a komplexním posuzování jeho zájmů“<sup>30</sup> To znamená, že právní úprava je v souladu s judikaturou Ústavního soudu. Ústavní soud má však pravdu v tom, že nelze vycházet **pouze** z přání dítěte, aniž by byly řádně a úplně zkoumány jeho zájmy, tj. co je pro dítě nejlepší. Je nutné si uvědomit, že malé děti mohou být svými rodiči jednoduše ovlivněny a jejich názor tedy nemusí být a

---

<sup>29</sup> ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti aktivního zapojení dítěte do řízení. Právní rozhledy. 2018, č. 8, s. 267-275.

<sup>30</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3216/13 ze dne 25. 9. 2014.

mnohdy nebude objektivní. Jejich rozum ještě totiž není plně vyvinut. Starší děti mohou naopak přemýšlet více materiálně a pokusit se pro sebe získat výhodu.<sup>31</sup>

V souvislosti s tímto ve výše citovaném nálezu Ústavní soud pokračuje: „*Stejně tak není možné, aby přání dítěte bylo zjišťováno pouze otázkami typu "U koho bys chtěl (a) bydlet?"*; přání dítěte musí být zjišťováno komplexně, tj. zejména formou nepřímých otázek (zejména u mladších dětí), a ideálně v neformálním prostředí (tj. nikoliv v soudní síni, ale například v kanceláři soudce či jinde). V této souvislosti Ústavní soud konstatuje, že čím starší dítě je, tím větší má zpravidla jeho názor váhu. Řečeno jinak, názor tříletého dítěte má daleko menší váhu než stanovisko patnáctiletého. U mladších dětí, zejména těch v předškolním věku, musí obecný soud hodnotit jejich názor s přihlédnutím k jejich věku a rozumové vyspělosti“<sup>32</sup> Výše citovaná část nálezu Ústavního soudu může posloužit jako návod, jakým způsobem by měl soud přistupovat k výsledku (zjištění názoru) nezletilého. Není tedy třeba dodržovat formálnost soudního jednání, spíše naopak. Výslech nezletilého by neměl být veden jako výslech, ale spíše jako přátelský rozhovor, jehož účelem by mělo být dítě poznat. Samotný rozhovor nemusí nutně probíhat v jednacích síních, ale např. v kanceláři soudce nebo v jiné místnosti soudu, která může dětem nabídnout příjemnější prostředí (omalovánky, pohodlné sezení atd.). Konečně tento rozhovor nemusí vůbec probíhat v budově soudu, ale v prostředí, kde se dítě cítí dobře. Soud by neměl klást otázky pouze k projednávané věci, ale také otázky, které s projednávanou věcí příliš nesouvisí. Rovněž se autor domnívá, že pokud sám soudce dítěti sdělí i své zážitky z osobního života, pak bude mít dítě větší motivaci pro to, aby řeklo to, co si myslí. Soudce by se měl v rámci možností dítě snažit poznat a z tohoto si utvořit názor pro své rozhodování.

I další odborníci akcentují důležitost názoru dítěte a rovněž nabádají strany (zejména rodiče dítěte) k dohodě v případě, že by vznikl mezi rodiči konflikt: „*Koncepce rodičovské odpovědnosti dnes žádnému z rodičů neumožňuje, aby bez souhlasu druhého rodiče a bez projednání s ním, či dokonce proti jeho vůli o společném nezletilém dítěti rozhodoval, u starších dětí tak činil bez souhlasu také tohoto dítěte. Oba rodiče jsou rodičovstvím natolik provázáni, že je tato*

---

<sup>31</sup> Např. být s rodičem, který je majetkově více zajištěný.

<sup>32</sup> Viz výše citovaný nálezu.

*povinnosti musí vést ke značné opatrnosti a ke snaze vyjednat s druhým rodičem dohodu, pro všechny účastníky přijatelnou. Unie rodinných advokátů vyzývá soudy, advokáty, opatrovníky a všechny ostatní instituce, aby v rodičích potlačovali jednostranná, mstivá a protiprávní řešení, jimiž jeden rodič bez dohody zamezí druhému rodiči podílet se na výchově dítěte a nezletilé dítě o tohoto rodiče připraví.“*<sup>33</sup> Jedná o stanovisko Unie rodinných advokátů<sup>34</sup>, se kterým se lze v plném rozsahu ztotožnit.

Názor dítěte ale nelze vnímat absolutně. Na tomto místě se odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu ČR: „*Ve vztahu k zbavení rodičovské zodpovědnosti pak Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 6. srpna 2009, sp. zn. 30 Cdo 1721/2009 vyložil, že jakkoliv nemůže být žádných pochyb o tom, že dítě má právo být slyšeno v každém řízení, které se ho dotýká (srov. čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte publikované pod č. 104/1991 Sb. a § 31 odst. 3 zák. o rod.), neznamená to ještě, že dítě musí být bezpodmínečně v každém takovém řízení slyšeno, zejména v procesní situaci, kdy již pro absenci jiných právně významných skutečností by takový postup či další dokazování bylo zjevně nadbytečné a neúčelné. Tak tomu může být např. v procesní situaci, kdy soud dospěje k závěru, že v jím posuzované věci podmínky pro zbavení rodičovské zodpovědnosti rodiče k nezletilému dítěti nejsou osvědčeny.*“<sup>35</sup> Jak je z výše uvedeného zřejmé, pak se má k názoru dítěte přihlížet a má mít svou váhu, ale nelze se řídit pouze jeho názorem a nadále v určitých a zejména odůvodněných případech nemusí být jeho názor vůbec zjišťován. S výše citovaným rozsudkem Nejvyššího soudu se lze ztotožnit, byť s výhradou, že pokud soud nebude k názoru dítěte přihlížet, pak by měl toto řádně ve svém rozhodnutí odůvodnit. V opačném případě by se mohlo jednat o vadu rozhodnutí.

Rovněž lze konstatovat, že do doby své zletilosti odpovídají za dítě ze zákona rodiče společně a jako takoví mají právo rozhodnout v určitých případech i proti vůli svého dítěte. Autor je přesvědčen, že **zájem** dotyčného dítěte převažuje nad jeho názorem. V mnoha případech by dítě mohlo hodnotit kroky svých rodičů negativně, byť jsou v jeho zájmu. V jiných případech by je naopak mohlo hodnotit

---

<sup>33</sup> Stanoviska - Unie rodinných advokátů. *Unie rodinných advokátů* [online]. 2018 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.uracr.cz/stanoviska>.

<sup>34</sup> URA vznikla na začátku roku 2018. Jednou ze zakladatelek je JUDr. Danila Kovářová, která se zároveň stala její prezidentkou. Cílem URA je vzdělávání jak odborné, tak laické veřejnosti v problematice rodinného práva. URA dává velký důraz na smírná řešení a dohodu v rodinných věcech.

<sup>35</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3522/2009 ze dne 26. 4. 2011.

pozitivně, byť nejsou v jeho zájmu. V takových situacích musí názor dítěte ustoupit před jeho zájmem. Pro soud by tedy měl být zájem dítěte na prvním místě, ostatně i zákon je tímto způsobem koncipován.

Pro úplnost se uvádí, že právo dítěte vyjádřit svůj názor není pouze záležitostí rodinného (resp. občanského práva). I jiná odvětví práva toto právo dítěte znají. Jedná se například o zákon č. 500/2004 Sb., správní řád <sup>36</sup>, ve svém ustanovení § 29 odst. 4 stanoví: „*V řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn názor nezletilého dítěte ve věci. Za tím účelem správní orgán poskytne dítěti možnost, aby bylo vyslyšeno buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Vyžaduje-li to zájem dítěte, lze jeho názor zjistit i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob zodpovědných za výchovu dítěte. V takovém případě správní orgán k úkonu přibere jinou vhodnou dospělou osobu. K názoru dítěte správní orgán přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.*“ <sup>37</sup> Komentářová literatura <sup>38</sup> uvádí, že výše citované ustanovení bylo zařazeno z důvodu požadavků Úmluvy o právech dítěte vyhlášené sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb. Pokud budeme tuto Úmluvu parafrázovat, pak lze konstatovat, že stát má povinnost dítěti poskytnout prostor pro to, aby mohlo svůj názor sdělit (i ve správním řízení). Správní řád rovněž pracuje s tezí, že přítomnost rodičů při výslechu dítěte nemusí být vždy žádoucí. Dítě by totiž mohlo podat jiné sdělení, jelikož by bylo přítomností rodičů ovlivněno. Pokud by se tak stalo, pak má správní orgán povinnost přibrat jinou vhodnou dospělou osobu. Komentář ke vhodnosti této jiné dospělé osoby uvádí: „*Kritériem "vhodnosti" dospělé osoby je přítom dle autorů tohoto komentáře míněna především vhodnost (daná zkušenostmi, např. s výchovou dětí apod.) ve vztahu k výslechu nezletilé osoby.*“ <sup>39</sup> S názorem autorů komentáře se lze ztotožnit a rovněž lze dodat, že by konkrétní osobou mohl být například jiný pracovník správního orgánu, který má vlastní děti.

---

<sup>36</sup> V práci jen jako „správní řád“.

<sup>37</sup> § 29 odst. 4 správního řádu.

<sup>38</sup> HRABÁK, J., NAHODIL, T. Správní řád s výkladovými poznámkami a vybranou judikaturou. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

<sup>39</sup> Viz. výše uvedená publikace.

## 2. 2. 1. 2. Pozastavení rodičovské odpovědnosti

Pozastavení rodičovské odpovědnosti je upraveno v ustanoveních § 868 a § 869 občanského zákoníku. Komentářová literatura používá v této souvislosti termín „sistace“ patrně kvůli skutečnosti, že daný institut je pouze dočasným řešením. Pozastavit rodičovskou odpovědnost může soud ve třech případech. Ustanovení § 868 občanského zákoníku upravuje dva z těchto případů (rodič je nezletilý, anebo je zletilý, ale není plně svéprávný) a stanoví: „(1) *Výkon rodičovské odpovědnosti nezletilého rodiče, který dříve přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství nenabyl plně svéprávnosti, je až do doby, kdy nabude plnou svéprávnost, pozastaven; to neplatí o výkonu povinnosti a práva péče o dítě, ledaže soud vzhledem k osobě rodiče rozhodne, že výkon také této povinnosti a tohoto práva se pozastavuje až do doby, kdy rodič nabude plnou svéprávnost.* (2) *Výkon rodičovské odpovědnosti rodiče, jehož svéprávnost byla v této oblasti omezena, je po dobu omezení jeho svéprávnosti pozastaven, ledaže soud rozhodne, že se rodiči vzhledem k jeho osobě zachovává výkon povinnosti a práva péče o dítě a osobního styku s dítětem.*“<sup>40</sup> Odstavec jedna se týká rodiče, jenž je nezletilý a nebyla mu soudem přiznána plná svéprávnost. Odstavec dvě se týká rodiče, jehož svéprávnost byla v oblasti rodičovské odpovědnosti omezena.

Důvodová zpráva uvádí, že není nutné, aby nezletilý rodič pro svoji neplnou svéprávnost postrádal rodičovskou odpovědnost k dítěti. Tento nezletilý rodič svoji rodičovskou odpovědnost neztrácí, ale pouze je mu pozastaven její výkon vyjma práv a povinností související s péčí o dítě. Je potřeba dodat, že ne každý nezletilý rodič tento výkon ex lege ztrácí. Je možné, že mu soudem byla plná svéprávnost přiznána a pak by se na něj výše uvedené ustanovení nevztahovalo. Byť by byl stále nezletilcem, tak by byl plně svéprávný a tedy způsobilý vykonávat plnou rodičovskou odpovědnost. Toto ustanovení bylo do zákonné úpravy zařazeno patrně proto, že sám rodič je nezletilcem a tedy osobou, vůči níž je vykonávána rodičovská odpovědnost, jež ho má chránit. Takový rodič není připraven na to, aby vůči jinému nezletilci vykonával rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.

---

<sup>40</sup> § 868 odst. 1,2 o. z.

Kdo bude tedy zákonným zástupcem nezletilého dítěte, jež bude vůči němu vykonávat rodičovskou odpovědnost, pokud je jeho rodič rovněž nezletilý? V tomto případě by měl soud tomuto dítěti jmenovat poručníka, který bude rodičovskou odpovědnost vykonávat, a to v souladu s ustanovením § 928 občanského zákoníku. Nezletilý rodič totiž nemůže zastupovat své nezletilé dítě v otázkách např. správy majetku, jelikož sám je v tomto směru zastupován svými rodiči. Osobní péče o dítě na základě výše citovaného ustanovení bude náležet nezletilému rodiči, a proto ji poručník pravděpodobně vykonávat nebude. Pro úplnost se na tomto místě cituje z usnesení Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 10. 2015 č. j. 6Nc 7301/2015-10: *„Z výše citovaného ust. § 868 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že i nezletilá matka má rodičovskou odpovědnost, výkon její rodičovské odpovědnosti je však ze zákona pozastaven. Toto pozastavení se však netýká osobní péče o dítě. V této části má i nezletilý rodič rodičovskou odpovědnost, ledaže soud rozhodne o pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti i co se týče péče o dítě.“*<sup>41</sup> Nicméně nic nebrání tomu, aby i tuto osobní péči poručník poskytoval a nezletilému rodiči pomohl. Autor se domnívá, že by se poručníky v tomto případě měli stát rodiče nezletilého rodiče. Měl by být totiž kladen důraz na to, aby se rodina o sebe vzájemně starala a pomáhala si. Soud nicméně může výkon rodičovské odpovědnosti i ve směru osobní péče pozastavit. Nejspíše z důvodu, kdy nezletilý rodič není vzhledem ke své vyspělosti schopen osobní péče.

Výše uvedené se vztahuje na případ, kdy by oba rodiče byli nezletilí, a tedy ani jeden z nich by nemohl vykonávat úplnou rodičovskou odpovědnost. V případě, že druhý rodič je plně svéprávný (či zletilý) tak bude úplnou rodičovskou odpovědnost vykonávat tento plně svéprávný rodič, jak ostatně dovodila i judikatura: *„Zásadním důvodem, pro který soud může přistoupit k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, je jediné skutečnost, že to z objektivních důvodů vyžaduje zájem dítěte. Jestliže soud pozastaví výkon rodičovské odpovědnosti u jednoho rodiče, znamená to, že formálně je tento rodič i nadále nositelem rodičovské odpovědnosti, ale práva a povinnosti z ní vyplývající nemůže vykonávat. Výkon těchto práv a povinností se koncentruje v*

---

<sup>41</sup> Usnesení Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 10. 2015 č. j. 6Nc 7301/2015-10.

*osobě druhého rodiče, který jediný je oprávněn o dítěti rozhodovat, vychovávat ho, zastupovat ho a spravovat jeho majetek.“* <sup>42</sup>

Pokud soud rozhoduje o omezení svéprávnosti fyzické osoby, pak může rozhodnout i o pozastavení rodičovské odpovědnosti. Soud nicméně může na základě posouzení individuálního stavu osoby, jejíž svéprávnost má být omezena, rozhodnout, že jsou rodiči zachována práva a povinnosti v souvislosti s osobní péčí a osobního styku s dítětem. Jeví se správně, aby zákon soudy tuto volnost v rozhodování poskytl. Každý případ, a to zejména v rámci rodinného práva by měl být posuzován individuálně. <sup>43</sup> Navíc je nutné zmínit kritérium **přiměřenosti**, jež se vztahuje i na ustanovení § 869 občanského zákoníku. Každé opatření, zejména v rámci rodinného práva, musí být přiměřené okolnostem případu a samozřejmě musí být v souladu se zájmem dítěte. Soud tedy musí pečlivě zkoumat, zda tyto podmínky byly splněny.

Ustanovení § 869 občanského zákoníku upravuje třetí případ, kdy soud může rodičovskou odpovědnost omezit: *„(1) Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti závažná okolnost a lze-li se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba, může soud rozhodnout, že se výkon rodičovské odpovědnosti tohoto rodiče pozastavuje. (2) Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti nemá vliv na plnění vyživovací povinnosti k dítěti.“* <sup>44</sup> Rodiči může být soudem pozastavena rodičovská odpovědnost, pokud mu v jejím výkonu brání závažná okolnost. V tomto případě nicméně rodič rodičovskou odpovědnost neztrácí, nýbrž ji nemůže vykonávat, což bylo dovozeno i v judikatuře Nejvyššího soudu: *„Zásadním důvodem, pro který soud může přistoupit k pozastavení výkonu rodičovské zodpovědnosti, je jediné skutečnost, že to z objektivních důvodů vyžaduje zájem dítěte. Jestliže soud pozastaví výkon rodičovské zodpovědnosti u jednoho rodiče, znamená to, že formálně je tento rodič i nadále nositelem rodičovské zodpovědnosti, ale práva a povinnosti z ní vyplývající nemůže vykonávat. Výkon těchto práv a povinností se koncentruje v osobě druhého rodiče, který jediný je oprávněn o dítěti rozhodovat, vychovávat ho, zastupovat ho*

---

<sup>42</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 6047/2017 ze dne 14. 3. 2018.

<sup>43</sup> Toto individuální posuzování platí i v případě omezení svéprávnosti fyzické osoby. Každý případ má svá specifika a je jiný. Soud musí důkladně zkoumat stav člověka a jeho situaci.

<sup>44</sup> § 869 odst. 1,2 o. z.



*a spravovat jeho majetek.*“<sup>45</sup> Znovu lze poukázat na význam zájmu dítěte, který je i v tomto případě rozhodující. Pokud se jedná o konkrétní příklady, na základě kterých lze pozastavit výkon rodičovské odpovědnost, pak lze odkázat na komentářovou literaturu, jež uvádí: „*Jde o případy, kdy je rodič nemocný, hospitalizován, v kómatu, po závažném operativním výkonu atd. atp., ale také případy, kdy je rodič ve výkonu trestu odnětí svobody; může jít ovšem i o výkon vazby. Jen výjimečně se jedná o takovou situaci, kterou rodič připravil vědomě, chtěl ji a sístace je způsob, jak zařídit, aby právní poměry dítěte byly náležitě opatřeny. To jsou např. zahraniční cesty rodiče, cesty výzkumné či vědecké pokusy (např. pobyt ve stavu beztlíže v zařízení, kde rodič nemůže o dítě pečovat).*“<sup>46</sup> Výše citované případy jsou rovněž zpravidla krátkodobou záležitostí<sup>47</sup> a objektivně rodiči brání ve výkonu svých práv a povinností. Potom je na místě, aby soud výkon rodičovské odpovědnosti pozastavil, pokud je to v zájmu dítěte.

Jelikož do rodičovské odpovědnosti není zahrnuta vyživovací povinnost, jež je separátní povinností, tak je odstavec dvě výše citovaného ustanovení v souladu s koncepcí rodičovské odpovědnosti a její separace od vyživovací povinnosti.

### 2. 2. 1. 3. Omezení rodičovské odpovědnosti

Omezení rodičovské odpovědnosti je tím mírnějším z možných sankčních opatření, jež může být soudem vůči rodiči aplikováno. Je upraveno v ustanovení § 870 občanského zákoníku: „*Nevykonává-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou odpovědnost omezí, nebo omezí její výkon, a zároveň stanoví rozsah tohoto omezení.*“<sup>48</sup> Pokud rodič nevykonává svoji rodičovskou odpovědnost řádně a pokud je to v souladu se zájmem dítěte, pak lze rodiče v tomto směru omezit. Před účinností občanského zákoníku bylo toto ustanovení upraveno v ustanovení § 44 odst. 2 zákona o rodině a současná právní úprava ho přejala a formulačně upravila. Rozdíl mezi pozastavením a omezením je v jedné zásadní věci. Zákon u pozastavení stanoví, že soud **může** rodičovskou odpovědnost pozastavit, pokud je to v zájmu dítěte (a jsou splněny další podmínky). U omezení rodičovské odpovědnosti zákon naproti

<sup>45</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2742/2013.

<sup>46</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 469, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>47</sup> Byť např. hospitalizace popř. kóma nutně nemusí mít krátkodobé trvání.

<sup>48</sup> § 870 o. z.

tomu stanoví, že soud rodiče omezí, pokud jsou k tomu dány zákonné předpoklady (a je to v zájmu dítěte). Soud tedy za splnění zákonných podmínek rodiče omezit **musí**, nemá na výběr. Konkrétní rozsah omezení záleží na úvaze soudu. Soud může rodiče omezit prakticky v jakékoli oblasti jeho práv a povinností vůči dítěti – zákonné zastupování, osobní péče o dítě, styk s dítětem a v neposlední řadě i v oblasti správy jmění dítěte. Rovněž je soud povinen tento rozsah ve svém rozhodnutí precizně stanovit. Soud musí ke každému případu přistupovat ryze individuálně. Jelikož se jedná o sankční opatření, pak rodič musí svou nečinností<sup>49</sup> ohrožovat zájem dítěte. Patrně se bude jednat o případy, kdy se rodič o dítě řádně nestará a dostatečně nehájí jeho zájmy. Pokud by intenzita jeho nečinnosti byla tak závažná, kdy by dítěti hrozila újma morální či zdravotní, pak by byl soud nucen použít přísnější institut, a to je zbavení rodičovské odpovědnosti.

S ustanovením o omezení rodičovské odpovědnosti je také spjato ustanovení § 872 občanského zákoníku, jež stanoví: „*Před rozhodnutím soudu o omezení rodičovské odpovědnosti soud vždy posoudí, zda je vzhledem k zájmu dítěte nezbytné omezit právo rodiče osobně se stýkat s dítětem. Dojde-li ke zbavení rodiče rodičovské odpovědnosti, zůstává rodiči právo osobně se stýkat s dítětem jen v případě, že soud rozhodne o zachování tohoto práva rodiči s přihlédnutím k zájmu dítěte.*“<sup>50</sup> Výše citované zákonné ustanovení se vztahuje jak pro omezení, tak pro zbavení rodičovské odpovědnosti. Komentářová literatura uvádí, že toto ustanovení je novinkou v soukromém právu. Samotnému osobnímu styku je přikládán zvláštní důraz a je v rámci rodičovské odpovědnosti považován za zvláštní právo. Tedy je nutné vždy samostatně posuzovat, zda by měl být i v této oblasti rodič omezen a to v souvislosti se zájmem dítěte. Pokud je rodič omezován ve své rodičovské odpovědnosti, nemusí to nutně zakládat i omezení osobního styku s dítětem. Omezení, jakožto mírnější sankční opatření, má napravit určitý nedostatek, jenž se dítěti dostává v jeho péči. Jedná se například o nesprávné hospodaření se jměním dítěte. V tomto případě by pak jistě nebylo nutné, aby byl rodič omezen i v jeho právu na osobní styk s dítětem. Ex lege tedy není rodič v tomto právu omezen, musel by o tom rozhodnout soud.

---

<sup>49</sup> Tedy tím, že rodičovskou odpovědnost nevykonává.

<sup>50</sup> § 872 o. z.

Odlišně je ale třeba vnímat toto ustanovení ve vztahu ke zbavení rodičovské odpovědnosti. Zde je již rodič ex lege tohoto práva zbaven a soud by musel výslovně rozhodnout o ponechání práva osobního styku rodiči. Důraz je zejména kladen na bezpečí a prospěch dítěte, kdy aby byl rodič zbaven své rodičovské odpovědnosti, pak musí jednáním rodiče, zjednodušeně řečeno, hrozit vážná újma zdravotnímu či duševnímu vývoji dítěte.

#### 2. 2. 1. 4. Zbavení rodičovské odpovědnosti

Tento institut je posledním a nejpřísnějším sankčním institutem, jež má soud k dispozici. Je upraven v ustanovení § 871 občanského zákoníku následovně: „(1) *Zneužívá-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon, anebo svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon závažným způsobem zanedbává, soud jej jeho rodičovské odpovědnosti zbaví. (2) Spáchal-li rodič proti svému dítěti úmyslný trestný čin, nebo použil-li rodič své dítě, které není trestně odpovědné, ke spáchání trestného činu, nebo spáchal-li rodič trestný čin jako spolupachatel, návodce, pomocník či organizátor trestného činu spáchaného jeho dítětem, soud zvlášť posoudí, nejsou-li tu důvody pro zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti.*“<sup>51</sup> Jedná se o formulačně upravený přepis ustanovení § 44 odst. 3 a odst. 4 zákona o rodině. Rovněž v tomto případě nemá soud jinou možnost, než rodiče jeho odpovědnosti zbavit, pokud jsou naplněny zákonné podmínky pro toto zbavení. Tedy nezáleží na vůli soudu, ale na tom, zda jsou tyto podmínky splněny. Rozdíl od ostatních institutů (pozastavení a omezení) je v tom, že zájem dítěte není v tomto případě důležitý. Na základě výše citovaného zákonného ustanovení existují následující skutečnosti, které mají za následek zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti, a to jsou: zneužívání a zanedbání rodičovské odpovědnosti či jejího výkonu. Také to je (v odstavci dvě výše citovaného ustanovení) spáchání trestného činu vůči dítěti a užití dítěte ke spáchání trestného činu<sup>52</sup>.

Nejvyšší soud ČR se ve svém rozsudku sp. zn. 30 Cdo 3361/2014 ze dne 17. 12. 2014 k tomuto institutu vyjádřil následovně: „*Nejvyšší soud již dříve (ve*

---

<sup>51</sup> § 871 odst. 1, 2 o. z.

<sup>52</sup> Toto může mít formu, kdy sám rodič použije dítě, které není trestně odpovědné ke spáchání trestného činu, anebo je dítě spolupachatelem trestného činu páchaného rodičem, popř. pokud je rodič účastníkem trestného činu páchaného dítětem.

vztahu k úpravě zákona o rodině, účinné do 31. 12. 2013) vyslovil, že zbavení rodičovské odpovědnosti je nejtvrdějším zásahem do vztahů mezi rodiči a dětmi. K naplnění skutkové podstaty zbavení rodičovské odpovědnosti musí být splněna jedna ze dvou skutečností předvídaných v hypotéze ustanovení § 871 občanského zákoníku, a to, že rodič svou rodičovskou odpovědnost nebo její výkon zneužívá, anebo ji závažným způsobem zanedbává. Aby byl tento zásah odůvodněný, nestačí ojedinělé vybočení nebo opomenutí rodičovské péče. Zejména v případě zanedbávání povinností rodičem musí být dán jeho tak značný stupeň, že zbavení rodičovské odpovědnosti je jediným účinným prostředkem ochrany dítěte.<sup>53</sup> Nejvyšší soud judikoval, že se nesmí jednat o ojedinělé vybočení či opomenutí rodiče. Tedy se musí jednat o soustavné porušování povinností rodiče, popř. o zneužívání práv rodiče vůči dítěti. Dítěti tímto jednáním rodiče musí hrozit závažná morální či zdravotní újma a ochrany dítěte nelze dosáhnout jiným způsobem.

Ve výše citovaném judikátu Nejvyššího soudu bylo rovněž dovozeno, jaké konkrétní jednání rodiče bude mít za následek jeho zbavení rodičovské odpovědnosti: „*Za zneužívání rodičovské odpovědnosti je především považováno ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, umožnění jim páchat trestnou činnost, svádění k nemorálnímu způsobu života, týrání dětí apod. Za závažné zanedbávání rodičovské odpovědnosti se považuje zejména dlouhodobé neplnění rodičovských práv a povinností k nezletilému, absolutní nezáměr o nezletilého, zejména o jeho výchovu a výživu, trvalé ponechání dítěte ve výchovném zařízení spojené s nezáměrem o toto dítě a s neprojevením snahy převzít je do rodinné výchovy, nemorální způsob života rodičů, soustavné neplnění vyživovací povinnosti k dítěti, trestní postih pro zanedbávání povinné výživy apod. ...*“<sup>54</sup> K neplnění vyživovací povinnosti Nejvyšší soud dodal, že jelikož tato není ex lege součástí rodičovské odpovědnosti, tak její neplnění nemusí mít vliv na zbavení rodičovské odpovědnosti. Nejvyšší soud je v tomto směru konzistentní, kdy obdobný názor vyjádřil i v rozsudku ze dne 28. 6. 2011 sp. zn. 21Cdo 3909/2010. S výše uvedeným názorem Nejvyššího soudu se nicméně nelze zcela ztotožnit. Neplnění vyživovací povinnosti rodičem by nemělo být rozhodující (zásadní) ve vztahu ke

<sup>53</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3361/2014 ze dne 17. 12. 2014.

<sup>54</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3361/2014 ze dne 17. 12. 2014.

zbavení rodičovské odpovědnosti. De lege lata tedy nelze rodiče rodičovské odpovědnosti pro neplnění vyživovací povinnosti zbavit. Jak je uvedeno výše, vyživovací povinnost je separátní povinností a není součástí rodičovské odpovědnosti. Neplnění této povinnosti může mít až trestně-právní důsledky a tedy motivace rodiče k jejímu plnění by měla být tímto způsobem zajištěna. Toto tvrzení lze doložit i zákonným ustanovení § 874 občanského zákoníku, které platí i pro omezení rodičovské odpovědnosti. Předmětné ustanovení stanoví: „*Zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti ani její omezení nemá vliv na jeho vyživovací povinnost k dítěti.*“<sup>55</sup> Autor je přesvědčen, že rodiče nelze zbavit rodičovské odpovědnosti jen z důvodu neplnění vyživovací povinnosti. Nicméně pokud rodič vyživovací povinnost řádně neplní, pak tato skutečnost může sloužit jako určitý indikátor toho, jakým způsobem může rodič plnit své ostatní povinnosti vůči dítěti. Pro soud může tedy tato skutečnost sloužit jako jeden z podpůrných argumentů v odůvodnění rozhodnutí v souvislosti se zbavením rodičovské odpovědnosti.

Ve vztahu ke zbavení rodičovské odpovědnosti je rovněž nutné poukázat na ustanovení § 873 občanského zákoníku, jež stanoví: „*Zbavil-li soud rodiče rodičovské odpovědnosti, může zároveň rozhodnout, že jej zbavuje všech nebo některých povinností a práv stanovených v § 856, především práva dát souhlas k osvojení.*“<sup>56</sup> Toto ustanovení je v rodinném právu novinkou. Odpovídá totiž rozdělení práv a povinností rodičů a dětí<sup>57</sup>. Pokud soud rodiče zbaví rodičovské odpovědnosti, pak v závislosti na okolnostech může totéž učinit i s některými právy osobní povahy a právy statusovými. Zákon výslovně uvádí právo dát souhlas k osvojení dítěte. Komentář označuje toto právo jako: „*bytostně spjaté s osobou rodiče jako nejvlastnější právo biologické.*“<sup>58</sup>

De lege ferenda se navrhuje, aby bylo do zákonné úpravy vloženo ustanovení, které by stanovilo, že v případě neplnění vyživovací povinnosti rodičem by tento rodič mohl být rodičovské odpovědnosti zbaven. Lze uvažovat o tom, zda soudu spíše neposkytnout mírnější sankční institut - omezení rodičovské odpovědnosti -

---

<sup>55</sup> § 874 o. z.

<sup>56</sup> § 873 o. z.

<sup>57</sup> O tomto rozdělení je pojednáno na konci kapitoly 2. 1. Obecně k právům a povinnostem rodiče a dítěte.

<sup>58</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 477, ISBN 978-80-7478-369-2.

ve vztahu k neplnění vyživovací povinnosti než přímo samotné zbavení. Soud by nicméně měl mít možnost po posouzení konkrétních okolností zasáhnout do rodičovské odpovědnosti a jejího výkonu, pakliže rodič řádně neplní své zákonné povinnosti vůči dítěti. Autor má za to, že by rodiče byli tímto způsobem v určitých případech více motivováni k hrazení výživného.

#### 2. 2. 1. 5. Shrnutí

Závěrem lze konstatovat, že zákon poskytuje tři instituty, jež dávají orgánu veřejné moci (soudu) možnost zasáhnout do rodičovské odpovědnosti. Pozastavení rodičovské odpovědnosti je nejmírnější z těchto možností a použije se, pokud je rodiče sám nezletilem či je zletilým, ale není plně svéprávný, anebo pokud objektivně nemůže vykonávat rodičovskou odpovědnost, jelikož mu v tom brání určitá překážka (nemoc, hospitalizace apod.). Rovněž to musí být v zájmu dítěte. V tomto případě soud nemá povinnost o pozastavení rozhodnout, ale záleží na jeho vůli.

Omezení a zbavení rodičovské odpovědnosti jsou již sankčními instituty, které slouží k ochraně dítěte a jeho zájmů, pokud rodič rodičovskou odpovědnost řádně nevykonává nebo ji dokonce zneužívá. Omezení je mírnějším sankčním institutem a rovněž sleduje zájmy dítěte. Přichází v úvahu v případě, že rodič dostatečně nehájí zájmy dítěte, např. co se správy majetku týče. Soud zde navíc nemá na výběr. Pokud jsou zákonné podmínky pro omezení naplněny, pak o něm musí rozhodnout.

Zbavení je nejpřísnějším sankčním institutem a primárně slouží k ochraně dítěte, pokud rodič svoji rodičovskou odpovědnost zneužívá. Nesmí se nicméně jednat o „jednorázové vybočení“, ale o její soustavné zneužívání, kdy je dítě týráno, čelí hrubému nedostatku osobní péče atp. Pokud by rodič užil dítě ke spáchání trestného činu, popř. pokud by byl účastníkem trestného činu páchaného dítěte, pak soud musí posoudit, zda rodiče jeho odpovědnosti nezbavit.

Zákon tedy správně poskytuje instituty, jejichž užitím lze dítě chránit před škodlivým jednáním rodiče, jakožto autority ve vztahu k dítěti.

## 2. 3. Obecně k péči o jmění dítěte

Péče o jmění dítěte je součástí rodičovské odpovědnosti. Jedná se o právo ale zároveň i o povinnost. Její zákonnou úpravu lze nalézt v občanském zákoníku od ustanovení § 896 – § 905, a to ve spojení se zvláštní úpravou zákonného zastoupení dítěte od ustanovení § 892 - § 895 a s obecnou úpravou zákonného zastoupení a opatrovnictví od ustanovení § 457 – § 488 občanského zákoníku. Tato jsou totiž základními ustanoveními, přičemž aplikační přednost mají ustanovení od § 896 - § 905 občanského zákoníku. Odborná literatura se shoduje v tom, že dřívější právní úprava péče o jmění dítěte<sup>59</sup> nebyla příliš kvalitní, neboť tuto problematiku komplexně neupravovala. Tuto chybu současná právní úprava napravuje, neboť poskytuje konkrétní zákonný rámec a vymezení péče o jmění dítěte. Nicméně i v tomto případě lze nalézt určité skeptické názory.<sup>60</sup> Bohužel neexistuje příliš mnoho relevantní judikatury ve věcech péče o jmění dítěte, a pokud existuje, pak je poněkud staršího data. Jedním z důvodů je i existence nové právní úpravy, jež nabyla účinnosti dne 1. 1. 2014, kdy právě právní úprava péče o jmění dítěte doznala určitých změn a upřesnění.

### 2. 3. 1. Péče řádného hospodáře a odpovědnost rodiče za škodu na jmění dítěte

Ustanovení § 896 odst. 1 občanského zákoníku stanoví: „*Rodiče mají povinnost a právo pečovat o jmění dítěte, především je jako řádní hospodáři spravovat. S peněžními prostředky, o kterých lze předpokládat, že nebudou zapotřebí k úhradě výdajů souvisících s majetkem dítěte, musí bezpečně nakládat.*“<sup>61</sup> Z výše uvedeného lze v první řadě vyčíst, že péče o jmění dítěte je jak právem, tak povinností. Rodiče jsou povinni pečovat o jmění dítěte. Definici pojmu jmění lze nalézt v ustanovení § 495 občanského zákoníku, jež stanoví: „*Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího*

---

<sup>59</sup> Dřívější úprava péče o jmění dítěte se nacházela v ZOR, konkrétně v ustanovení § 37a a § 37b.

<sup>60</sup> Jeden ze zmiňovaných názorů lze nalézt zde: PAVLÍČEK, Tomáš. Některé aspekty péče o jmění dítěte dle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy. 2014, č. 15-16, s. 538-542.

<sup>61</sup> § 896 odst. 1 o.z.

*majetku a jejích dluhů.*“<sup>62</sup> Rodiče jsou tedy povinni pečovat jak o majetková aktiva (majetek) dítěte, tak o jeho pasiva (dluhy).

Zákon dále stanoví i způsob, jakým si rodiče mají počínat. Jedná se o tzv. **péči řádného hospodáře**. Tato povinnost je upravena výše citovaným ustanovením § 896 odst. 1 občanského zákoníku. Tento pojem se objevuje napříč občanským zákoníkem, ať už v ustanovení § 1411 (správa cizího majetku) nebo ustanovení § 159 (povinnost členů voleného orgánu). V neposlední řadě lze tento pojem nalézt i v zákoně č. 90/2013 Sb., zákon o obchodních korporacích v ustanoveních § 51 a následujících. Co se týče definice tohoto pojmu, tak lze analogií užít institut dle názoru autora nejpodobnější péči o jmění dítěte, čímž je správa cizího majetku. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku k ustanovení § 1411 až § 1418 uvádí: *„Základní a obecnou povinností správce je povinnost jednat při správě cizího majetku s péčí řádného hospodáře, tedy čestně, věrně, prozíravě a pečlivě se zřetelem k účelu, jehož má být správou dosaženo.“*<sup>63</sup> Na rodiče ale nelze klást totožné odborné požadavky a znalosti jako na správce cizího majetku, jehož postavení bylo upraveno smlouvou. Od takové osoby lze očekávat i požadovat větší odborné znalosti. Už jen proto, že bude zpravidla tuto činnost primárně vykonávat za odměnu. U rodiče lze naopak očekávat základní požadavky pro správu, tedy čestnost, věrnost, prozíravost a pečlivost.

Peněžní prostředky, jež jsou součástí jmění dítěte, a které nebude nutné využít pro úhradu nákladů související s majetkem dítěte, mají rodiče povinnost **bezpečně uložit**. Náklady, jež souvisejí s majetkem dítěte, mohou být např. náklady na udržování nemovitých věcí, poplatky v peněžních ústavech atp. Pod pojmem bezpečné uložení si lze zejména představit zřízení běžného či spořicího účtu v peněžním ústavu, který bude tyto prostředky určitým způsobem zhodnocovat. Hlavním účelem správy jmění dítěte je zejména jeho uchování (či udržování) a pokud možno i jeho rozmnožení, byť toto nemůže být upřednostněno před jeho uchováním. V zájmu dítěte totiž je, aby jeho jmění bylo opatrováno pro dobu, kdy dítě nabyde zletilosti a po nabytí zletilosti, aby mu bylo řádně předáno. Proto by rodiče neměli podstupovat nepřiměřená majetková rizika v souvislosti se správou jmění jejich dítěte. Nicméně není jednoduché určit, jaká majetková rizika jsou

---

<sup>62</sup> § 495 o.z.

<sup>63</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.



nepřiměřená. Jedná se totiž o neurčitý právní pojem. Pro srovnání s výše uvedeným lze rovněž odcitovat pasáž z odborné literatury: „*Správa majetku dítěte by měla být spíše konzervativní. Rodiče by se měli snažit především o zachování majetku dítěte, nikoli o zisk za každou cenu*“.<sup>64</sup> Autor má za to, že lze určité riziko tolerovat, pokud to neohrozí samotnou existenci jmění, anebo pokud by to nezapříčinilo jeho razantní úbytek. S jistotou lze nicméně konstatovat, že pokud rodiče upřednostní zachování jmění před jeho zhodnocením, pak se nevystaví možnému riziku vzniku škody a vyhoví výše uvedenému hlavnímu účelu správy jmění dítěte. V případě opatrovníka pro správu jmění je situace poněkud odlišná, a proto je na tomto místě odkazováno na kapitolu 2. 3. 6. 3. této práce.

Ustanovení § 896 odst. 2 občanského zákoníku stanoví: „*Při právním jednání, které se týká jednotlivé součásti jmění dítěte, vystupují rodiče jako jeho zástupci; ustanovení § 892 odst. 3 platí obdobně.*“<sup>65</sup> Pokud je potřeba, aby ve vztahu ke jmění dítěte bylo učiněno právní jednání<sup>66</sup>, pak rodiče vystupují jako jeho zákonní zástupci. Rodiče dle obecného ustanovení § 457 občanského zákoníku jsou povinni chránit zájmy dítěte a naplňovat jeho práva. I v tomto ohledu jsou povinni si počínat s péčí řádného hospodáře, tedy nesmí činit očividně nevýhodná právní jednání.

Odstavec 3 předmětného zákonného ustanovení stanoví: „*Poruší-li rodiče povinnost pečovat o jmění dítěte jako řádní hospodáři, nahradí dítěti škodu z toho vzniklou společně a nerozdílně.*“<sup>67</sup> Toto ustanovení zakládá povinnost rodičů společně a nerozdílně nahradit škodu, kterou způsobili porušením povinnosti řádného hospodáře. Otázkou je, zda se jedná o odpovědnost objektivní (tedy není třeba řešit zavinění) či subjektivní (je potřeba řešit zavinění). Zákon otázku zavinění výslovně neřeší a důvodová zpráva není v tomto ohledu příliš jasná, byť se zdá, že se přiklání k odpovědnosti objektivní. Jak bylo uvedeno výše, dle názoru autora nelze rodiči dávat za vinu nedostatek odborných znalostí. Pokud by rodiče prokázali, že byť vznikla dítěti škoda, ale rodiče právní jednání učinili

---

<sup>64</sup> HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ L. a kolektiv. Rodinné právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 194 - 195, ISBN 978-80-7400-552-7.

<sup>65</sup> § 896 odst. 2 o.z.

<sup>66</sup> Toto může mít podobu např. zřízení účtu v peněžním ústavu, zřízení dodávek energií do nemovitosti dítěte atd.

<sup>67</sup> § 896 odst. 3 o.z.

v souladu s péčí řádného hospodáře<sup>68</sup>, pak by se z povinnosti nahradit škodu mohli vyvinit. Lze si představit situaci, kdy se rodiče stanou obětí trestného činu podvodu, a škoda vznikne na jmění dítěte. Jeví se jako absurdní, aby rodiče za tuto škodu dítěti odpovídali. Bylo by nutné prokázat, že si rodiče vzhledem k okolnostem nepočínali dostatečně obezřetně. Komentářová literatura není v tomto ohledu jednotná. Část tvrdí, že se jedná o odpovědnost objektivní<sup>69</sup> a jiný komentář tvrdí opak<sup>70</sup>, tedy že se jedná o odpovědnost subjektivní. Ani odborná literatura neposkytuje jednoznačnou odpověď a soudy v obdobném případě rovněž do této doby nerozhodovaly. Pokud by se jednalo o odpovědnost objektivní, pak by pravděpodobně jediným exoneračním důvodem byl tzv. „vis maior“.

Výše uvedenou otázku zavinění nelze s jistotou uzavřít. De lege ferenda autor navrhuje, aby se zákonodárce otázkou zavinění v souvislosti se škodou na jmění dítěte zabýval. Konkrétně se navrhuje, aby zákon explicitně stanovil subjektivní odpovědnost rodiče, anebo aby byly alespoň vymezeny exonerační důvody. Rodič by neměl za škodu na jmění dítěte odpovídat, pokud prokázal, že právní jednání, které způsobilo dítěti škodu, bylo učiněno v souladu s péčí řádného hospodáře a rodič vynaložil veškeré úsilí, které je možné po něm spravedlivě požadovat<sup>71</sup>, aby taková škoda nevznikla. Obdobně by se mělo postupovat i v případě, kdy jeden z rodičů jednal bez vědomí druhého rodiče a tohoto ani o svém jednání neinformoval. I zde se jeví jako nevhodné, aby druhý rodič za takové jednání odpovídal.

### 2. 3. 2. Rozhodnutí soudu ve věci péče o jmění dítěte

Rodiče dítěte mají společné právo a povinnost péče o jmění dítěte a tedy ho vykonávají společně. Není to tak, že by pouze jeden rodič bez vědomí a souhlasu druhého za dítě spravoval jeho jmění.<sup>72</sup> V konkrétních právních jednáních tomu ale tak fakticky bude. Příkladem budiž zřízení běžného účtu v bankovním ústavu

---

<sup>68</sup> Tedy čestně, zodpovědně, věrně atd.

<sup>69</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 520, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>70</sup> MELZER, F., TĚGL P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. 655-875. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

<sup>71</sup> Zjistil si potřebné informace, postupoval v dobré víře, čestně, okolnosti nenaznačovaly, že by mohla vzniknout škoda atp.

<sup>72</sup> Byť jistě budou případy, kdy si jeden z rodičů bude takto počínat.

(popř. vkladní knížky), kdy pouze jeden z rodičů připojí svůj podpis pod danou smlouvu. Obecně lze nicméně konstatovat, že na správě jmění dítěte a konkrétním právním jednání se rodiče mají dohodnout, jelikož péče o jmění dítěte je součástí rodičovské odpovědnosti a tato na základě ustanovení § 865 odst. 1 občanského zákoníku náleží oběma rodičům stejně a na základě ustanovení § 876 odst. 1 občanského zákoníku ji vykonávají ve vzájemné shodě.<sup>73</sup> Autor je přesvědčen, že dohoda je preferovaným řešením možného konfliktu mezi rodiči ve věcech týkající se dítěte.

Pokud se rodiče ve věci správy jmění dítěte nedohodnou, pak o konkrétním právním jednání rozhodne soud, jak je stanoveno ustanovení § 897 občanského zákoníku: „*Nedohodnou-li se rodiče o podstatných věcech při péči o jmění dítěte, rozhodne na návrh rodiče soud.*“<sup>74</sup> Výše citované ustanovení přináší i určité interpretační problémy, kdy by se mělo jednat o tzv. podstatné věci v souvislosti se správou jmění dítěte. Pokud použijeme jazykovou a doslovnou interpretaci daného ustanovení, pak by soud nemohl rozhodnout ve věci nepodstatné. Nad rámec tohoto přetrvává otázka, co je touto podstatnou věcí? Zákon taxativní ani demonstrativní výčet neposkytuje a tuto otázku nijak neřeší. Tvůrci zákona toto konkrétní ustanovení formulovali tímto způsobem patrně proto, aby rodiče nezatěžovali soudy podáváním návrhů ve věci vždy, kdy se nedohodnou o konkrétní věci např., zda dítěti koupit nové boty či novou bundu. Tyto se dají považovat za návrhy v bagatelních věcech. Toto ustanovení by rodiče mělo donutit se zamyslet nad důležitostí oné věci, a zda je nutné, aby rozhodoval soud.

Autor práce má ale za to, že se nejedná o příliš zdařilou formulaci a de lege ferenda by měla být část o podstatné věci vypuštěna. Komentářová literatura navíc uvádí: „*Komentované ustanovení hovoří pouze o podstatných věcech při péči o jmění dítěte. Toto je však nepřesné, neboť rodiče by se měli dohodnout o všech záležitostech týkajících se jmění dítěte bez ohledu na to, zda jde o věci podstatné či nikoliv. Lze tedy říci, že nedohodnou-li se rodiče při správě jmění dítěte o jakýchkoliv věcech týkajících se jmění dítěte, musí jejich neshodu rozhodnout*“

---

<sup>73</sup> Odborná literatura uvádí totožné.

<sup>74</sup> § 897 o. z.

soud. Nikdo jiný za rodiče rozhodnout nemůže." <sup>75</sup> Lze souhlasit s tím, že nikdo jiný než soud za rodiče rozhodnout nemůže. Nicméně je zapotřebí zmínit, že bude záležet na konkrétním soudci, jak dané ustanovení bude interpretovat. <sup>76</sup> Může ho interpretovat "liberálně", tedy rozhodne vždy a o každé věci, na které se rodiče nedohodnou. Také může dané ustanovení vyložit striktně jazykově a návrh ve věci, kterou bude považovat za nepodstatnou, zamítne s tím, že je na rodičích, aby se dohodli. Toto bude v plné kompetenci soudu, jelikož mu to dané ustanovení umožňuje. Také si lze představit situaci, kdy soud použije výše uvedený liberální výklad a jeden z rodičů podá proti danému rozhodnutí řádný opravný prostředek s tím, že soud vyložil toto ustanovení příliš extenzivně, jelikož se jedná o nepodstatnou věc a tedy o ní nelze rozhodnout. Následně by se věc mohla dostat až před Ústavní soud, který by tuto interpretační mezeru mohl jasně vyplnit. Autor se přiklání k názoru komentářové literatury citované výše a znovu opakuje svůj návrh *de lege ferenda*, aby zákonodárce vypustil část týkající se podstatné věci, tedy aby nechal na úvaze soudu, zda bude v dané věci vést řízení. Tedy možnost, že soud rozhodne o tom, že bagatelní věc projednávat nebude, by měla v zákoně zůstat.

Jediným, kdo může podat návrh ve výše uvedené věci, je rodič, ať už je to ten, který nesouhlasí, či ten, který chce dané právní jednání realizovat. Řízení v této věci se bude řídit zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních <sup>77</sup> a to na základě ustanovení § 466 písm. e). Soud by měl ve věci rozhodnout urychleně a v souladu se zásadami pro nesporné řízení.

### 2. 3. 2. 1. Účinky nesouhlasu či nevědomosti rodiče vůči třetím osobám

Otázkou je, co se stane za situace, kdy jeden z rodičů nejedná se souhlasem druhého rodiče. Tento nesoulad zákon výslovně neřeší a je třeba aplikovat obecná zákonná ustanovení týkající se rodičovské odpovědnosti. Ustanovení § 876 odst. 3

---

<sup>75</sup> ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. § 897 [[Rozhodnutí soudu o podstatných věcech při péči o jmění dítěte při neshodě rodičů]]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 982. ISBN 978-80-7400-503-09.

<sup>76</sup> Pro úplnost se uvádí, že v době tvorby této práce neexistuje žádná sjednocující judikatura Ústavního soudu, která by danou problematiku řešila.

<sup>77</sup> Dále jen jako "z.ř.s."

občanského zákoníku obecně presumuje souhlas druhého rodiče v právních jednáních vůči třetím osobám, tedy i v právních jednáních týkající se jmění dítěte, pokud je tato třetí osoba v dobré víře. Pokud rodič bude za dítě právně jednat vůči třetí osobě i přes odpor nebo bez souhlasu druhého rodiče, tak pokud je tato třetí osoba v dobré víře, pak jsou dítě i třetí osoba z tohoto právního jednání zavázáni. I přesto by se dle názoru autora rodič mohl aplikací ustanovení § 897 občanského zákoníku obrátit na soud, který by dané právní jednání posoudil a ve věci by rozhodl. Tuto možnost rodiče lze opřít i o judikaturu, byť staršího data,<sup>78</sup> jež stanoví: „*To znamená, že - vystupuje-li jako zástupce dítěte jen jeden rodič - je třeba se dotázat druhého rodiče, zda s projevem zastupujícího rodiče souhlasí. Pokud by druhý rodič vyslovil nesouhlas, byly by dány podmínky pro postup podle § 49 zák. o rod.*“<sup>79</sup>

V rámci řízení by tak měl soud posuzovat, zda právní jednání rodiče bylo v zájmu dítěte, kdy zájem dítěte bude stát proti dobré víře třetí osoby. Neměl by být apriori posuzován nesouhlas rodiče. Rodič je nicméně dle zákona jedinou osobou, jež takový návrh může podat. Zájem dítěte by měl před dobrou vírou třetí osoby převážít. Pokud by tedy z řízení vyplynulo, že uzavřené právní jednání není v zájmu dítěte a bylo činěno bez vědomí či souhlasu nebo dokonce přes nesouhlas druhého rodiče, tak by mělo být prohlášeno za neplatné na návrh druhého rodiče. Jednalo by se o tzv. relativní neplatnost právního jednání, jelikož se musí osoba této neplatnosti dovolat. Rodič, jenž právně jednal bez souhlasu druhého rodiče či přes jeho nesouhlas, by měl být třetí osobě odpovědný za újmu, kterou jí svým jednáním způsobil.<sup>80</sup> Důvodem je skutečnost, že tento rodič věděl, že právní jednání nebylo činěno se souhlasem druhého rodiče, anebo dokonce i přes jeho nesouhlas. Pokud by soud rozhodl o neplatnosti takového jednání, pak by třetí osobě mohla vzniknout újma, kterou by měl hradit jednající rodič.

V případě, že by byli oba rodiče společně a nerozdílně odpovědní a tedy měli oba povinnost vzniklou újmu společně a nerozdílně uhradit, byť jeden právně jednal bez souhlasu druhého, pak by druhý rodič mohl mít úspěch v řízení o

---

<sup>78</sup> Není možné dohledat současnou judikaturu, která by obdobně řešila.

<sup>79</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Cz 119/67 ze dne 30. 11. 1967.

<sup>80</sup> Pro úplnost se uvádí, že pojem újma je v občanském zákoníku rozdělena na újmu majetkovou (škoda) a na újmu nemajetkovou. Presumuje se, že ve většině těchto případů by se patrně jednalo o újmu majetkovou, tedy škodu.

náhradě majetkové újmy. Újma by v tomto případě byla definována jako plnění, které rodič musel vynaložit v souvislosti s jednáním druhého rodiče, **se kterým ale nesouhlasil**. Proto by za toto právní jednání neměl nést odpovědnost. Mohl by tedy tuto škodu po druhém rodiči vymáhat. Toto řešení se ale nejeví jako ideální, protože není hospodárné z hlediska zatížení soudů. Jednalo by se o další řízení, které by muselo být soudem vedeno. Proto by mělo být de lege ferenda upraveno, že pokud rodič jedná bez souhlasu (či přes nesouhlas) druhého rodiče, pak případná odpovědnost za újmu připadá na takto jednajícího rodiče.

Pokud třetí osoba v dobré víře není, což by muselo být v rámci soudního řízení prokázáno, pak komentářová literatura uvádí, že předmětné právní jednání bude dle ustanovení § 588 občanského zákoníku absolutně neplatné z důvodu zjevného narušení veřejného pořádku. S tímto názorem se autor ztotožňuje. Není možné, aby k tíži dítěte a druhého rodiče šlo právní jednání uzavřené s osobou, která prokazatelně věděla o nesouhlasu či nevědomosti druhého rodiče či o tom, že uzavírané právní jednání je v neprospěch jmění dítěte.

### 2. 3. 2. 2. Souhlas soudu k právnímu jednání

Zákon upravuje v ustanovení § 898 občanského zákoníku nutnost souhlasu soudu s nakládáním se jměním dítěte. Odstavec 1 předmětného ustanovení stanoví: „*K právnímu jednání, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění, potřebují rodiče souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty.*“<sup>81</sup> Důvodová zpráva k předmětnému ustanovení uvádí, že souhlas soudu je **obecně** vyžadován k dispozici s majetkovými právy dítěte. Výjimkou z tohoto obecného pravidla (tedy, kdy souhlas soudu vyžadován není) jsou tzv. běžné záležitosti nebo tzv. záležitosti výjimečné, ale zanedbatelné hodnoty. Důvodová zpráva rovněž obsahuje příklady výše uvedených záležitostí. Pod běžné záležitosti řadí např. platby pojistného či běžné udržovací náklady atp. Záležitost výjimečná, jež má nepatrnou majetkovou hodnotu, je např. obdarování prosebníka na ulici drobnou mincí. Rovněž jsou pod výjimky zařazeny smlouvy u mobilních operátorů, stavební spoření aj. Pro úplnost je třeba dodat, že předmětné ustanovení bylo formulováno účelově obecně. Záleží

---

<sup>81</sup> § 898 odst. 1 o. z.

na posouzení soudu, co je běžnou záležitostí popř. záležitostí výjimečnou, ale nepatrné majetkové hodnoty. Důvodová zpráva správně obsahuje příklady výše uvedených záležitostí a může sloužit jako vodítko pro posouzení soudu.

Odstavec dvě předmětného ustanovení stanoví, že: „*Souhlasu soudu je třeba zejména k právnímu jednání, kterým dítě a) nabyvá nemovitou věc nebo její část a kterým s ní nakládá, b) zatěžuje majetek jako celek nebo jeho nikoli nepodstatnou část, c) nabyvá dar, dědictví nebo odkaz nikoli zanedbatelné majetkové hodnoty, nebo takový dar, dědictví nebo odkaz odmítá, nebo takový dar nebo dar představující nikoli nepodstatnou část jeho majetku poskytuje, nebo d) uzavírá smlouvu zavazující k opětovnému dlouhodobému plnění, smlouvu úvěrovou nebo obdobnou, nebo smlouvu týkající se bydlení, zejména nájmu.*“<sup>82</sup> Výše citovaný výčet právních jednání je pouze **demonstrativní**, což ostatně konstatoval ve svém rozhodnutí Krajský soud v Plzni. Ten uvedl, jaký byl záměr tohoto demonstrativního výčtu: „*Zákon stanoví demonstrativně případy právních jednání, kdy je zapotřebí souhlasu soudu. Záměrem bylo nejen opakovat v zákonném textu to, co bylo dosud dáno pouze judikaturou, ale také naši právní úpravu „polepšit“ dobrými zahraničními vzory.*“<sup>83</sup> Tedy je nepochybné, že pro právní jednání, jež jsou součástí onoho výčtu, je zapotřebí souhlasu soudu. I tento demonstrativní výčet je však spíše neurčitý. Otázkou například je, zda smlouvy o dodávkách energií do nemovité věci (bytového domu) podléhají souhlasu soudu. Autor má za to, že ano, neboť se jedná o smlouvy, které osobu zavazují k opětovnému dlouhodobému plnění, byť se jednotlivě nejedná o závratné částky, ale v součtu již ano. I pokud by se rodiče rozhodli změnit distributora či poskytovatele energií, pak by měli povinnost znovu požádat o souhlas soudu. Jakkoli se předmětná povinnost může v souvislosti s těmito smlouvami zdát obtěžující a zdlouhavá, pak nelze opomíjet zájem státu a tím je v tomto případě především **ochrana jmění dítěte**.

V konečné fázi bude záležet na posouzení soudem, ale z výše uvedeného je zřejmé, že běžné výdaje spojené s péčí o dítě (a jeho výchovou), jako jsou smlouvy s mobilními operátory, zřízení a provoz běžného či spořicího účtu

---

<sup>82</sup> § 898 odst. 2 o. z.

<sup>83</sup> Rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 18 Co 196/2015 ze dne 12. 8. 2015.

v peněžním ústavu, drobné dary atd. jsou právními jednáními, pro která není potřeba souhlasu soudu.

Odstavec tři předmětného ustanovení upravuje situaci, kdy rodič o souhlas soudu nepožádá: „*K právnímu jednání rodiče, k němuž schází potřebný souhlas soudu, se nepřihlíží.*“<sup>84</sup> Pokud rodič právně jedná ve vztahu ke jmění dítěte, kdy takové jednání podléhá souhlasu soudu a rodič tento souhlas nemá, pak se jedná o tzv. zdánlivé právní jednání. Tedy se na něj pohlíží tak, jako by nikdy nebylo. Rovněž je naprosto irelevantní, zda rodiče jednají v těchto případech ve vzájemné shodě či zda rodič jedná jen o svojí vůli. Také není zkoumáno, zda je v tomto případě třetí osoba v dobré víře či nikoliv. Zájem na ochraně jmění dítěte jako celku jasně převažuje nad dobrou vírou třetí osoby. Lze konstatovat, že rodiče (či jeden z rodičů) by byli za případnou újmu, jež třetí osobě vznikla, odpovědní společně a nerozdílně. Otázkou stále je, zda pokud rodič o takovém jednání druhého rodiče nevěděl, má být z tohoto jednání odpovědný za újmu třetí osobě a zároveň dítěti, pokud na jmění vznikla škoda. Autor je přesvědčen, že nikoliv a to pro důvody, jež byly uvedeny v předchozí části práce.

### 2. 3. 3. Zisk z majetku dítěte

Problematika zisku z majetku dítěte je upravena v ustanoveních § 899 a § 900 občanského zákoníku. Ustanovení § 899 občanského zákoníku stanoví: „*Co rodiče získají použitím majetku dítěte, nabývá dítě*“.<sup>85</sup> Tedy rodiče nemají právo na jakýkoli majetkový prospěch<sup>86</sup>, byť byl získán jejich jednáním (např. dobrá majetková investice), jelikož byl získán použitím majetku dítěte. Obecně vzato tento zisk k majetku dítěte přibude. Důvodová zpráva uvádí, že rodičům se nepřiznává poživací právo vůči majetku dítěte. Toto právo je definováno v ustanovení § 1285 občanského zákoníku jako: „*Služebností poživacího práva se poživateli poskytuje právo užívat cizí věc a brát z ní plody a užítky; poživatel má právo i na mimořádný výnos z věci. Při výkonu těchto práv je poživatel povinen šetřit podstatu věci.*“<sup>87</sup> Rodiče tímto právem nedisponují a pouze jmění udržují, popř. ho rozmnožují (jak je uvedeno výše) pro dobu, kdy ho mohou dítěti předat

---

<sup>84</sup> § 898 odst. 3 o.z.

<sup>85</sup> § 899 o.z.

<sup>86</sup> Dále v zákoně je stanovena výjimka z tohoto pravidla.

<sup>87</sup> § 1285 o.z.



(okamžik nabytí svéprávnosti). Také se uvádí: „*At' tak či onak, zdejší ustanovení má za úkol, kromě jiného, chránit třetí osoby. Je tudíž konsekventní, aby případný úmysl rodičů nabyt do svého byl zřetelně navenek patrný.*“<sup>88</sup> Není příliš zřejmé, jak toto ustanovení chrání třetí osoby. Z dikce samotného ustanovení žádná ochrana třetí osoby zřejmá není a z výše citované části důvodové zprávy také tato ochrana nevyplývá. Zda je ochranou míněno údajná povinnost rodiče odhalit svůj úmysl zisk nabyt do svého vlastnictví, není jasné. Co jasné je, že i ztráta je považována za „zisk“ majetku dítěte. To znamená, že pokud rodiče neporušili svou povinnost řádně spravovat jmění dítěte, tak případná ztráta se odečte z majetku dítěte. Rodiče tedy nemusí tuto ztrátu hradit, pokud svou povinnost neporušili. Toto lze označit za rozumné, neboť rodiče nemohou nést odpovědnost za například situaci na trhu nemovitostí.

Ustanovení § 900 odst. 1 občanského zákoníku upravuje způsob, jakým rodiče použijí zisk z majetku dítěte: „*Příjmy z majetku dítěte, které rodiče nepoužijí k řádné správě jeho majetku (zisk), použijí nejprve k výživě dítěte. Je-li toho třeba, mohou rodiče poté použít zbývající zisk z majetku dítěte jako jeho příspěvek na vlastní výživu rodičů a výživu nezletilého sourozence dítěte, pokud s dítětem žijí v rodinné domácnosti, ledaže je z důležitých důvodů nezbytné zachovat je pro dítě na dobu po nabytí svéprávnosti.*“<sup>89</sup> Příjmy z majetku dítěte mají v první řadě sloužit pro potřeby správy jeho jmění, tj. uhrazení veškerých nákladů pro jeho zachování. Konkrétně lze za tyto náklady označit různé daně, poplatky v peněžních ústavech, různé splátky a další náklady, které souvisejí s udržováním jmění dítěte. Pokud příjmy majetku dítěte převyšují náklady na správu jeho jmění, pak tento přebytek nazýváme jako „zisk“. Zisk lze dále použít zákonem stanoveným způsobem, např. k výživě samotného dítěte.

Na tomto místě je ale vhodné upozornit, že těmi, kdo jsou povinnými výživou nezletilého dítěte, jsou především jeho rodiče, popř. ostatní příbuzní jsou-li splněny určité podmínky. Otázkou je, zda pokud zisk z majetku dítěte stačí k jeho výživě, jsou rodiče povinni vůči svému dítěti výživou? Dle názoru autora nelze dovodit, že pokud majetek dítěte nese zisk, který převyšuje náklady spojené s udržováním majetku, tak ho lze použít pro výživu dítěte. V tomto případě by si

---

<sup>88</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>89</sup> § 900 odst. 1 o. z.

rodiče svoji zákonnou povinnost prakticky zkrátali. Bylo by to v rozporu se zájmem dítěte, jež v tomto případě je minimálně udržení jeho jmění pro dobu, kdy s ním bude moci samo disponovat. Tyto prostředky by se naopak mohli použít pro rozmnožení či zlepšení stavu jeho jmění. Použití převyšujícího zisku na výživu dítěte by mělo být možné pouze za předpokladu, že výživa rodičů je nedostačující k pokrytí odůvodněných potřeb dítěte.

Ani v tomto případě není komentářová literatura jednotná. Část komentářové literatury uvádí <sup>90</sup>, že by v tomto případě vyživovací povinnost rodičů zanikla <sup>91</sup>, tedy by rodiče nebyli povinni dítě již vyživovat. Níže citovaný komentář <sup>92</sup> má však názor opačný, který je v souladu s názorem autora této práce, tj. že vyživovací povinnost rodičů předchází zisku ze jmění dítěte. Pokud se jedná o ostatní příbuzné (ne o rodiče) jako např. prarodiče, jež mohou být za určitých okolností rovněž výživou povinni, pak se nabízí tyto dvě možnosti: „*Lze se tedy přiklonit buď k tomu, že zisku z majetku dítěte lze k výživě dítěte použít až poté, kdy nejsou schopni přispět prarodiče, nebo k tomu, že prarodiče jsou povinnými až poté, co ani zisk z vlastního majetku dítěti nestačí. Autorka těchto řádek se přiklání k druhému řešení.*“ <sup>93</sup> Lze souhlasit s tím, že zisk z majetku dítěte by měl předcházet vyživovací povinnosti prarodičů a ostatních příbuzných, jelikož hlavní povinnost výživy dítěte mají právě rodiče. Pokud tito nejsou, pak až posléze jsou ostatní příbuzní (často prarodiče) povinni výživou. V případě, že zisk z majetku dítěte k jeho výživě stačí, pak by neměli ostatní příbuzní být povinni výživné na toto dítě hradit. De lege ferenda se navrhuje, aby zákon jasně stanovil, zda zisk majetku dítěte předchází vyživovací povinnosti rodičů. V souladu s výše uvedeným by změna měla být taková, že zisk z majetku dítěte nepředchází vyživovací povinnosti rodičů, ale předchází vyživovací povinnosti ostatních

---

<sup>90</sup> Tyto dva komentáře: 1) ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. § 900 [Použití příjmů z majetku dítěte]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 992. ISBN 978-80-7400-503-09, 2) MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IV. §655-975. Praha: Leges, 2016.

<sup>91</sup> Rovněž pro úplnost autor dodává, že nesouhlasí s termínem „zanik“ vyživovací odpovědnost, pokud je takto použit. Kdy vyživovací povinnost zaniká, je rozebráno v části práce pojednávající o vyživovací povinnost.

<sup>92</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>93</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 528, ISBN 978-80-7478-369-2.

příbuzných. Pokud zisk z majetku dítěte nestačí k výživě dítěte, jsou ostatní příbuzní po splnění příslušných podmínek povinni přispívat na výživu dítěte.

Na začátku této kapitoly bylo uvedeno, že rodiče nemají právo na žádný majetkový prospěch z majetku dítěte, což není zcela přesné. Výše citované ustanovení § 900 odst. 1 občanského zákoníku ve své další části stanoví, že zbývající zisk může být použit jako příspěvek na vlastní výživu rodičů a výživu nezletilého sourozence. Základní podmínkou je, že tito musí s dítětem žít v rodinné (společné) domácnosti. Tento příspěvek navíc podléhá schválení soudu, jak je stanoveno v ustanovení § 900 odst. 2 občanského zákoníku: „*Majetek dítěte mohou rodiče se souhlasem soudu použít k výživě vlastní a sourozence dítěte jen tehdy, jestliže by bez zavinění osob, které mají vyživovací povinnost k dítěti, vznikl výrazný nepoměr mezi poměry dítěte a poměry povinných osob.*“<sup>94</sup> Rodiče sami od sebe nemohou rozhodnout o tom, že zbývající zisk bude sloužit k jejich výživě či k výživě nezletilého sourozence dítěte. Ustanovení § 900 odst. 1 občanského zákoníku totiž paušálně nestanoví povinnost dítěte ze zisku ze svého majetku na tuto výživu přispívat. Samotný požadavek souhlasu soudu je ukotven v ustanovení § 900 odst. 2 společně s dalšími podmínkami. Zbývající zisk by byl použit pouze za předpokladu, že by rodiče prokázali potřebnost tohoto příspěvku. Tedy by sami stěží vystačili s peněžními prostředky pro výživu vlastní a výživu svých dětí. Pokud jedno z těchto nezletilých dětí vlastní takový majetek, jehož zisk mu dovoluje přispívat na tuto výživu, pak nic nebrání tomu, aby tak bylo činěno. Jedná se o určitý výraz solidarity v rodině.

Na základě výše uvedeného lze hovořit o termínu **potřebnosti**. Tuto potřebnost či v zákoně uvedený „výrazný nepoměr“ mezi poměry dítěte s majetkem a rodičů či jeho sourozenců si tito nesmí sami zavinit. Lze konstatovat, že je nutné důsledně zkoumat individuální okolnosti jednotlivých případů, aby nedocházelo k situacím, kdy dítě ze zbytku zisku svého majetku přispívá na výživu rodičů a svých sourozenců, aniž by k tomu byl řádný důvod. Z tohoto důvodu je třeba, aby k tomuto příspěvku dal souhlas soud. Závěrem lze dodat, že ustanovení § 900 odst. 1 občanského zákoníku také osvobozuje dítě od povinnosti přispívat na výživu rodičů a svých sourozenců, pokud existují náležitě

---

<sup>94</sup> § 900 odst. 2 o. z.

důvody pro to, aby jeho jmění bylo jako celek pro budoucnost zachováno. Konkrétní výčet těchto důvodů k dispozici není, byť důvodová zpráva uvádí např. invaliditu, nicméně bude jistě záležet na posouzení jednotlivých případů soudem.

### 2. 3. 4. Insolvence a péče o jmění dítěte

Ustanovení § 901 občanského zákoníku se zabývá případy, kdy se rodič dostane do insolvence a zároveň mu náleží správa jmění dítěte. Pro řádné pochopení dané problematiky je nutné v krátkosti pojednat i o insolvenčním právu obecně. Jakkoli se tato část práce může zdát nadbytečnou, pak ji nelze zpracovat stručněji. Nelze totiž očekávat, že každý čtenář bude specialistou na insolvenční právo.

#### 2. 3. 4. 1. Insolvenční právo – obecně

Insolvenční právo je upraveno v zákoně č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).<sup>95</sup> Předmět zákonné úpravy insolvenčního práva je vymezen již v ustanovení § 1 insolvenčního zákona: „*Tento zákon upravuje a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů, b) oddlužení dlužníka.*“<sup>96</sup> K samotnému účelu insolvenčního řízení se vyjadřoval i Ústavní soud a dospěl k následujícímu: „*Základním účelem úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem, je řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka z majetkové podstaty dlužníka.*“<sup>97</sup> Rovněž dodejme, že účelem insolvenčního řízení je i oddlužení dlužníka. Termín oddlužení však nelze v tomto případě považovat za jeden ze způsobů řešení samotného úpadku, kdy se patrně jedná o legislativní chybu, jak bylo dovozeno soudní praxí.<sup>98</sup> V tomto případě se oddlužením myslí zbavení dlužníka jeho dluhů za alespoň částečného uspokojení věřitelů. Literatura uvádí: „*Jak jsme viděli v podkapitole 3.3, insolvenční právo se zabývá v principu*

<sup>95</sup> V práci uváděn pouze jako „insolvenční zákon“.

<sup>96</sup> § 1 insolvenčního zákona.

<sup>97</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010.

<sup>98</sup> Tento názor lze opřít o tuto komentářovou literaturu: KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9.

*dvěma otázkami - otázkou alokace dlužníkovu majetku a otázkou uspokojení jeho dluhů.*“<sup>99</sup> Je rovněž vhodné dodat, že je to poslední možnost věřitelů, jak alespoň částečně své závazky uspokojit a poslední možnost dlužníka, jak se svých dluhů zbavit.

Aby mohla být osoba v úpadku, pak musí splnit podmínky stanovené v ustanovení § 3 insolvenčního zákona. Tyto podmínky jsou – existence více věřitelů, doba po lhůtě splatnosti peněžitých závazků delší než 30 dní a tzv. platební neschopnost. Platební neschopnost je formulována jako vyvratitelná právní domněnka v ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. To znamená, že osoba může prokázat platební schopnost v rámci insolvenčního řízení. Příkladem platební neschopnosti budiž zastavení platby podstatné části svých peněžitých závazků. Je rovněž potřeba rozlišovat situaci, kdy dlužník evidentně peníze má, ale nechce platit, a kdy peníze nemá a platit objektivně nemůže, ač by chtěl. Autor se domnívá, že pokud dlužník peníze má, pak by neměl být podáván insolvenční návrh, byť by formálně byly splněny podmínky úpadku, ale měl by být podán návrh exekuční.<sup>100</sup> Pro věřitele je jednodušší, aby pokud dlužník podmínky úpadku splňuje, podali rovnou insolvenční návrh. Ostatně toto je věřitelům i skrytě doporučováno z řad advokátů například na tomto místě: *„V platnosti nadále zůstává, že zahájení insolvenčního řízení blokuje provedení exekuce. Z toho důvodu lze věřitelům doporučit, aby důkladně zvážili, zda podstoupit nejprve dlouhé nalézací, a poté exekuční řízení nebo se vydat cestou insolvenčního řízení v případě, že dlužník splňuje všechny znaky úpadku.*“<sup>101</sup> S tímto doporučením či názorem se nelze ztotožnit z důvodu, že insolvenční řízení by zde mělo být pro osoby, které platit chtějí, ale dostali se do takové situace, že objektivně platit nemohou. V případě, že dlužník platit nechce, tak se má postupovat standartní žalobou a následně exekučním řízením.

---

<sup>99</sup> RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.

<sup>100</sup> Popřípadě klasická žaloba na plnění, pokud nebylo v dané věci pravomocně rozhodnuto.

<sup>101</sup> Vzájemný vztah insolvenčního a exekučního řízení | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vzajemny-vztah-insolvenčního-a-exekucního-řízení-96739.html>.

Pokud osoba splní všechny podmínky v ustanovení § 3 insolvenčního zákona, pak může dlužník či věřitel podat tzv. insolvenční návrh.<sup>102</sup> Tento bude následně projednávat soud, který také činí další kroky v rámci insolvenčního řízení, např. jmenuje insolvenčního správce.<sup>103</sup> Formy řešení úpadku jsou vymezeny v ustanovení § 4 insolvenčního zákona jako – oddlužení, konkurs, reorganizace a v neposlední řadě zvláštní způsoby řešení úpadku, které insolvenční zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů. Pro účely této práce je důležitá jedna z forem řešení úpadku, kterou je konkurs.

### 2. 3. 4. 2. Účinky úpadku na péči o jmění dítěte

Účinky úpadku na péči o jmění dítěte jsou stanoveny v ustanovení § 901 občanského zákoníku. Odstavec 1 předmětného ustanovení stanoví: „*Povinnost a právo rodiče pečovat o jmění dítěte zaniká prohlášením konkursu na majetek rodiče nebo zastavením insolvenčního řízení z důvodu, že pro uspokojení věřitelů je majetek rodiče zcela nepostačující. Není-li tu druhý rodič, který by mohl pečovat o jmění dítěte, soud jmenuje i bez návrhu opatrovníka pro správu jmění dítěte.*“<sup>104</sup> Výše uvedené ustanovení bylo formulačně zásadně upraveno od chvíle, kdy občanský zákoník nabyl účinnosti. Původně formulované výše citované ustanovení například obsahovalo místo konkursu (tedy formy řešení úpadku) přímo samotný úpadek. Toto by šlo přímo proti samotnému smyslu zákonné úpravy, kdy zjištěný úpadek rodiče ještě nutně neznamená zánik jeho práva a povinnosti pečovat o jmění dítěte. Tento nastává po prohlášení konkursu na jeho majetek. Formulační změna (oprava) byla implementována zákonem č. 460/2016 Sb. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že se jednalo o terminologickou nepřesnost<sup>105</sup> (totéž ostatně uvádí i komentářová literatura<sup>106</sup>),

---

<sup>102</sup> Na tomto místě lze rovněž uvést, že existují dva druhy úpadku. Tzv. hrozící úpadek a úpadek jako takový. Jen dlužník může podat insolvenční návrh v rámci hrozícího úpadku.

<sup>103</sup> Osoba insolvenčního správce je rovněž zajímavá. Insolvenční správce by měl být nestranný. Tedy by neměl být ani na straně dlužníka, ani na straně věřitelů. Jeho úkolem je zajistit alespoň částečné uspokojení (prakticky nikdy nebude toto uspokojení úplné) věřitelů a zároveň zbavit dlužníka jeho dluhů, ale ne likvidačním způsobem.

<sup>104</sup> § 901 odst. 1 o. z.

<sup>105</sup> Pro detailní rozebrání této terminologické nepřesnosti se odkazuje na důvodovou zprávu: Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, č. 460/2016 Dz. a rovněž na níže uvedený komentář.

<sup>106</sup> ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. § 901 [Důsledky prohlášení úpadku na majetek rodiče]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej,

a proto bylo nutné tuto opravit. Po implementaci výše uvedené změny právo a povinnost péče o jmění dítěte zaniká rodiči dnem, kdy byl prohlášen konkurs (ne samotný úpadek). Tuto změnu na základě výše uvedeného autor shledává jako správnou.

Výše citované zákonné ustanovení občanského zákoníku se týká konkursu, a proto bude níže poskytnut stručný popis tohoto institutu insolvenčního práva. Právní úprava konkursu je obsažena v insolvenčním zákoně – konkrétně od ustanovení § 244 - § 315. Zákonná definice konkursu je: „*Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.*“<sup>107</sup> Odborná literatura ke smyslu konkursu uvádí: „*Podstatou řešení úpadku konkursem je konverze dlužníkovra majetku na peníze a jejich distribuce k uspokojení pohledávek věřitelů (§ 244 a § 283 odst. 1 IZ).*“<sup>108</sup> Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že konkurs je zpeněžení majetkové podstaty dlužníka za účelem poměrného uspokojení věřitelů. Dlužník se tedy dostal do situace, kdy není schopen, byť jen částečně, pravidelně plnit své závazky formou měsíčních splátek.

Komentářová literatura i judikatura Nejvyššího soudu<sup>109</sup> se shoduje v tom, že právní úprava úpadku je koncipována způsobem, že konkurs je poslední možností řešení úpadku. Pokud lze úpadek řešit oddlužením či reorganizací, pak se má řešit tímto sanačním způsobem. V případě, že nelze postupovat sanačním způsobem soud prohlásí konkurs na majetek dlužníka. „*Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.*“<sup>110</sup> Výše citované ustanovení je stěžejní, jelikož stanoví, kdy zaniká právo a povinnost rodiče pečovat o jmění dítěte. Jedná se o den, kdy je dané rozhodnutí zveřejněno v insolvenčním rejstříku. Ustanovení § 246 odst. 1 insolvenčního zákona stanoví: „*Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního*

---

HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 996. ISBN 978-80-7400-503-09.

<sup>107</sup> § 244 insolvenčního zákona.

<sup>108</sup> RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.

<sup>109</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSCR 103/2013 ze dne 28. 11. 2013.

<sup>110</sup> § 245 odst. 1 insolvenčního zákona.

správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovy podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.<sup>111</sup> Toto ustanovení společně s důvodovou zprávou k občanskému zákoníku je důvodem pro zánik práva a povinnosti péče o jmění dítěte rodiče ex lege. V případě prohlášení konkursu totiž nemá dlužník právo jakkoli disponovat se svojí majetkovou podstatou. Veškerá právní jednání související se jměním dlužníka jsou na insolvenčním správci. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku konkrétně uvádí: „*Ve standardních, resp. „klasických“ tržních demokraciích platí zdejší pravidlo vždy: osoba, která není schopna se řádně starat o své záležitosti (popř., o níž lze mít za to, že se nedokáže řádně starat o své vlastní záležitosti), není osobou, o které lze předpokládat, že je schopna postarat se o majetkové záležitosti někoho jiného – a zde dokonce nezletilého, čili osoby, o kterou je třeba zvlášť pečovat.*“<sup>112</sup> Lze konstatovat, že je naprosto logické, aby osoba, která se sama nedokáže řádně starat o své majetkové záležitosti, nespravovala majetkové záležitosti jiného, byť by jí bylo jeho vlastní nezletilé dítě. Sanační způsoby řešení exekuce neznamenají zánik práva a povinnosti péče o jmění dítěte patrně proto, že dlužník není v takové situaci, kdy by alespoň část svých závazků (dluhů) nemohl plnit. Tedy byť se o své majetkové záležitosti nestaral úplně řádně, tak toto prakticky neznamená zánik jeho majetku.

Právo a povinnost péče o jmění dítěte rodiče zaniká také dnem, kdy je insolvenčního řízení zastaveno z důvodu naprosto nedostačujícího majetku rodiče, aby mohl věřitele uspokojit. Tedy pokud rodič spravoval své majetkové záležitosti způsobem, kterým se připravil o majetek a svým jednáním prakticky zkrátil věřitele, pak jistě nemůže spravovat cizí majetek. Rovněž by zde mohla být obava o úmyslné zkrácení majetku dítěte rodičem, když sám rodič majetkem nedisponuje. Takové jednání by následně mohlo být kvalifikováno jako trestný čin Zpronevěry podle ustanovení § 206 trestního zákoníku. V závěru předmětného

---

<sup>111</sup> § 246 odst. 1 insolvenčního zákona.

<sup>112</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.



ustanovení občanského zákoníku se stanoví povinnost soudu jmenovat dítěti opatrovníka pro správu jeho jmění, pokud není druhého rodiče, který by tuto správu vykonával.

Odstavec 2 ustanovení § 901 občanského zákoníku stanoví tříletou dobu, po kterou rodič nemůže majetek dítěte spravovat. Tato tříletá vakanční doba je obdobou doby stanovené v insolvenčním zákoně pro podnikání osoby úpadce. Zajímavé na tomto ustanovení je, že po uplynutí oněch tří let právo a povinnost rodiče znovu automaticky nevzniká. Důvodová zpráva uvádí, že zánik tohoto práva a povinnosti je „jednou pro vždy“. Nicméně je možné, aby kterýkoli z rodičů či opatrovník pro správu jmění dítěte, podali návrh na zrušení omezení rodičovské odpovědnosti ve směru péče o jmění dítěte. Soud bude v rámci tohoto řízení zvažovat, zda je v zájmu dítěte, aby rodič, jenž si nespravoval své majetkové záležitosti řádným způsobem, spravoval jmění dítěte. Zákon je koncipován způsobem, kdy se spíše přiklání k tomu, aby právo a povinnost rodiče obnoveny nebyly. Možnost obnovy sice poskytuje, ale měla by se používat spíše ve výjimečných případech. Příkladem takového případu by mohlo být omezení práv a povinností druhého rodiče (či odvolání opatrovníka pro správu jmění dítěte) v souvislosti s péčí o jmění dítěte, anebo jejich úmrtí. Patrně by se upřednostnila varianta, aby to byl rodič dítěte, který pečuje o jeho jmění. Zákon v tomto případě nestanoví k čemu, vyjma zájmu dítěte, má soud přihlížet. Lze dovodit, že by soud musel daný případ posuzovat komplexně. Konkrétně by musel zkoumat, za jakých důvodů rodič ztratil právo a povinnost pečovat o jmění dítěte a také současnou situaci rodiče. Pokud soud rozhodne o tom, že rodiči se právo a povinnost péče o jmění dítěte znovu přiznává, pak musí precizně odůvodnit proč.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že samotná skutečnost, že rodič je v insolvenci, neznamená, že nemůže spravovat jmění svého dítěte. Pokud je úpadek rodiče řešen formou oddlužení, tedy že rodič pravidelně věřitelům splácí své dluhy, pak jeho práva a povinnosti vůči jmění dítěte zůstávají ze zákona nedotčena. Pro srovnání a pro úplnost se na tomto místě uvádí, že samotná skutečnost probíhajícího insolvenčního řízení, resp. hrozba zrušení oddlužení, by neměla mít vliv ani na plnění vyživovací povinnosti. Toto bylo dovozeno Krajským soudem v Hradci Králové v rozsudku ze dne 7. 2. 2017, č. j. 19Co 16/2017-57, jímž byly potvrzeny obdobné závěry Okresního soudu v Trutnově

v rozhodnutí ze dne 14. 9. 2018, č. j. 5Nc 2265/2016-24. S výše uvedenými závěry Krajského soudu v Hradci Králové se autor práce zcela ztotožňuje. Znovu je správně upřednostňován zájem dítěte před, v tomto případě, zájmy otce i věřitelů.

### 2. 3. 4. 3. Exekuce a péče o jmění dítěte

Pokud bylo v předchozí kapitole pojednáno o insolvencích, pak je potřeba se v krátkosti vyjádřit i k vlivu exekucí na péči o jmění dítěte, a to z důvodu, že exekuce prakticky předchází insolvenčnímu řízení. Současná právní úprava péče o jmění dítěte neobsahuje ustanovení, které by rodiče, jež je v exekuci, nějakým způsobem omezovalo ve výkonu či rozsahu péče o jmění dítěte jako je tomu u insolvence, resp. konkursu. Tedy ani samotná skutečnost, že rodič je v exekuci, nedává soudu povinnost činit úkony ve směru péče o jmění dítěte. Může však samotná exekuce mít faktický vliv na řádné plnění povinnosti rodiče? Pokud ano, může soud podniknout úkony ve směru zásahu do výkonu či rozsahu péče o jmění dítěte rodiče?

Exekuční řízení je vlastně druhá fáze civilního řízení. První fází je míněno tzv. nalézací řízení, jehož cílem je zejména zjistit, zda nárok uplatňovaný žalobcem je oprávněný. Teprve v případě, že soud by rozhodl kladně o oprávněnosti nároku žalobce, kdy by žalovanému byla uložena povinnost něčeho plnit, kterou by žalovaný dobrovolně ve stanovené lhůtě nesplnil, může řízení pokračovat exekučním návrhem žalobce.<sup>113</sup> Tedy zjednodušeně řečeno, pokud je vůči osobě podán exekuční návrh, pak si tato osoba neplnila své povinnosti či se nestarala o své záležitosti tak, jak měla. Důvodová zpráva k důvodu zániku práva a povinnosti péče o jmění dítěte ve spojení s insolvenční úpravou uvádí: „*Ve standardních, resp. „klasických“ tržních demokraciích platí zdejší pravidlo vždy: osoba, která není schopna se řádně starat o své záležitosti (popř. o níž lze mít za to, že se nedokáže řádně starat o své vlastní záležitosti), není osobou, o které lze předpokládat, že je schopna postarat se o majetkové záležitosti někoho jiného – a zde dokonce nezletilého, čili osoby, o kterou je třeba zvlášť pečovat.*“<sup>114</sup> Osoba stížená exekucí se ale rovněž nestará o své záležitosti dostatečně řádně. Lze tedy

---

<sup>113</sup> Pro úplnost se uvádí, že byla poskytnuta jen velice stručná definice exekuce a nalézacího řízení v civilním procesu, jelikož tato problematika by vyžadovala na samostatnou rigorózní práci.

<sup>114</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

také dovodit, že by se neměla starat o majetkové záležitosti třetí osoby. Tvůrci zákona však danou skutečnost vztáhli pouze na institut insolvenčního práva – konkurs, nikoli i na exekuci. Počet lidí v exekuci je dle statistických údajů vysoký. Jedná se o 834 000 dlužníků (fyzických osob) v roce 2016, kdy lze presumovat, že v roce 2017 a 2018 není toto číslo menší.<sup>115</sup> Statistické údaje dále ukazují, že proti nemalé části z těchto osob je vedeno více než jedno exekuční řízení. Nelze však určit, jak velká část z těchto osob je rodiči nezletilých dětí.

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že exekuce může mít vliv na péči o jmění dítěte, a že se daná skutečnost netýká malého počtu případů. Poskytuje současná právní úprava nástroje, které lze použít za účelem ochrany jmění dítěte, pokud je vůči rodiči vedeno exekuční řízení obdobně jako u konkursu? Jediný institut, jehož užití by teoreticky přicházelo v úvahu je pozastavení rodičovské odpovědnosti v rozsahu péče o jmění dítěte. Autor má však za to, že tento institut v tomto případě užít nelze. Nebyly by totiž splněny zákonné požadavky pro jeho užití, byť by to velice extenzivní výklad patrně umožňoval.<sup>116</sup> Nicméně z dostupných zdrojů a z dikce právní úpravy je zřejmé, že zákonodárce tímto způsobem neuvažoval. Tedy samotná skutečnost, že proti rodiči je vedeno exekuční řízení neznamená, že může být jeho rodičovská odpovědnost ve směru péče o jmění dítěte pozastavena či jinak ovlivněna rozhodnutím soudu. Pro to, aby soud v dané věci jednal, by rodič musel úmyslně zkrátit jmění dítěte či si vzhledem ke své exekuci počínat tak, že hrubě svou povinnost zanedbává. V tomto případě by však byla souvislost s exekucí rodiče spíše nepřímá.

De lege ferenda se navrhuje, aby v případě, že je proti rodiči vedeno exekuční řízení měl soud možnost tomuto rodiči výkon péče o jmění dítěte pozastavit. Lze uvažovat i o institutu omezení, jež je institutem sankčním, kdy exekuce nemusí a mnohdy není záležitostí krátkodobou. Rovněž by toto řízení mělo být možné zahájit pouze na návrh. Pokud by soud z úřední povinnosti musel zkoumat, zda v případě exekučního řízení nejsou dány důvody pro pozastavení rodičovské

---

<sup>115</sup> Tisková zpráva - Čtyři a více exekucí má již 413 tisíc občanů České republiky. V roce 2016 klesl počet nově nařízených exekucí, narostl však celkový počet běžících případů. *Exekutorská komora České republiky* [online]. ©2009-2018, 29. 3. 2017 [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: [https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2289-tiskova-zprava-ctyri-a-vice-exekuci-ma-jiz-413-tisic-obcanu-ceske-republiky-v-roce-2016-klesl-pocet-nove-narizenych-exekuci-narostl-vsak-celkovy-pocet-bezicich-pripadu?w=.](https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2289-tiskova-zprava-ctyri-a-vice-exekuci-ma-jiz-413-tisic-obcanu-ceske-republiky-v-roce-2016-klesl-pocet-nove-narizenych-exekuci-narostl-vsak-celkovy-pocet-bezicich-pripadu?w=)

<sup>116</sup> Pro podrobnější zpracování institutu pozastavení rodičovské odpovědnosti se odkazuje na kapitulu 2. 2. 1. 2. této práce.

odpovědnosti, pak by mohly být soudy zbytečně zahlceny. Nicméně je zapotřebí opatřit statistické údaje, zda by tato změna měla vůbec smysl.

### 2. 3. 5. Odevzdání spravovaného jmění dítěti

Okamžik, kterým k odevzdání spravovaného jmění dojde, je buď nabytí zletilosti dítěte či jeho zplnoletnění soudem (nejdříve ve věku 16 let dítěte), tj. nabytí jeho plné svéprávnosti. V této době rovněž zaniká rodičovská odpovědnost rodičů vůči dítěti. Zákon stanoví: *„Jakmile dítě nabude plné svéprávnosti, odevzdají mu rodiče jmění, které spravovali, především mu předají součásti jeho majetku, popřípadě na ně převedou jejich správu a podají dítěti vyúčtování ze správy jmění bez zbytečného odkladu, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy dítě nabylo plné svéprávnosti. Vyúčtování není zapotřebí, pokud je dítě nežádá.“*<sup>117</sup> Samotné odevzdání předmětného jmění může probíhat v zásadě dvěma způsoby. Buď se bude jednat o fyzické předání daných věcí ve správě rodičů (zejména movité věci jako obrazy, automobil atp.) či pouze o předání jejich správy. U nemovitých věcí a pohledávek se bude zpravidla jednat o předání jejich správy, neboť dítě je vedeno jako jejich vlastník, ač s nimi nemohlo disponovat. Tedy nebude zapotřebí změna například v katastru nemovitostí. To samé platí o různých pohledávkách či cenných papírech. I zde je dítě vedeno jako jejich vlastník. Nabytím plné svéprávnosti dítě získává právo se svým jměním disponovat a spravovat ho bez souhlasu soudu potažmo svých rodičů.

Co se týká samotného vyúčtování, tak toto jsou rodiče povinni dítěti předložit nejpozději do šesti měsíců ode dne nabytí plné svéprávnosti dítěte. Nicméně by se tak mělo stát bez zbytečného odkladu. Uvedených šest měsíců je pouze mezní termín a autorovi jeví se jako dostatečný. Pro úplnost dodojme, že předchozí právní úprava<sup>118</sup> tuto povinnost upravovala odlišně. V prvé řadě se jednalo o lhůtu jednoho roku a to ode dne skončení správy jmění dítěte. To znamená, že tato povinnost nebyla vázána na svéprávnost dítěte. Kdykoli rodičům skončila jejich povinnost jmění dítěte spravovat, museli na jeho žádost vyúčtování předložit. Rovněž jim tato povinnost nevznikala ex lege, ale pouze pokud o to dítěte samo

---

<sup>117</sup> § 902 odst. 1 o. z.

<sup>118</sup> Ustanovení § 37a ZOR.

požádalo. Dnes mají rodiče tuto povinnost ex lege a pouze dítě je může této povinnosti zprostit.

Zákon nestanoví přesné požadavky na formu vyúčtování správy. Má se za to, že tato forma bude záležet nejen na rozsahu jmění dítěte, ale také na samotných osobách, tj. rodičích a dítěti. Lze konstatovat, že čím větší rozsah jmění, tím podrobnější a pečlivější by mělo vyúčtování být. Pokud bude jmění pouze malého rozsahu, pak by patrně postačily výpisy z účtu dítěte a jednoduchý rozpis výdajů a nákladů. Shodně i v důvodové zprávě: *„Lze mít za to, že není nezbytné nic víc než jednoduchým účetnictvím vedená správa (ledaže byla jiným právním předpisem stanovena jiná pravidla), dokonce by patrně bylo možné spokojit se s předložením stručného přehledu, včetně účtů - to ovšem za podmínky, že jmění dítěte je, resp. bylo představováno vcelku malým a nikoli hodnotově významným souborem.“*<sup>119</sup> Navíc nesplnění této povinnosti není vázáno na žádnou sankci.

V rámci předání jmění dítěti mohou rodiče nárokovat náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s jeho správou. Odstavec dva ustanovení § 902 občanského zákoníku stanoví: *„Vznikly-li rodičům při správě jmění dítěte nebo v souvislosti s ní náklady, mohou požadovat jejich náhradu.“*<sup>120</sup> Kdy však mohou rodiče tuto náhradu po dítěti požadovat? Zákon toto nikterak nespécifikuje. Svým zařazením lze nicméně dovodit, že se bude jednat o dobu po samotném předání spravovaného jmění dítěti. Tedy společně s výše uvedeným vyúčtováním se jeví jako vhodné, aby rodiče předložili i vyúčtování svých nákladů, jež vynaložili při správě jmění jejich dítěte. Rodiče rovněž mohou podat návrh soudu v průběhu výkonu správy jmění, aby jim náhradu nákladů přiznal, jelikož správa jmění jejich dítěte je tak složitá a nákladná, že případná úhrada po skončení výkonu samotné správy by nebyla vhodná. Zákon toto výslovně nezakazuje, byť je zřejmé, že je preferována doba po skončení výkonu správy jmění. Pro úplnost se uvádí, že úprava práva náhrady nákladů opatrovníka pro správu jmění dítěte je rozdílná. Opatrovník má totiž právo si z výnosu jmění dítěte potřebné náklady odečíst sám, aniž by potřeboval souhlas soudu.<sup>121</sup>

---

<sup>119</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>120</sup> § 902 odst. 2 o. z.

<sup>121</sup> Zde se odkazuje na kapitolu 2. 3. 6. 4. „Náklady a odměna opatrovníka pro správu jmění dítěte“, která obsahuje bližší popis předmětné problematiky.

K formě náhrady nákladů se vyjadřuje komentářová literatura takto: „*Nahrazovat se budou rodičům nejen náklady nezbytné, ale i náklady vhodné, popřípadě náhodně vzniklé. Ač to zákon výslovně neuvádí, půjde o náhradu nákladů účelně rodiči při správě jmění dítěte vynaložených.*“<sup>122</sup> Tyto náklady nemusí být jen nezbytně nutné, ale i takové, které sice rodiče nemuseli vynaložit, ale jejich vynaložení zlepšilo stav daného jmění. Samozřejmě se nesmí jednat o náklady zjevně nadbytečné nebo naprosto zbytečné. Autor se domnívá, že stejně jako vyúčtování správy jmění by i vyúčtování nákladů vynaložených na jeho správu mělo být řádně rozepsáno, a to zejména v případě, kdy se jednalo o náklady rozsáhlé. Dítě může odmítnout tyto náklady nahradit, zejména pokud by byly zjevně nadbytečné či zbytečně vynaložené. Rodiče by se pak museli obrátit na soud. Zákon neposkytuje žádnou zvláštní lhůtu, ve které by rodiče svůj nárok měli uplatnit. Má se za to, že s uplatněním tohoto nároku by neměli rodiče otálet. Promlčecí lhůta bude v tomto případě obecná, tj. tři roky.

Zákon rovněž upravuje právo rodiče požadovat po dítěti odměnu, a to v souladu s ustanovením § 903 občanského zákoníku. Odstavec jedna tohoto ustanovení stanoví: „*Byla-li správa jmění značně obtížná, zejména pro rozsáhlost či rozmanitost majetkového souboru, a rodiče správu jmění řádně vykonávali, mohou poté, co odevzdají spravované jmění svému dítěti, žádat přiměřenou odměnu, umožňuje-li to výnos jmění.*“<sup>123</sup> Pro přiznání odměny rodiči za správu jmění dítěte je potřeba splnit několik podmínek. První podmínkou je značná obtížnost správy jmění. Nemusí se jednat přímo o rozsáhlost či rozmanitost daného jmění. Tyto jsou pouze příklady, na základě kterých je presumováno, že správa rozmanitého a rozsáhlého jmění je složitá. Nic ale nebrání tomu, aby rodič žádal odměnu za správu jmění dítěte, pokud toto bylo sice menšího rozsahu, ale z určitých důvodů byla jeho správa složitá. Tuto složitost musí rodič prokázat. Druhou podmínkou je řádné vykonávání správy předmětného jmění. Není možné, aby si rodič nárokoval odměnu, pokud by správu nevykonával dostatečně pečlivě, svědomitě, anebo pokud by spravované jmění bylo jeho jednáním zkráceno.

---

<sup>122</sup> ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ, Milana. § 902 [Odevzdání jmění dítěti]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 999. ISBN 978-80-7400-503-09.

<sup>123</sup> § 903 odst. 1 o. z.

Třetí podmínkou je, že výnos spravovaného jmění musí umožnit poskytnutí předmětné odměny. S tímto by měl být spojen i pojem **přiměřenosti** dané odměny. Tedy i přesto, že by značně vysokou odměnu výnos jmění umožňoval, pak by samotná její výše neměla být nepřiměřeně vysoká ve spojení se samotnou obtížností správy jmění. Zákon pro výpočet příslušné odměny ničeho neposkytuje, a tak bude záležet na domluvě rodičů a dítěte. Tedy zda bude dítě ochotno odměnu v určité výši vyplatit. Pokud by dítě odmítlo rodičům odměnu vyplatit, pak by se pro její vyplacení museli rodiče obrátit na soud. V tomto případě by musel soud pečlivě zkoumat oprávněnost a přiměřenost výše dané odměny, a zda jsou pro její přiznání splněny všechny zákonné podmínky. Rovněž v případě formy této odměny zákon ničeho neposkytuje. Lze však predikovat, že to v zásadě bude odměna peněžítá. Odměnu by bylo možné poskytnout i ve formě naturálního plnění, např. převodem vlastnického práva k určité věci v rámci jmění dítěte. Toto by ale záleželo na dohodě dítěte a rodičů. Pokud by o odměně rozhodoval soud, pak by měl vždy přiznávat peněžitou odměnu a ne odměnu naturální, ledaže s tím strany samy souhlasí. Nelze totiž po dítěti spravedlivě požadovat, aby mělo povinnost převést hmotnou věc patřící do jeho jmění, aniž by s tím dobrovolně souhlasilo. Stejně jako u náhrady nákladů správy jmění by délka promlčecí lhůty pro uplatnění tohoto nároku byla obecná, tj. 3 roky.

Autor se domnívá, že by si rodiče měli nárokovat odměnu za správu jmění dítěte až po samotném předání jeho jmění. Důvodem je to, aby mohlo být posouzeno, zda rodiče správu jmění vykonávali řádně, tedy zda splnili zákonné podmínky pro přiznání této odměny.

V návaznosti na výše uvedené nicméně odstavec dvě § 903 občanského zákoníku stanoví: *„Je-li již během trvání správy jmění z okolností zřejmé, že správa je značně obtížná a rodiče ji vykonávají řádně, soud jim na návrh přizná přiměřenou roční, popřípadě jinak časově určenou odměnu za správu jmění.“*<sup>124</sup> Jedná se o zvláštní pravidlo k pravidlu obecnému, že odměna za správu jmění dítěte se přiznává až po jejím řádném vykonání. Rodiče mají na základě výše citovaného ustanovení možnost odměnu za výkon správy jmění dítěte získat i během samotné správy. O ní ale musí na jejich návrh rozhodnout soud. Ten by

---

<sup>124</sup> § 903 odst. 2 o. z.

měl nejen v souladu s výše uvedeným komplexně a pečlivě zkoumat, zda je potřeba, aby rodiče získávali odměnu již během samotného výkonu předmětné správy. Rodiče budou muset prokázat, že je správa dostatečně obtížná, patrně rozsáhlostí předmětného jmění, a že jí vykonávají řádně. Soud by se ale v tomto případě neměl spokojit pouze s tvrzením rodičů, ale měl by sám vyvinout činnost ve směru zjištění, zda se jejich tvrzení zakládá na skutečnosti a to v souladu se zásadami pro nesporné řízení.

Nelze přesně stanovit, co vše by měl soud od rodičů požadovat. Záleží na složení a formě daného jmění. Minimálně se bude jednat o různé výpisy, daňová přiznání a podobné listiny. Co se samotné formy odměny týče, tak lze odkázat na již výše uvedené s tím, že rodičům může být přiznaná roční odměna<sup>125</sup>, či odměna v kratším časovém intervalu. Autor je přesvědčen, že odměna během samotného výkonu správy jmění dítěte by se měla přiznávat pouze v odůvodněných a výjimečných případech. Rodiče by totiž měli podat soudu návrh na jmenování opatrovníka pro správu jmění dítěte, pokud je správa daného jmění tak složitá, že rodiče požadují odměnu již během výkonu správy. Tento názor je v souladu s názorem prezentovaným v odborné literatuře i komentáři. Místy je totiž uváděno, že by bylo pochopitelné, kdyby rodiče preferovali a využili pro správu jmění opatrovníka právě kvůli samotné složitosti dané správy.

Ustanovení § 904 občanského zákoníku stanoví: „*Předání a převzetí jmění nemá vliv na odpovědnost rodičů za správu jmění dítěte.*“<sup>126</sup> Rodiče jsou odpovědní za škodu, kterou způsobili na jmění dítěte. Výše uvedené ustanovení jasně stanoví, že předání ani převzetí jmění nemá na tuto odpovědnost žádný vliv. Pokud se po samotném předání jmění zjistí, že byla na jmění způsobena škoda za dobu výkonu správy jmění rodiči, pak jsou povinni tuto škodu nahradit bez ohledu na to, zda jmění stále spravují či nikoli. V případném soudním řízení bude zapotřebí precizně prokázat, zda k samotné škodě došlo v rámci správy jmění rodiči, anebo zda se tak stalo až po samotném předání jmění. Pokud by k samotné škodě došlo až po předání samotného jmění, ale tato škoda byla způsobena jednáním rodičů před odevzdáním předmětného jmění, pak by dle názoru autora za tuto škodu měli nést odpovědnost rodiče.

---

<sup>125</sup> Z dikce zákona je zřejmé, že se tvůrci zákona sami k této variantě příklánějí.

<sup>126</sup> § 904 o.z.



## 2. 3. 6. Opatrovnictví správy jmění dítěte

Institut opatrovníka jmění dítěte úzce souvisí se správou jmění dítěte, jelikož zákon ho na některých místech <sup>127</sup> zmiňuje. Rovněž důvodová zpráva institut opatrovníka pro správu jmění dítěte zmiňuje například k ustanovení § 899 občanského zákoníku: „*Rodičům se nepřiznává poživací právo. Vzhledem k této úpravě (lze se ale domnívat, že v praxi nikoli soudní se toto ustanovení nerealizuje, resp. bývá postupováno spíš v rozporu s ním) nelze mít rodičům za zlé, že budou – snad i častěji – žádat o ustavení opatrovníka pro správu majetku dítěte.*“ <sup>128</sup> A dále obdobně výše uvedené důvodová zpráva uvádí i k ustanovení § 905 občanského zákoníku: „*Nelze vyloučit situaci, kdy jinak řádní rodiče sami požádají soud o jmenování opatrovníka zejména proto, že dítě získá jmění, jehož správa je nad jejich síly (možnosti).*“ <sup>129</sup> Na základě výše citovaných částí důvodové zprávy je zřejmé, že i sami tvůrci zákona počítali se širším využíváním institutu opatrovníka pro správu jmění dítěte. Patrně ho budou rodiče využívat v případech, kdy budou mít za to, že samotná správa jmění dítěte bude obtížná například vzhledem k jeho rozsáhlosti. Tato teze byla ostatně prezentována i v předchozích kapitolách této práce a právě na tomto místě je vhodné tuto řádně prokázat.

Ke krátkému shrnutí historie tohoto institut lze odkazovat na komentářovou literaturu: „*Majetkový opatrovník neboli opatrovník pro správu jmění je staronovým institutem. Podobný znal již obecný zákoník občanský z roku 1811 (§ 149) a zákon o právu rodinném (§ 60). Zákon o rodině v původním znění tuto zvýšenou ochranu majetkových práv dítěte neobsahoval, do zákona o rodině byl znovu zaveden novelou č. 91/1998 Sb. (§ 37b ZOR).*“ <sup>130</sup> Autor kladně hodnotí zařazení tohoto institutu do právní úpravy, jelikož správa jmění dítěte je specifickou činností, která může být v nemalých případech obtížná.

---

<sup>127</sup> Příkladem budiž situace, kdy rodiči zanikne právo a povinnost pečovat o jmění dítěte z důvodu prohlášení konkursu a není druhého rodiče, který by o jmění dítěte pečoval. Pak soud musí i bez návrhu jmenovat dítěti opatrovníka pro správu jeho jmění.

<sup>128</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>129</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>130</sup> WESTPHALOVÁ, Lenka. § 948 [Náležitosti rozhodnutí o jmenování opatrovníka pro správu jmění]]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1226. ISBN 978-80-7400-503-09.

## 2. 3. 6. 1. Opatrovnictví obecně a další formy péče o dítě ve spojení s péčí o jmění dítěte

Obecná úprava opatrovnictví se nachází v občanském zákoníku od ustanovení § 457 do § 485. Tato bude použita, pokud zvláštní úprava opatrovnictví dítěte (resp. opatrovníka pro správu jmění dítěte) nestanoví jinak. Rovněž nelze nezmínit ustanovení § 943 – § 947 občanského zákoníku, která obecně upravují osobu opatrovníka dítěte (zde se nejedná o jmění dítěte). Byť zákon důsledně odděluje v rámci opatrovnictví dítěte osobu opatrovníka a opatrovníka pro správu jmění dítěte, tak pokud zvláštní úprava týkající se opatrovníka pro správu dítěte neurčí jinak, bude potřeba také aplikovat tato ustanovení, a to zejména ustanovení § 947 občanského zákoníku. Obecným účelem institutu opatrovnictví je ochrana zájmů opatrovaného, pokud by jeho práva mohla být zkrácena či nějakým způsobem porušena a opatrovaný není schopen právně jednat tak, aby byly jeho zájmy ochráněny.<sup>131</sup> Opatrovník je osobou, která bude zájmy opatrovaného hájit, popř. bude právně jednat tak, aby k této ochraně došlo. Zvláštní úprava opatrovníka pro správu jmění dítěte se pak nachází v ustanovení § 905 a od ustanovení § 948 do § 952 občanského zákoníku.

Institut opatrovnictví dítěte je zvláštním druhem obecného opatrovnictví. Osobou opatrovanou může být jen dítě, které není plně svéprávné, a jeho zákonní zástupci dostatečně nehájí jeho zájmy či je hájit nemohou, anebo jsou sami narušiteli těchto zájmů. Tímto zájmem dítěte v souvislosti s opatrovníkem pro správu jmění dítěte je právě správa jeho jmění, resp. samotné jmění. Konkrétní ustanovení, které zakládá povinnost soudu jmenovat dítěti opatrovníka pro správu jmění dítěte je ustanovení § 905 občanského zákoníku. Odstavec jedna předmětného ustanovení stanoví: „*Soud jmenuje i bez návrhu opatrovníka pro správu jmění dítěte, jestliže by zájmy dítěte mohly být ohroženy, zejména jsou-li tu společná majetková práva rodičů a dítěte nebo dítěte a jeho sourozence. V rozsahu povinností a práv opatrovníka pro správu jmění dítěte jsou rodiče ve výkonu povinností a práv ve vztahu ke jmění dítěte omezeni.*“<sup>132</sup> Opatrovníka pro správu jmění dítěte soud jmenuje vždy, pokud je ohroženo jmění dítěte a pokud

---

<sup>131</sup> Důvodů pro jmenování osoby opatrovníka je celá řada. Jedním z nich budiž skutečnost, že daná osoba není plně svéprávná.

<sup>132</sup> § 905 odst. 1 o. z.

rodiče, kteří jsou ze zákona povinni jeho řádnou správou, tuto z určitého důvodu nevykonávají (anebo vykonávat nechtějí). V praxi může nastat několik níže popsaných situací, kdy bude opatrovník pro správu jmění dítěte soudem jmenován.

První možnou situací je skutečnost, že sami rodiče podají návrh na jmenování opatrovníka pro správu jmění dítěte. Důvodem může být to, že správa jmění dítěte by byla pro rodiče velice náročná, např. pro rozsáhlost předmětného jmění. Rodiče by tak nebyli odpovědní za případnou škodu, jež by byla na jmění způsobena. Za tuto by odpovídal sám opatrovník. Zákon tuto možnost na základě výše uvedeného specificky neupravuje. Nicméně tvůrci zákona počítali s tím, že rodiče by mohli sami podat návrh na jmenování opatrovníka pro správu jmění. Bude záležet pouze na úvaze soudu, zda rodičům vyhoví, resp. zda rodiče prokáží, že jejich neznalost či předpokládaná neschopnost může zapříčinit zhoršení stavu jmění dítěte. To by totiž znamenalo ohrožení zájmu dítěte. Za těchto okolností by soud mohl dovést splnění zákonných podmínek pro jmenování předmětného opatrovníka, a tedy ho i jmenovat.

Druhou možnou situací je, že není žádného rodiče, který by vykonával správu jmění dítěte. Zde existují dvě možnosti. Buď takového rodiče není, jelikož byl omezen na své rodičovské odpovědnosti ve směru výkonu správy jmění.<sup>133</sup> Anebo rodič fyzicky neexistuje, kdy zemřel nebo je nezvěstný. Ani v jednom případě pak nesmí být ani druhého rodiče, který by mohl správu vykonávat. Za těchto předpokladů by měl být soudem (i bez návrhu) jmenován opatrovník pro správu jmění dítěte, pokud by tuto správu nevykonával poručník. Je zapotřebí poukázat na skutečnost, že rodiče jsou, pokud soud postupuje podle ustanovení § 905 odst. 1 občanského zákoníku, ex lege omezeni ve správě jmění dítěte.

Existují totiž i jiné formy péče o dítě (poručenství), jež jsou se správou jmění dítěte spjaty. Poručenství je v občanském zákoníku definováno následovně: „*Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka.*“<sup>134</sup> Poručník má ze zákona také právo a povinnost péče o jmění dítěte. Tedy i on by mohl podat návrh

---

<sup>133</sup> Např. proto, že porušil své povinnosti jako správce jmění dítěte takovým způsobem, kdy soud následně rozhodl o omezení rodičovské odpovědnosti.

<sup>134</sup> § 928 odst. 1 o. z.

na jmenování opatrovníka pro správu jmění dítěte.<sup>135</sup> Pokud rodiče podají návrh na jmenování opatrovníka pro správu jmění dítěte, pak je třeba rovněž aplikovat odstavec dvě § 905, jež odkazuje právě na ustanovení o poručníkovi. Odstavec 2 § 905 stanoví, že: „*Pro povinnosti a práva opatrovníka pro správu jmění dítěte, který byl jmenován vedle rodičů, se použijí obdobně ustanovení o poručníkovi, který spravuje jmění poručence, popřípadě o opatrovníkovi, který spravuje jmění opatrovance.*“<sup>136</sup> Ustanovení, na které je odkazováno, je zejména ustanovení § 942 občanského zákoníku, jež zní: „*Nebyl-li opatrovník pro správu jmění jmenován, použijí se ustanovení týkající se opatrovníka pro správu jmění obdobně pro poručníka, který pečuje o jmění dítěte, ledaže je v ustanoveních týkajících se poručníka stanoveno jinak.*“<sup>137</sup> To znamená, že pokud spravuje jmění poručence poručník, aniž by byl jmenován opatrovník pro správu jmění dítěte, pak se řídí ustanoveními, jež jsou platná právě pro předmětného opatrovníka. To samé lze aplikovat i na situaci, kdy je souběh opatrovníka pro správu jmění dítěte a rodičů, kteří tuto správu nevykonávají. I zde se použijí výše zmiňovaná zvláštní ustanovení.

Autor je přesvědčen, že ustanovení § 905 odst. 2 je nadbytečné, jelikož pouze odkazuje na ustanovení, které znovu odkazuje na jiná ustanovení, konkrétně na ta, jež se týkají opatrovníka pro správu jmění dítěte. De lege ferenda by se mělo odkazovat přímo na zvláštní ustanovení o opatrovníkovi pro správu jmění dítěte, pokud tuto správu vykonává jiná osoba, než osoba rodiče.

### 2. 3. 6. 2. Zvláštní zákonná úprava opatrovníka pro správu jmění dítěte

V předchozích kapitolách byly popsány možnosti, za kterých by soud měl nebo mohl jmenovat opatrovníka pro správu jmění dítěte. Ustanovení § 948 občanského zákoníku stanoví: „*V rozhodnutí o jmenování opatrovníkem pro správu jmění soud vymeze rozsah jmění, které bude tento opatrovník spravovat; rovněž zpravidla určí, jakým způsobem má s jednotlivými částmi jmění nakládat,*

---

<sup>135</sup> Toto právo je mu uděleno v rámci ustanovení § 928 odst. 2 o. z., jelikož toto stanoví, že poručník má kromě vyživovací povinnosti v zásadě všechna práva a povinnosti rodiče. To znamená i právo a povinnost správy jmění dítěte.

<sup>136</sup> § 905 odst. 2 o. z.

<sup>137</sup> § 940 o. z.

*popřípadě, jaký způsob nakládání se mu zakazuje.*“<sup>138</sup> Soud ve svém rozhodnutí musí na základě výše uvedeného precizně stanovit pravomoci opatrovníka společně s konkrétním rozsahem, ve kterém může tyto pravomoci uplatňovat. Také mu může určitý druh jednání (např. zatěžování nemovitých věcí) přímo zakázat. Soud navíc nemusí jmenovat opatrovníka pro celý rozsah jmění, ale pouze pro tu část, u které je to považováno za nutné. Například pouze pro nemovitosti, zemědělské pozemky či pro specifickou část jmění, jejíž správa by vyžadovala určité odborné předpoklady. Také by mohl spravovat pouze pasiva daného jmění, kdy aktiva by byla ponechána ve správě rodičů. Shodně v důvodové zprávě: *„Opatrovník může být jmenován kupř. jen pro správu jedné součásti majetku, resp. jmění (obytného domu) nebo určitého zvláštního druhu několika součástí majetku, resp. jmění (zemědělsky obhospodařované nemovité věci, usedlosti s polnostmi, lesy, rybníky apod.).*“<sup>139</sup> Rovněž je potřeba zdůraznit, že v rozsahu, v jakém bude opatrovník soudem jmenován pro výkon správy dítěte, nebudou rodiče moci ve stejném rozsahu správu jmění dítěte vykonávat.<sup>140</sup>

Pokud soud jmenuje opatrovníka podle ustanovení § 905 odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 948 občanského zákoníku, pak nemusí v rozhodnutí separátně omezit rodiče v jejich rodičovské odpovědnosti podle ustanovení § 870 občanského zákoníku. Autor má za to, že by soud měl postupovat podle ustanovení § 905 odst. 1 ve spojení s § 948 občanského zákoníku za předpokladu, že bude rozhodovat o jmenování opatrovníka pro správu jmění dítěte. Takový postup je totiž v souladu s procesněprávními zásadami rychlosti a hospodárnosti řízení.

### 2. 3. 6. 3. Péče řádného hospodáře a odpovědnost opatrovníka pro správu jmění

Právní úprava péče řádného hospodáře ve vztahu k opatrovníkovi pro správu jmění je prakticky totožná s úpravou platnou pro rodiče. Konkrétně zákon stanoví: *„Opatrovník pro správu jmění postupuje při výkonu své funkce s péčí řádného hospodáře a nesmí podstupovat nepřiměřená rizika.*“<sup>141</sup> Ve vztahu k pojmu péče

---

<sup>138</sup> § 948 o. z.

<sup>139</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>140</sup> Toto za předpokladu, že soud postupuje podle ustanovení § 905 o. z.

<sup>141</sup> § 949 o. z.

řádného hospodáře se odkazuje na kapitolu 2. 3. 1. této práce, kde je péče řádného hospodáře řádně rozebrána. Proč však tvůrci zákona prakticky totožné ustanovení zařadili do občanského zákoníku hned dvakrát? Důvodová zpráva uvádí: „*Nicméně to, co se uvádí, byť i to je do jisté míry redundantní, je uvedeno proto, aby ten, kdo opatrovnictví na sebe bere, si mohl dobře uvědomit, jakým způsobem se bude muset vůči jmění dítěte chovat, ale také proto, aby bylo možné objektivně posoudit, zda opatrovník skutečně postupuje tak, jak by jako takový postupovat měl.*“<sup>142</sup> Jedná se tedy o určité zdůraznění této povinnosti, jelikož je tato považována za stěžejní. Byť se to může zdát nadbytečné, když by stačilo podobně jako v ustanovení § 950 odst. 2 občanského zákoníku odkazovat na ustanovení § 896 odst. 1 občanského zákoníku, tak vzhledem k povaze tohoto institutu se to naopak jeví jako vhodné.

Autor je přesvědčen, že kritéria platná pro opatrovníka by měla být přísnější, jelikož tento je specificky jmenován pouze pro správu daného jmění. Pokud platí, že od rodičů nelze vyžadovat vysokou úroveň znalostí potřebných pro správu jmění dítěte, pak tyto naopak lze vyžadovat od opatrovníka. Opatrovník by tedy měl postupovat ještě pečlivěji a svědomitěji než rodiče. Zároveň by si měl ale i v rozmnožování samotného jmění počínat lépe než rodiče. Lze souhlasit s tímto názorem: „*Bezpečné nakládání s peněžními prostředky však nemá vyjadřovat jen uložení peněz bez dalšího, ale může a dokonce by mělo vyjadřovat zásadu, že peníze mají nést zisk, tj. že mohou a měly by být bezpečně investovány.*“<sup>143</sup> Není nicméně jednoduché v dnešní době určit, co jsou nepřiměřená majetková rizika v souvislosti s rozmnožováním jmění. Jistě by opatrovník neměl jmění dítěte používat k složitým operacím na finančních trzích. Jeví se jako vhodné, aby peněžní prostředky byly investovány například sjednáním spořicíh účtů, stavebních spoření či formou různých investičních fondů. Podobně jako rodiče by měl ale opatrovník upřednostnit zachování jmění dítěte před jeho rozmnožením. Nesmí totiž dojít k razantnímu úbytku či dokonce k nulifikaci samotného jmění. Shodně i v komentářové literatuře: „*Je třeba znovu zdůraznit, že smyslem správy*

---

<sup>142</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>143</sup> MELZER, F., TÉGL P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. ů 655-875. Praha: Leges, 2016, s. 1869.

*jmění dítěte není jeho několikanásobné zmnožení, ale péči řádného hospodáře se rozumí jeho zachování, a pokud je to možné, tvorba rozumných výnosů.*“<sup>144</sup>

Odpovědnost opatrovníka je řešena v ustanovení § 950: „*Opatrovník pro správu jmění odpovídá za řádné plnění své funkce soudu a podléhá jeho stálému dozoru.*“<sup>145</sup> Jedná se o obdobu ustanovení § 933 odst. 1 občanského zákoníku, jež je platný pro poručníka. Nejedná se však o totožné ustanovení. Ustanovení týkající se opatrovníka stanoví, že tento za řádný výkon své funkce odpovídá soudu. Tedy byť by se tak stalo na přání rodičů, kteří sami podali návrh na jmenování opatrovníka, pak opatrovník vůči rodičům není ničeho povinen. Dokonce se dá dovodit, že ničeho není povinen během výkonu správy ani vůči dítěti. Na druhou stranu poručník je na základě ustanovení § 933 odst. 1 občanského zákoníku obecně odpovědný za řádný výkon své funkce, tedy lze dovodit, že je odpovědný i vůči dítěti. Není zřejmé, z jakého důvodu tvůrci zákona formulovali toto ustanovení tímto způsobem, tedy odlišně od toho, jež je platný pro poručníka. Nicméně předmětné ustanovení neznámá, že by opatrovník nebyl odpovědný dítěti za majetkovou újmu (škodu), pokud by své povinnosti při výkonu své funkce porušil. Odpovědnost opatrovníka za majetkovou újmu dítěti je prakticky totožná s odpovědností rodiče. Rozdílem budou právě zvýšené nároky na odbornost opatrovníka.

Výše citované ustanovení dále stanoví, že soud vykonává nad činností opatrovníka dozor. Tento není jen občasný jako v případě rodičů,<sup>146</sup> ale stálý. Stálost dozoru by se měla projevit v aktivitě soudu, kdy přijímá a vyhodnocuje zprávy podávané opatrovníkem. Pokud je k tomu důvod, pak si může soud sám zprávu vyžádat. Důvodem vyžádání zprávy by mohla být například špatná situace na finančních trzích, kdy je na nich část jmění dítěte investována.

Odstavec dvě § 950 občanského zákoníku stanoví: „*Pro právní jednání opatrovníka pro správu jmění platí ustanovení o tom, jak rodiče vykonávají*

---

<sup>144</sup> WESTPHALOVÁ, Lenka. § 950 [Dozor soudu]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1232. ISBN 978-80-7400-503-09.

<sup>145</sup> § 950 odst. 1 o. z.

<sup>146</sup> Občasným či ojedinělým dozorem soudu nad rodiči je míněn obligatorní souhlas soudu ve směru určitého právního jednání rodiče v souvislosti se jměním dítěte. Rodiče nejsou povinni skládat soudu měsíční či jiná vyúčtování ze své správy.

*správu jmění dítěte obdobně; soud určí, považuje-li to za potřebné, která právní jednání opatrovníka pro správu jmění musejí být schválena soudem.*“<sup>147</sup> Podléhá tak právní jednání vymezené v ustanovení § 898 odst. 2 občanského zákoníku souhlasu soudu i pro opatrovníka, aniž by toto soud ve svém rozhodnutí výslovně stanovil? Prvním možným výkladem je, že věta za středníkem znamená, že pokud soud neurčí, která právní jednání podléhají jeho souhlasu, tak žádná jeho souhlasu nepodléhají. Tedy opatrovník by nebyl vázán ustanovením § 898 odst. 2 občanského zákoníku. Tento výklad, byť možný, je nicméně autorem považován za chybný. Druhý a správný výklad je ten, že soud může ve svém rozhodnutí nad rámec právních jednání v ustanovení § 898 odst. 2 občanského zákoníku stanovit, pro která další právní jednání je potřeba jeho souhlasu. V tomto případě záleží jen na úvaze soudu, zda pro toto rozhodnutí bude mít důvody, jež by ale měl v odůvodnění svého rozhodnutí uvést. Komentářová literatura konkrétně uvádí: *„Ohledně právních jednání opatrovníka pro správu jmění dítěte se odkazuje na obdobné užití ustanovení o výkonu správy jmění dítěte rodiči (srov. § 896 a násl.). Tím je dán zejm. okruh právních jednání, k nimž opatrovník potřebuje souhlas soudu (srov. § 898). Není však vyloučeno, aby soud vzhledem k okolnostem konkrétního případu určil, která (další) právní jednání podléhají schválení soudem.*“<sup>148</sup> Z výše uvedeného je dále zřejmé, že v běžných záležitostech týkající se jmění dítěte může opatrovník jednat sám bez souhlasu soudu stejně jako rodiče.<sup>149</sup>

Ustanovení § 950 odst. 3 stanoví: *„Opatrovník pro správu jmění předkládá soudu pravidelně zprávy a účty ze správy jmění, a to vždy za dobu, jejíž délku soud stanoví; tato doba nesmí být delší než jeden rok.*“<sup>150</sup> Opatrovník by měl podléhat důkladnější a zejména pravidelné (stálé) kontrole soudu. Výše citované zákonné ustanovení je praktickým důsledkem této stálé soudní kontroly. Opatrovník musí pravidelně za určité časové období, jež stanoví ve svém rozhodnutí soud, kdy nejdéle se smí jednat o délku jednoho roku, předložit soudu zprávy a účty ze správy jmění dítěte. Přesný časový úsek bude záležet na úvaze

---

<sup>147</sup> § 950 odst. 2 o. z.

<sup>148</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>149</sup> Na tomto místě se odkazuje na kapitolu 2. 3. 2. 2. „Souhlas soudu k právnímu jednání“ této práce, kde je problematika běžných záležitostí popsána.

<sup>150</sup> § 950 odst. 3 o. z.



soudu. Avšak lze konstatovat, že čím je jmění dítěte rozsáhlejší, resp. čím je jeho správa složitější, tím by měl být předmětný časový úsek kratší (např. jedenkrát za měsíc). Pokud náročnost správy jmění není vysoká, pak jistě postačí, pokud opatrovník jednou ročně soudu vyúčtování předloží. Zákon nestanovuje formu, jakou by dané zprávy a účty ze jmění měly mít. V případech, kdy správa jmění dítěte není příliš složitá, postačí patrně stručný a výstižný přehled operací, jež byly se jměním dítěte provedeny společně s přehledem stavu, v jakém se jmění dítěte nachází. Bude se zejména jednat o výpisy z účtů, přehled aktiv a pasiv atd. Čím rozsáhlejší jmění, tím by i samotné zprávy měly být podrobnější.

Odpovědnost opatrovníka pro správu jmění byla výslovně upravena v zákoně o rodině.<sup>151</sup> Současná právní úprava odpovědnost za škodu opatrovníka výslovně neupravuje a dodejme, že nesprávně. Komentářová literatura uvádí: „*Tyto nároky je v současné právní úpravě možno dovodit z analogické povinnosti rodiče dítěte, viz § 896 odst. 3. Z § 2910 až 2912 lze vyvodit, že pokud opatrovník při správě jmění poruší své zákonné povinnosti (§ 949, 950), je povinen k náhradě škody, kterou tím způsobil.*“<sup>152</sup> S názorem uvedeným v komentáři lze souhlasit. Opatrovník je samozřejmě za škodu na jmění dítěte odpovědný, pokud poruší své povinnosti spravovat jmění dítěte řádně, čestně atd. Nicméně autor má za to, že se jedná o jistý nesoulad právní úpravy. Tento nesoulad je dán tím, že v některých případech zvláštní právní úprava opatrovníka obsahuje odkazující ustanovení. V jiných případech obsahuje prakticky totožné ustanovení, jako to, jež upravuje práva a povinnost rodičů či poručníka ve věci péče o jmění dítěte. Tyto jsou pak v důvodové zprávě odůvodněny potřebou zdůraznit tu či onu povinnost. Autor je však přesvědčen, že odpovědnost opatrovníka za škodu není méně důležitá než například povinnost v ustanovení § 949 občanského zákoníku. De lege ferenda se navrhuje, aby byla odpovědnost opatrovníka pro správu jmění dítěte za škodu vložena do specifické právní úpravy, jež se ho týká. Důvodem je zdůraznění povinnosti opatrovníka nahradit škodu.

---

<sup>151</sup> § 37b odst. 8 ZOR.

<sup>152</sup> WESTPHALOVÁ, Lenka. § 951 [Náhrada nákladů, odměna opatrovníka]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1233. ISBN 978-80-7400-503-09.

## 2. 3. 6. 4. Náklady, odměna opatrovníka pro správu jmění dítěte

Právo náhrady nákladů, jež opatrovníkovi vzniknou v souvislosti se správou jmění dítěte, je upraveno v ustanovení § 951 odst. 1 občanského zákoníku: „*Opatrovník pro správu jmění má právo odečíst si z výnosu jmění dítěte potřebné náklady související se správou jmění dítěte. Nestací-li výnos, může soud rozhodnout, že náklady budou uhrazeny z majetku.*“<sup>153</sup> Zajímavé je, že toto právo nepodléhá souhlasu soudu, pokud jsou náklady odečítány z výnosu daného jmění. To znamená, že opatrovník je oprávněn si odečíst náklady v takové výši, v jaké to uzná za vhodné a pokud to výnos jmění umožňuje. Samozřejmě zde platí pravidlo ve výše citovaném ustanovení, kdy se musí jednat o potřebné (ne nutné) náklady. K tomuto důvodová zpráva uvádí: „*Opatrovníkovi pro správu jmění dítěte je zřejmě třeba přiznat širší míru možnosti jednat ve prospěch jmění dítěte: je proto na místě počítat s náklady potřebnými, nikoli pouze nutnými.*“<sup>154</sup> Potřebnost nákladů je nutné posuzovat jednotlivě s ohledem na konkrétní případ. Tyto náklady navíc budou v rámci jednotlivých zpráv a účtu adresovaným soudem představovat pasiva. Pokud by si opatrovník odečetl náklady zjevně nepotřebné či takové, které nejsou nutné, pak by na jmění dítěte způsobil škodu, kterou by byl následně povinen uhradit. V případě, že by náklady opatrovníka měly být hrazeny přímo z majetku dítěte (ne z výnosu), pak toto již podléhá rozhodnutí soudu. Tím se totiž majetek dítěte, jež mu má být předán v době, kdy nabyde plné svéprávnosti, zkracuje.

Odstavec dvě § 951 přiznává opatrovníkovi právo odměny: „*Opatrovník pro správu jmění má právo na přiměřenou odměnu z výnosu jmění dítěte; odstavec 1 platí obdobně. Výši odměny a dobu, za kterou má být odměna opatrovníkovi pro správu jmění stanovena, určí soud s ohledem na povahu výnosu jmění dítěte. Ustanovení § 903 odst. 2 platí obdobně.*“<sup>155</sup> Výklad tohoto ustanovení je poněkud problematický a to hned z několika důvodů. Za prvé, opatrovník má právo na přiměřenou odměnu z výnosu jmění dítěte. Věta za středníkem nicméně odkazuje na odstavec jedna stejného ustanovení. Lze tedy dovodit, že odměna může být odečtena i ze samotné majetkové podstaty jmění. Patrně by to bylo aplikováno za

---

<sup>153</sup> § 951 odst. 1 o. z.

<sup>154</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>155</sup> § 951 odst. 2 o. z.

situace, kdy odměna opatrovníka byla stanovena v době, kdy existoval výnos z majetku dítěte, který již neexistuje. Má však opatrovník i v tomto případě nadále pobírat odměnu, pokud jmění dítěte žádný výnos nenese? Pro posouzení takového případu je důležitý důvod, pro který jmění dítěte nenese žádný výnos. Pokud by tuto skutečnost způsobil opatrovník, pak se jeví jako nepřijatelné, aby nadále odměnu pobíral.

Za druhé, samotná výše odměny je počítána z výnosu jmění a samozřejmě s ohledem na složitost jeho správy. Tuto výši stanoví soud. Soud patrně také stanoví interval této odměny, a pokud by k ní nebyl důvod, pak odměnu opatrovníkovi odejme. Dále výše citované ustanovení odkazuje na § 903 odst. 2, jež platí obdobně. Tedy odměna může být opatrovníkovi přiznána během správy jmění, jsou-li pro to důvody, viz důvodová zpráva: „*Proto opatrovníkovi bude vždy možné přiznat odměnu z výnosu jmění dítěte, a to obdobně jako rodiči i v době výkonu správy.*“<sup>156</sup> Z výše uvedeného vyplývá, že opatrovník nemá právo na přiměřenou odměnu, pokud jmění dítěte nenese žádný výnos. Nebude ji možné totiž z ničeho spočítat. Patrně bylo pracováno s tezí, že pokud jmění nenese žádný výnos, pak nebude jeho správa zpravidla velice složitá, a tak přiznání odměny by nepřicházelo v úvahu. Navíc výnos nemusí být vůbec pravidelný, ale jen ojedinělý. V tomto ohledu je nicméně postavení opatrovníka horší než postavení rodiče, který může po předání jmění dítěti žádat o přiměřenou odměnu. Pro odměnu rodiče není rozhodné, zda jmění dítěte neslo výnos, ať už pravidelný či občasný. Situace u opatrovníka je však odlišná, což se jeví jako nespravedlivé. Lze souhlasit s tím, že výkon správy jmění dítěte není a neměl by apriori být výdělečnou činností, jež přináší zisk. Na druhou stranu, pokud opatrovník své povinnosti plní zjevně řádně a jmění i postupně rozmnožil, pak si určitou odměnu zaslouží, byť není pravidelného výnosu, ze kterého lze jeho odměnu spočítat.

De lege ferenda autor navrhuje, aby i opatrovník měl právo za určitých podmínek si nárokovat odměnu po skončení výkonu správy, ať už jmění dítěte neslo výnos či nikoli. Toto by neplatilo, pokud mu byla odměna soudem za určité období již přiznána.

---

<sup>156</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

### 2. 3. 6. 5. Zánik funkce opatrovníka

Funkce opatrovníka pro správu jmění dítěte může zaniknout z několika důvodů. Za prvé, dítě nabyde plné svéprávnosti, tedy je způsobilé k právnímu jednání v souvislosti se svým jměním. Za druhé, pomínou důvody, pro které byl opatrovník ustanoven a to zejména, kdy se objeví rodič, který je způsobilý jmění svého dítěte řádně spravovat. V tomto případě bude opatrovník na základě ustanovení § 947 své funkce soudem zproštěn. Zde se nepoužijí ustanovení o opatrovnictví obecně, jelikož existují ustanovení, jež se týkají opatrovníka osoby dítěte. Tyto mají tedy dle názoru autora aplikační přednost. Za třetí, opatrovník či opatrovanec zemře. Pokud zemře dítě, pak bude jeho jmění předmětem dědického řízení a jeho případná správa se bude řídit ustanoveními upravující dědické právo a dědické řízení. V případě smrti opatrovníka se bude postupovat podle ustanovení § 938 odst. 2 občanského zákoníku (o tomto níže). Za čtvrté, opatrovník poruší své povinnosti a soud ho pro tento důvod odvolá a to v souladu s ustanovením § 463 odst. 2 občanského zákoníku.<sup>157</sup> Komentářová literatura<sup>158</sup> uvádí, že se ale v tomto případě aplikuje ustanovení § 937 občanského zákoníku – úprava poručenství. S tímto se nelze ztotožnit, neboť existuje výše uvedené obecné ustanovení o opatrovnictví, které má před úpravou o poručenství aplikační přednost. Byť lze souhlasit s tím, že úprava opatrovníka jmění dítěte je obdobou úpravy poručenství. V některých ustanoveních je na tuto dokonce odkazováno. Nicméně v tomto případě se výslovně na ustanovení o poručníkovi neodkazuje, a tak by měla být aplikována obecná ustanovení o opatrovnictví. Za páté, na základě ustanovení § 463 odst. 2 může sám opatrovník požádat soud o odvolání z funkce. Důvody nejsou specifikovány, a tak pouze jeho samotná žádost je dostačující, byť se jeví jako správné, aby opatrovník důvody uvedl.

Samotný zánik funkce opatrovníka upravuje ustanovení § 952 občanského zákoníku: „*Zanikne-li opatrovnictví pro správu jmění, platí o povinnostech toho, kdo vykonával funkci opatrovníka, ustanovení § 938 odst. 1 obdobně. Zemřel-li opatrovník, použije se obdobně ustanovení § 938 odst. 2.*“<sup>159</sup> Jedná se o další odkazující ustanovení, jež odkazuje na úpravu o poručníkovi, která se aplikuje, až

---

<sup>157</sup> Důvodem může být skutečnost, že opatrovník úmyslně zkrátil jmění dítěte, aby získal majetkový prospěch.

<sup>158</sup> MELZER, F., TÉGL P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. ú 655-875. Praha: Leges, 2016, s. 1882.

<sup>159</sup> § 952 o. z.

po samotném zániku funkce opatrovníka pro správu jmění. Odkazovaná právní úprava o poručníkovi má být užita obdobně, jelikož důvodová zpráva uvádí, že postavení poručníka a opatrovníka pro správu jmění je obdobné. Ustanovení § 938 odst. 1 občanského zákoníku zní: „*Po skončení výkonu funkce poručníka postoupí ten, kdo funkci vykonával, bez zbytečného odkladu, nejpozději však do šesti měsíců, soudu všechno, co měl z důvodu své funkce u sebe, a předloží mu závěrečnou zprávu o výkonu poručenské funkce; její součástí je závěrečný účet ze správy jmění dítěte.*“<sup>160</sup> Níže bude popsáno příslušné ustanovení jen do té míry, do jaké se týká opatrovníka.

Komentářová literatura nazývá povinnost ve výše citovaném ustanovení jako ediční povinnost. Jedná se o dobu ustanovení § 902 odst. 1 občanského zákoníku. Všechny věci, jež jsou součástí jmění dítěte<sup>161</sup> a nachází se u opatrovníka, popř. jsou uloženy v místě, jež je přístupné pouze opatrovníkovi (zamčený sklad atp.), musí opatrovník postoupit soudu. Patrně je to i z důvodu, že soud je ten, kdo opatrovníka jmenoval, a tak za řádný výkon jeho funkce nese určitou odpovědnost, byť hmotnou nese sám opatrovník. Další důvod uvádí důvodová zpráva: „*Je jistě vhodnější, aby povinnost byla poručníkovi uložena vůči soudu, než vůči poručenci, protože ne ve všech případech končí zároveň poručenství, a i tam, kde končí, by to měl být ještě soud, kdo se o splnění povinností bývalým poručníkem postará.*“<sup>162</sup> Pokud by totiž opatrovník svoji funkci ukončil, ale důvody pro jeho jmenování by nadále trvaly, pak soud musí jmenovat opatrovníka nového. Opatrovník totiž nemůže v tomto případě postoupit součástí jmění rodičům, jelikož tito byli v této oblasti rodičovské odpovědnosti již dříve omezeni. Také je nemůže postoupit dítěti, jelikož stále není plně svéprávné. Jedinou možností je tedy soud.

Opatrovník musí výše uvedené splnit bez zbytečného odkladu, ale nejpozději ve lhůtě 6 měsíců patrně od doby, kdy jeho funkce skončila. Komentářová literatura se přiklání ke zkrácení této lhůty, a to zejména v případech, kdy by měl být jmenován opatrovník nový. Konkrétně se uvádí: „*Lze položit otázku, zda doba šesti měsíců pro splnění ediční povinnosti není příliš dlouhá. To platí zejména o*

---

<sup>160</sup> § 938 odst. 1 o. z.

<sup>161</sup> Konkrétně půjde o všechny listiny, např. smlouvy, dodatky smluv, účtenky, záruční listy atd. Také movité věci, které má opatrovník ve své držbě atd.

<sup>162</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

situaci, kdy potřeba poručení nad dítětem nadále trvá a soud bude muset jmenovat dalšího poručníka, který ovšem může pro řádný výkon své funkce nezbytně potřebovat to, co má zatím u sebe jeho předchůdce. De lege ferenda se zřejmě lze vyslovit pro zkrácení této lhůty, popř. pro odlišení případů, kdy je záležitost urgentní (pak by lhůta měla být v řádu týdnů), a kdy tomu tak není (lhůta by mohla být delší, např. právě šestiměsíční).“<sup>163</sup> S výše uvedeným názorem se nelze úplně ztotožnit. Je pravdou, že šestiměsíční lhůta může být v určitých případech příliš dlouhá. De lege ferenda by nicméně neměla být zkrácena např. na měsíce tři. Nejdéle by se mělo stále jednat o měsíců šest, jelikož vyhotovit závěrečnou zprávu a postoupit všechny věci náležící do jmění dítěte u velice rozsáhlých jmění, nemusí být v určitých případech záležitost jednoduchá. Naopak to může být časově velice náročné. Autor je přesvědčen, že by měla být soudu dána pravomoc tuto lhůtu v závislosti na okolnostech zkrátit, anebo i prodloužit. Obojí by mělo být následně v předmětném rozhodnutí řádně odůvodněno, tedy jaké okolnosti soud přiměly ke zkrácení či prodloužení dané lhůty.

Další povinností opatrovníka je předložit soudu nejen závěrečnou zprávu, ale zejména závěrečný účet. Jeví se jako vhodné, aby závěrečná zpráva byla předložena společně se závěrečným účtem. Podrobnost závěrečné zprávy a účtu záleží na rozsáhlosti spravovaného jmění.<sup>164</sup> K samotné povinnosti předložení závěrečného účtu se rovněž vyjadřuje komentář, který na základě ustanovení § 902 odst. 1 občanského zákoníku dovozuje, že: „Vyúčtování pro dítě není zapotřebí, pokud je dítě nezádá, avšak opatrovník je přesto povinen předložit soudu závěrečnou zprávu, jejíž součástí je závěrečný účet ze správy jmění dítěte“. <sup>165</sup> Pro úplnost se uvádí, že výše uvedené se vztahuje na případy, kdy dítě nabyde plné svéprávnosti. Autor má za to, že souhlas či nesouhlas dítěte je v tomto případě naprosto irelevantní. Opatrovník má především povinnost závěrečnou zprávu společně se závěrečným účtem předložit soudu, ne dítěti. Dítě tedy nemůže opatrovníka jeho povinnost jakkoli zprostit, jelikož vůči dítěti tuto

---

<sup>163</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>164</sup> V dalším se odkazuje na kapitolu 2. 3. 5. „Odevzdání spravovaného jmění dítěti“ v této práci, kde byla tato problematika již rozebrána.

<sup>165</sup> MELZER, F., TÉGL P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. ú 655-875. Praha: Leges, 2016, s. 1883.

povinnost nemá. Soud je pak tím, kdo dítěti závěrečný účet předloží a soud je tím, který může být povinnosti dítětem zproštěn. V tomto případě se nicméně jeví jako lepší, aby dítě nikoho této povinnosti nezprostilo a naopak si účet předložit nechalo. Pokud byl jmenován opatrovník pro správu jeho jmění, pak to bylo z důvodu toho, že nastala určitá výjimečná situace, jelikož těmi, kdo spravují jmění dítěte, by obecně měli být rodiče. Vzhledem k tomu, že se jedná o výjimečnou situaci, pak by měl být dán větší důraz na kontrolu činnosti opatrovník. Autor se tak domnívá, že by měl být závěrečný účet dítěti předložen i pokud byl soud této povinnosti dítětem zproštěn.

Poslední věta ustanovení § 952 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 938 odst. 2 občanského zákoníku stanoví: „*Zemře-li ten, kdo vykonával funkci poručníka, postoupí jeho dědic soudu všechno, co měl zemřelý u sebe z důvodu výkonu své poručenské funkce. Není-li dědiců, má tuto povinnost každý, kdo má přístup k tomu, co měl zemřelý z důvodu výkonu své poručenské funkce u sebe.*“<sup>166</sup> Důvodová zpráva uvádí, že toto ustanovení v předchozí právní úpravě chybělo. Konkrétně je v důvodové zprávě uvedeno: „*V případě smrti poručníka scházelo dosud ustanovení, které by zakládalo povinnost jeho dědice, popř. toho, kdo má k věcem zemřelého přístup, vydat všechno, co se týká poručence, výkonu poručenské funkce atd. (obdobně je vázán opatrovník pro správu jmění, popř. i každý jiný opatrovník a jeho dědic, popř. osoba, která má k věcem zemřelého přístup.)*“<sup>167</sup> Výše citované ustanovení zavazuje zejména dědice opatrovníka k postoupení těchto věcí, který na základě svého postavení v dědickém řízení získá k opatrovaným věcem přístup. Věci náležející do jmění dítěte se postupují soudu, který je patrně řádně uchová do doby, než bude jmenován opatrovník nový, anebo se objeví rodič, který bude schopen jmění dítěte řádně spravovat. Mimo dědice jsou však zavázány i další osoby. Otázkou nicméně je, kdy a zda dědic dostane k uvedeným věcem patřící do jmění dítěte přístup.

Ve výše uvedeném případě je nutné aplikovat zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštním řízení soudním ve spojení s občanským zákoníkem.<sup>168</sup> Z ustanovení § 159 zákona o zvláštním řízení soudním ve spojení s ustanovením § 1632

---

<sup>166</sup> § 938 odst. 2 o. z.

<sup>167</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>168</sup> V práci bude užita všeobecně používaná zkratka z. ř. s.

občanského zákoníku lze dovodit následující. Pokud není zůstavitelem jmenován správce pozůstalosti ani vykonavatel závěti, anebo tento odmítl správu vykonávat či je zjevně nezpůsobilý ji vykonávat, tuto správu vykonávají dědicové. Nicméně pokud dědicové nechtějí správu pozůstalosti vykonávat a splnit tak vůli zůstavitele, pak na jejich návrh soud jmenuje správce pozůstalosti nebo uloží splnění vůle již jmenovanému správci. Tedy je zřejmé, že se najdou případy, kdy dědicové fakticky nebudou moci splnit povinnost jim uloženou ustanovením § 938 odst. 2 občanského zákoníku. Budou ji moci splnit pouze v případě, že sami budou moci pozůstalost zůstavitele spravovat, tedy získají k věcem opatrovníka přístup. Jinak bude danou povinnost povinen splnit správce pozůstalosti nebo vykonavatel závěti. Lhůta pro splnění dané povinnosti není uvedena, ale má se za to, že by se tak mělo stát bez zbytečného odkladu. Jistě se ale nebude čekat na vypořádání pozůstalosti zůstavitele (opatrovníka), jelikož povinné osoby musí věci, jež jsou součástí jmění dítěte, postoupit okamžikem, kdy k nim dostanou přístup.

Jeví se jako vhodné, aby opatrovník, pokud má hmotné věci patřící do jmění dítěte přímo u sebe (např. v nějakém skladu), měl tyto jasně označené jako věci, jež do jmění dítěte náležejí. Dále by tyto věci měly být zřetelně oddělené od věcí náležejících do jmění jiné osoby. S tím je spojena i skutečnost, že opatrovník by měl vést řádnou evidenci věcí náležejících do jmění dítěte, a to v rámci jednotlivých průběžných zpráv a účtů, jež je povinen předkládat soudu.



### 3. Vyživovací povinnost k dítěti

Vyživovací povinnost je široký právní pojem. Obsahuje v sobě vyživovací povinnost mezi předky a potomky, ale také výživné mezi manžely, výživné rozvedeného manžela, výživné a náklady neprovdané matky, a vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými. Všechny tyto instituty spadají do vyživovací povinnosti. Tato povinnost vzniká povinným subjektům ex lege: „*Vyživovací povinnost a jí odpovídající právo na výživné vzniká ze zákona, a to za splnění podmínek, které zákon pro vznik jednotlivých druhů vyživovací povinnosti vyžaduje.*“<sup>169</sup> Pro úplnost se dodává, že dříve byla vyživovací povinnost upravena v zákoně o rodině. Pro výklad lze však použít i judikaturu před rekodifikací soukromého práva, jelikož materiálně se na právní úpravě vyživovací povinnosti příliš nezměnilo. To ostatně potvrzuje i důvodová zpráva k ustanovení § 910: „*Oproti dosavadnímu stavu představuje nová právní úprava zásadní změnu, nicméně pouze systémovou, nutnou vzhledem k ostatnímu uspořádání druhé části návrhu. Je ovšem pravdou, že dosavadní právní úprava měla své nesporné výhody, stejně jako je pravdou, že standardní právní úprava tradičních občanských zákoníků i občanských zákoníků moderních je uspořádána stejně jako úprava zdejší.*“<sup>170</sup> Lze polemizovat s tím, zda nynější systematika je lepší. Autor má za to, že by úprava všech druhů vyživovací povinnosti měla být v zákoně na jednom místě. Jeví se to totiž jako přehlednější, byť je chápán důvod, proč tomu tak není.

#### 3. 1. Druhy vyživovací povinnosti

Zákon upravuje několik druhů vyživovací povinnosti, jež se od sebe liší. V zásadě existují čtyři základní druhy vyživovací povinnosti: **vyživovací povinnost mezi manžely**, jež je upravena v ustanovení § 697 odst. 1 občanského zákoníku takto: „*Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte a rodičů.*“<sup>171</sup> Dále **vyživovací povinnost rozvedeného manžela** upravena v ustanovení § 760 odst. 1

<sup>169</sup> HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck), str. 254.

<sup>170</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>171</sup> §697 odst. 1 o. z.

občanského zákoníku následovně: „*Není-li rozvedený manžel schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost, lze-li to na něm spravedlivě požadovat, zejména s ohledem na věk nebo zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů*“.<sup>172</sup> **Vyživovací povinnost vůči neprovdané matce**, jež zákon upravuje pod termínem "výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce" v ustanovení § 920 odst. 1 občanského zákoníku : „*Není-li matka dítěte provdána za otce dítěte, poskytne jí otec dítěte výživu po dobu dvou let od narození dítěte a přispěje jí v přiměřeném rozsahu na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem. Povinnost k úhradě nákladů spojených s těhotenstvím a porodem vznikne muži, jehož otcovství je pravděpodobné, i v případě, že se dítě nenarodí živé.*“<sup>173</sup> Výše uvedené druhy vyživovací povinnosti nemají mnoho společného s předmětem této práce. Pro úplnost jsou ale na tomto místě zmíněny v rámci obecného rozdělení tohoto institutu.

Posledním druhem je **vyživovací povinnost předků a potomků**. Do tohoto druhu vyživovací povinnosti spadá vyživovací povinnost k dítěti. Zákonná ustanovení společně s obecnými ustanoveními, která se vztahují na ostatní druhy vyživovacích povinností, nalezneme v občanském zákoníku od ustanovení § 910 do § 923. Vyživovací povinnost předků a potomků můžeme dělit z hlediska oprávněných či povinných subjektů na **vyživovací povinnost rodičů vůči dětem** (a opačně) a **vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými**, kteří nejsou sobě navzájem rodiči a dětmi. V práci je zmiňována i problematika výživného ke zletilému dítěti, neboť pro tuto platí stejné zásady, jako pro výživné pro dítě nezletilé. Jedná se tedy o určitou přidanou hodnotu, která navíc úzce souvisí s vyživovací povinností pro dítě nezletilé. Dnem 18. narozenin se totiž z nezletilého dítěte stane dítě zletilé.

K samotné podstatě vyživovací povinnosti a zejména k jejímu účelu se vyjadřoval Ústavní soud, který došel k následující obecné tezi: „*Ústavní soud nejprve v obecné rovině konstatuje, že alimentace a vyživovací vztahy jsou projevem rodinné solidarity a zajišťují funkčnost rodiny samotné. Jedná se*

---

<sup>172</sup> § 760 odst. 1 o. z.

<sup>173</sup> § 920 odst. 1 o. z.

o zákonem uloženou povinnost pomoci druhému v materiálním slova smyslu tak, aby se neocitl ve stavu nouze a aby životní úroveň dítěte odpovídala jeho odůvodněným potřebám." <sup>174</sup> Tento projev rodinné solidarity, která je zákonnou uloženou povinností a zajišťuje funkčnost rodiny, je poskytován prostřednictvím výživného.

### 3. 2. Výživné jako pojem

Vyživovací povinnost v sobě obsahuje a vlastně zastřešuje další stěžejní pojem, který lze nalézt v zákoně. Tímto pojmem je **výživné**, lépe řečeno **právo na výživné**. Právě na základě vyživovací povinnosti, jež je povinností ex lege, vzniká právo na výživné. Vyživovací povinnost není to samé, co právo na výživné a je kladen důraz na zásadní odlišení těchto dvou pojmů.

Definici pojmu výživné, jejíž část je zmíněna v předchozí kapitole, lze nalézt mimo jiné i v komentářové literatuře: „*Pokud jde o pojem "výživné" bývá v nauce rovněž vykládán v užším smyslu jako majetkové plnění a v širším slova smyslu jako nemajetkové plnění ve formě osobní péče nebo péče o společnou domácnost, přičemž obojí je považováno za penězi ocenitelné plnění k uspokojení potřeb oprávněného.*" <sup>175</sup> Výživné lze tedy chápat v širším slova smyslu nebo v užším slova smyslu. V užším slova smyslu jde o majetkové plnění, tedy vlastní většinou peněžitou dávkou, jejímž prostřednictvím zajišťuje povinný výživu oprávněného za splnění určitých zákonných podmínek. V širším slova smyslu jde také o nemajetkové plnění, tedy zejména péči, výchovu atp., ale nelze ho už ze zásady věci úplně vztahovat např. k vyživovací povinnosti mezi manžely anebo k vyživovací povinnosti rozvedeného manžela. <sup>176</sup>

Výživné je **zjednodušeně řečeno** peněžitá dávka, jejímž účelem je podpora oprávněného povinným. Povinný má na tuto dávku ze zákona právo po splnění zákonných podmínek. Jelikož je vyživovací povinnost souhrnný pojem, ze kterého se následně odvíjí právo na výživné, pak se jeví lepším druhově vymezit

---

<sup>174</sup> Nález ÚS sp. zn.: II.ÚS 2121/14 ze dne 30. 9. 2014.

<sup>175</sup> MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IV. §655-975. Praha: Leges, 2016., str. 1643.

<sup>176</sup> Nemajetkové plnění z podstaty věci lze jen částečně zařadit do vyživovací povinnosti mezi manžely, ale již toto nelze zařadit do vyživovací povinnosti rozvedeného manžela.

vyživovací povinnost a ne právo na výživné. V některé odborné literatuře je totiž druhově vymezeno právě právo na výživné a nikoli vyživovací povinnost.

Samotné výživné lze rozdělit na formy či složky, ve kterých je poskytováno, a to na formu majetkového plnění a formu nemajetkového plnění. Komentářová literatura se zamýšlí nad tím, jestli výživné ve formě majetkového plnění (peněžitá dávka) jde na roveň výživnému ve formě nemajetkového plnění a dochází k tezi, že „... jde jen o specifické, penězi ocenitelné plnění (tedy typicky poskytnutí potřebných věcí, např. počítač, nebo zaplacení kroužků, kurzů, léčebního pobytu atd.), jímž může být výživné do jisté míry nahrazeno, tj. jde o „započitatelné plnění“ a nikoli o plnění stejného druhu”.<sup>177</sup> Nadále komentář kritizuje rozhodovací praxi soudů v určitých případech a doslova uvádí: „V této souvislosti poukážeme na četný nešvar rozhodnutí o výživném, kdy je zohledňována osobní péče povinného o oprávněného nebo o společnou domácnost, kdy mnohdy chybí konkrétní, objektivně přezkoumatelné odůvodnění závěru v jakém rozsahu (mnohdy přepočteno na peněžitě plnění) taková péče plnění výživného nahrazuje a proč.”<sup>178</sup> Peněžní složka výživného (majetkové plnění) obsahuje pouze plnění v penězích. Toto slouží na úhradu nutných nákladů na život (bydlení, ošacení, jídlo, toaletní potřeby atp.). Složka nemajetkového plnění obsahuje poskytování potřebných věcí, jako jsou náhrada nákladů na kroužky, kurzy a další, ale podle autora této práce také poskytnutí výchovy ve smyslu udání životního směru, morálky a opory. Tyto nelze dostatečně dobře ocenit penězi, byť v rámci rozhodování o výši výživného by i tato měla být do výše výživného zahrnuta. Pokud má být majetkové plnění sníženo o určitou částku z důvodu poskytování nemajetkového plnění, tak to musí být také řádně odůvodněno včetně uvedení rozsahu, pro který toto nemajetkové plnění nahrazuje plnění majetkové. Autor se tak ztotožňuje s kritikou ve výše citovaném komentáři ve vztahu k nedostatečným odůvodněním některých soudních rozhodnutí.

Komentářová literatura však není v terminologii jednotná. Výživné je definováno i takto: „Tradiční výraz „výživné“ ovšem není jazykově vhodný, protože je sám o sobě objektivně způsobilý vyvolat jazykově klamný dojem

---

<sup>177</sup> MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IV. §655-975. Praha: Leges, 2016., str. 1643.

<sup>178</sup> MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník - velký komentář*. Svazek IV. §655-975. Praha: Leges, 2016., str. 1643.

*o povaze a účelu tohoto plnění. Pojem „výživné“ je v souladu s jeho účelem totiž zapotřebí chápat ve významu, který není odvozen od pouhé „výživy“, ani zdravé. Význam pojmu „výživné“ je širší. Kromě výživy v užším (pouze jazykovém) slova smyslu obsahuje zásadně celkové zaopatření ve vazbě na jednotlivé druhy výživného. Můžeme proto říci, že pojem výživného je třeba chápat ve významu zajištění živobytí jiného člověka (věřitele, oprávněného, vyživovaného), což odpovídá nejen povaze výživného jako plnění, ale též účelu zákona. S ohledem na účel institutu jde o zabezpečování všech odůvodněných potřeb věřitele (oprávněného), vždy ve vazbě na schopnosti, možnosti a majetkové poměry dlužníka (povinného) a druh vyživovací povinnosti. Jedná se tedy nejen o uhrazení výživy v užším slova smyslu, ale i o uspokojování ostatních hmotných (ošacení, hračky, zdravotní pomůcky, školní potřeby a potřeby pro vzdělání, kroužky, sport) či nehmotných potřeb (vzdělání, včetně školního, kulturní a duševní rozvoj) a potřeby bydlení oprávněných apod.”<sup>179</sup> Zde je rozdělován pojem **výživné** také podle šířky významu, ale odlišně než v předchozím komentáři. Výživné je zde označováno za „zabezpečování všech odůvodněných potřeb věřitele (oprávněného)“. Právě tyto potřeby jsou rozděleny do hmotných potřeb (např. ošacení, hračky, školní potřeby, pobyty, lázně atp.) a nehmotných potřeb (konkrétně vzdělání a kulturní a duševní rozvoj). Výživné je použito jako spojovací pojem pro potřeby, které jsou rozděleny na hmotné a nehmotné. Autor této práce ale přisvědčuje názorům autorů předchozího komentáře, kde samotné výživné je majetkového a nemajetkového charakteru a obojí jsou potřebami, které povinný zajišťuje oprávněnému, jen jiným způsobem. Výživné majetkového charakteru je zajišťováno způsobem peněžitého plnění a nemajetkového charakteru způsobem jiným.<sup>180</sup>*

Je pravdou, že existují potřeby hmotné a nehmotné, nicméně v praxi se vhodně jeví rozdělení samotného výživného na majetkové (hmotné, ve formě peněžité dávky) a nemajetkové (nehmotné, ve formě jiné než peněžité dávky), kdy nemajetková forma také pokrývá potřeby oprávněného a mnohdy mohou být tyto potřeby závažnější než potřeby majetkové. Závažnost těchto potřeb je dána

---

<sup>179</sup> HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 1028.

<sup>180</sup> Tento jiný způsob je již jednou zmíněné poskytnutí opory, výchovy, udání životního směru atd.

zejména věkem dítěte. Lze přijmout tezi, že dítě potřebuje pro svůj život nejen peněžní prostředky (majetkovou část výživného), ale i výše uvedené poskytnutí opory, výchovy atd.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze učinit následující závěry. Výživné má dvě formy - majetkovou a nemajetkovou. Do majetkové patří jediný spojující pojem - peněžitá dávka, která pokrývá materiální potřeby oprávněného, jako jsou náklady na jídlo, ošacení, bydlení, volnočasové aktivity atp. Do nemajetkové složky výživného spadá to ostatní - výchova, opora, psychická podpora, duševní rozvoj atp., který povinný poskytuje oprávněnému. Velká část těchto potřeb, které výživné nemajetkového charakteru pokrývá, jsou potřeby nehmotné. Ve zkratce by se mohlo uvažovat o použití pojmu „spirituální potřeby“. Nelze tedy výživné vnímat apriori jako jen peněžitou dávku. Zákon blíže specifikuje kritéria pro určení výživného.<sup>181</sup>

### 3. 3. Subjekty vyživovací povinnosti

Zákonná úprava vyživovací povinnosti rozděluje vyživovací povinnost na druhy, a to na základě subjektů, kteří jsou osobami oprávněnými a povinnými. Pro každý druh následně platí trochu jiná pravidla nejen co do určení výše výživného, ale také do existence samotné vyživovací povinnosti. Obecná právní úprava vyživovací povinnosti je obsažena v občanském zákoníku od ustanovení § 910 - § 923. V těchto zákonných ustanoveních je obsažena nejen obecná úprava vyživovací povinnosti, jež se vztahuje na všechny její druhy, ale i specifická úprava vyživovací povinnosti předků a potomků. Do této řadíme i vyživovací povinnost k dítěti.

Z dikce zákona lze dovodit, že tvůrci zákona kladou na vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi zvláštní důraz. Tento se projevuje například tím, že vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi byla systematicky vyjmuta z vyživovací povinnosti předků a potomků a následně postavena vedle. Nicméně tam nesporně patří, protože rodiče a děti jsou si vůči sobě předky a potomky. Proč se však pro tuto systematickou změnu tvůrci zákona rozhodli? Z důvodové zprávy lze zjistit že: „*Ustanovení o vyživovací povinnosti začínají u poměru předků a potomků,*

---

<sup>181</sup> Tato problematika je rozebrána v dalších kapitolách této práce.

vztah příbuzných v prvním stupni je vlastně výjimkou v této řadě (byť preferovanou). Nutno předeslat, že poměr předků a potomků u nás doznal jisté deformace, dané sociálními poměry v dobách minulých, do jisté míry i proměnami hodnotových systémů celých generací." <sup>182</sup> Výše uvedená citace jasně ilustruje skutečnost, že tvůrci zákona kladou větší důraz na vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti. Jedním z důvodů je to, že v minulém režimu bylo právo jako takové (i rodinné právo) silně ideologicky ovlivněno minulým režimem. Cílem této změny bylo bez vší pochybnosti napravit "křivdu", kterou minulý režim způsobil ve vztahu k rodinnému právu. Existuje ale ještě jeden důvod, proč je na vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti kladen důraz. Tím důvodem je ochrana slabší strany tohoto právního vztahu, čímž dítě, a to zejména dítě nezletilé, bezesporu je.

### 3. 3. 1. Vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi

Zákon v rámci subjektů vyživovací povinnosti rozlišuje mezi předky a potomky a mezi rodiči a dětmi. Je potřeba mezi nimi rozlišovat, jelikož nejsou to samé. I když je rodič ve vztahu k dítěti jeho předkem a dítě ve vztahu k rodiči jeho potomkem, tak ne každý předek je zároveň rodičem a ne každý potomek je zároveň dítětem v **právním vztahu**, jakým je vyživovací povinnost. Zákon výše uvedené rozlišuje již v ustanovení § 910 občanského zákoníku.

Ustanovení § 910 odst. 1 občanského zákoníku stanoví: „*Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.*” <sup>183</sup> Vyživovací povinnost tak vzniká ex lege. Tuto povinnost mají všechny jmenované subjekty - obecně tedy předci a potomci a dále zákon uvádí specifickou kategorii - rodiče a dítě. Ve vztahu k zániku lze konstatovat, že vyživovací povinnost předků a potomků zaniká pouze smrtí oprávněného či povinného. <sup>184</sup> Závěr některých odborníků, že vyživovací povinnost k dítěti (či předků a potomků) zaniká nesplněním předpokladů pro její přiznání, je chybný. Konkrétně se uvádí: „*K zániku vyživovací povinnosti rodičů přitom dochází ze zákona. Typickým příkladem může být např. ukončení studia a nástup do zaměstnání, kde již dítě dosahuje vlastního příjmu a je tedy zpravidla*

<sup>182</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>183</sup> § 910 odst. 1 o. z.

<sup>184</sup> U ostatních druhů vyživovací povinnost zaniká již nesplněním předpokladů pro její přiznání. Například vyživovací povinnost mezi manžely zaniká zánikem manželství ne přímo smrtí jejich subjektů, byť i tato zánik zapříčiní.

*schopno žít se samo. Této schopnosti přitom může dítě nabýt i před dosažením 18 ti let, kdy např. ukončí učební obor a nastoupí do zaměstnání nebo případně uzavře manželství, čímž vzniká nová vyživovací povinnost mezi manžely. Není přitom vyloučeno, aby vyživovací povinnost rodičů k dítěti zanikla a následně byla obnovena.“*<sup>185</sup> S tímto názorem se nelze zcela ztotožnit. Vyživovací povinnost předků a potomků trvá po celý život jejich subjektů, pouze ji nelze pokaždé aplikovat, tj. domáhat se jejího plnění. V tomto případě jen nelze přiznat dávku výživného. Nicméně se může za život dítěte stát, že se dostane do životní situace, kdy předpoklady pro přiznání výživného splňovat bude. Průběžné vznikání a zanikání, tak jak bylo popsáno ve výše uvedené citaci, se nejeví jako logické. Autor nicméně chápe, že se jedná o určitou výkladovou zkratku a to patrně zejména pro potřeby laické veřejnosti, byť není přesná.

Komentářová literatura k výše uvedenému uvádí: „*V této věci je třeba s ohledem na doktrínu rozlišovat pojmy absolutní a relativní zánik vyživovací povinnosti. Absolutní zánik je spojován se smrtí jak povinného, tak oprávněného. Lze souhlasit se soudní praxí, dle které je právo na výživné právem majetkovým, které však zaniká smrtí oprávněného i smrtí povinného (...)* Relativní zánik působí např. *dočasná neschopnost samostatně se žít (viz např. § 762 odst. 2 in fine, „nabude-li dítě schopnost se žít jen na přechodnou dobu“).*“<sup>186</sup> Autor nemůže souhlasit s rozdělením zániku vyživovací povinnosti na absolutní a relativní, a to zejména z důvodů uvedených v předchozím odstavci. Nad rámec tohoto se dále uvádí, že účelem a smyslem rodiny jako sociální jednotky je vzájemně se starat o rodinné příslušníky, a to po celý jejich život. V souladu s tímto tvrzením se jeví jako vhodné, aby vyživovací povinnost předků a potomků existovala po celý život těchto subjektů. Závěrem je potřeba konstatovat, že komentář nesprávně cituje část ustanovení § 762 odst. 2 občanského zákoníku, které stanoví, že pokud se manžel dopustil na druhém manželovi domácího násilí, pak nemá právo na přiznání výživného, byť by předpoklady splňoval.

---

<sup>185</sup> Zánik vyživovací povinnosti rodičů k dítěti | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zanik-vyzivovaci-povinnosti-rodicu-k-diteti-105970.html>.

<sup>186</sup> KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. § 910 [Vzájemná vyživovací povinnost mezi předky a potomky]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1028. ISBN 978-80-7400-503-09.



Skutečnost, že vyživovací povinnost předků a potomků trvá po celý jejich život, neznamená, že jsou tyto subjekty povinni se vzájemně po celý život živit. Z tohoto důvodu je důležité zřetelně terminologicky odlišovat vyživovací povinnost od výživného. V tomto případě zaniká pouze právo na výživné tedy právo na "peněžitou dávku", a to okamžikem, kdy se je oprávněný schopen sám živit. Toto tvrzení je i v souladu se zákonnou úpravou, jež stanoví: „*Výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se živit.*”<sup>187</sup> Rovněž není pro zánik výživného stanovena věková hranice, jako je tomu v případě rodičovské odpovědnosti, jejíž zánik závisí na nabytí plné svéprávnosti. Výživné tedy může být oprávněnému přiznáno v osmnácti, třiceti, padesáti nebo dokonce i v sedmdesáti letech, pokud splní zákonem dané podmínky.

Následující odstavce ustanovení § 910 stanoví přednost jednotlivých druhů vyživovacích povinností. Ustanovení § 910 odst. 2 občanského zákoníku stanoví: „*Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti předchází vyživovací povinnosti prarodičů a dalších předků vůči dítěti.*”<sup>188</sup> Ustanovení § 910 odst. 3 občanského zákoníku stanoví: „*Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.*”<sup>189</sup> Ustanovení § 910 odst. 4 stanoví občanského zákoníku: „*Nejedná-li se o poměr rodičů a dítěte, předchází vyživovací povinnost potomků vyživovací povinnosti předků.*”<sup>190</sup> Obecně lze na základě výše citovaného konstatovat, že vyživovací povinnost bližších příbuzných má přednost před vyživovací povinností vzdálenějších příbuzných, což je považováno za logické.

### 3. 3. 1. 1. Nezletilé dítě jako subjekt vyživovací povinnosti

Nezletilé dítě požívá napříč právem zvláštní ochrany. Je to osoba - člověk, která má právní osobnost, ale není **plně** svéprávná. „*Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.*”<sup>191</sup> „*Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.*”<sup>192</sup> Na okraj by měla být zmíněna skutečnost, že plně svéprávnou se může osoba stát také na základě soudního

---

<sup>187</sup> § 911 o. z.

<sup>188</sup> § 910 odst. 2 o. z.

<sup>189</sup> § 910 odst. 3 o. z.

<sup>190</sup> § 910 odst. 4 o. z.

<sup>191</sup> § 23 o. z.

<sup>192</sup> § 30 odst. 1 o. z.

rozhodnutí. To, že osoba (v tomto případě nezletilé dítě) není plně svéprávná znamená mimo jiné to, že v právních vztazích za ni zpravidla jedná zákonný zástupce, ale to neznamená, že by nezletilé dítě nemohlo právně jednat vůbec. „*Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.*”<sup>193</sup> Pokud by výše uvedená vyvratitelná domněnka v zákoně chyběla, pak by v praxi nastaly kuriózní situace. Nezletilé děti by si de facto nemohly koupit svačinu v bufetu, zmrzlinu, pití z automatu ve škole, anebo lístek na MHD atp. i přesto, že jsou již očividně dostatečně rozumově a volně vyspělé na to, aby si mohly tyto věci samy koupit. V těchto právních vztazích není nutné, aby byly zatupovány zákonným zástupcem, anebo aby měly s sebou zvláštní povolení takto činit. Na druhou stranu ale nemohou na sebe brát dluhy, uzavírat manželství, anebo uzavírat takové druhy smluv, které jsou zjevně nepřiměřené jejich věku atp. Výše uvedené je rovněž aplikováno v souvislosti s péčí o jmění dítěte.

Věcně podobnou zákonnou formulaci lze nalézt i v procesněprávních předpisech například v občanském soudním řádu, jež stanoví: „*V řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte (...) K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.*”<sup>194</sup> V řízení bude dítě zastoupeno buď svým zákonným zástupcem, anebo, v případě řízení o určení výchovy a výživy, opatrovníkem. Nicméně se k jeho názoru přihlíží s ohledem na jeho volní a rozumovou vyspělost.<sup>195</sup> Na základě výše uvedeného je zřejmé, že nezletilé dítě zastává v právu zvláštní místo a je mu poskytnuta zvláštní ochrana kvůli vlastní zranitelnosti. V souvislosti s danou zvláštní ochranou je třeba, byť jen okrajově, zmínit zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálněprávní ochraně dětí, který danou problematiku upravuje a zejména pak také Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který je relevantní v řízení před soudem.

---

<sup>193</sup> §31 o. z.

<sup>194</sup> §100 odst. 3 o.s.ř.

<sup>195</sup> Pro podrobné rozebrání problematiky názoru dítěte se odkazuje na kapitulu 2. 2. 1. 1. této práce.

Jistou výjimkou je dítě, které je stále nezletilé (nedovršilo osmnáctého roku věku), ale je plně svéprávné. Plně svéprávnosti může dítě docílit pouze na základě soudního rozhodnutí. Nejdříve ale v šestnáctém roku věku. Pokud soud nezletilé dítě na jeho návrh zplnoletní, pak pro něj omezení, která platí pro nezletilé děti v rámci právního jednání, neplatí. Nicméně tímto také zároveň ztrácí zvláštní ochranu, kterou mu zákon přisuzuje. Toto se odráží i v ustanoveních o vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi.

### 3. 3. 1. 2. Zletilé dítě a rodič jako subjekty vyživovací povinnosti

Pouze v krátkosti je na tomto místě zmiňováno zletilé dítě a rodič jako subjekty vyživovací povinnosti, a to zejména pro srovnání a pro poskytnutí uceleného pohledu na předmětnou problematiku. Zletilé dítě je **plně svéprávnou** fyzickou osobou, což znamená, že nepotřebuje zákonného zástupce, který by ho zastupoval v rámci právních vztahů. I když je v rámci vyživovací povinnosti považováno stále za dítě, tak to, že nabylo plně svéprávnosti, razantně ovlivňuje optiku, s jakou na něj zákon a posléze i samotní soudci pohlížejí. Již nepoživá zvláštní ochrany jako nezletilé dítě. Neexistuje žádný zvláštní zákon na jeho ochranu a ani státní orgán, který by se speciálně takovou ochranou zabýval. V praxi je běžné, že soudci zohledňují možnost zletilého dítěte si v rámci svého studia přivydělávat například ve formě různých brigád.

K rodiči jako subjektu vyživovací povinnosti lze uvést následující. Ve většině případů bude rodič v roli povinného subjektu v rámci vyživovací povinnosti, tedy ten, kdo žije oprávněného. Pro úplnost lze dodat, že i rodič může být oprávněným, a to zejména, pokud by jednou splnil předpoklady, jež jsou stanoveny zákonem. Zákonné požadavky jsou pro tento případ nicméně mnohem přísnější, než pro případ, kdy je rodič povinným. Nicméně zákon tuto možnost správně upravuje, neboť vyživovací povinnost je povinností **vzájemnou**.

### 3. 4. Principy určování výživného

Pravděpodobně ta nejdůležitější část problematiky vyživovací povinnosti je samotný princip určování výživného, respektive jakým způsobem se určuje výše výživného. Zákon užívá v tomto směru spíše obecná ustanovení, kdy poskytuje principy či jakési vodítko, podle kterého se výše výživného určuje. Tato obecná

ustanovení se také poměrně (a pokud zákon ve svém zvláštním ustanovení nestanoví jinak) vztahují na vyživovací povinnost mezi manžely a vyživovací povinnost rozvedeného manžela.

Základní obecná podmínka přiznání výživného je upravena v ustanovení § 911 občanského zákoníku: „*Výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se živit.*“<sup>196</sup> Důvodová zpráva označuje výše citované ustanovení za zásadní a konkrétně uvádí: „*Zásadní podmínkou přiznání výživného je potřeba oprávněného, jeho neschopnost sám se o sebe - pokud jde o výživu - postarat. Jako dosud je tu omezení pravidlem dobrých mravů. Dosavadní výklady soudní praxe je dobře možné použít.*“<sup>197</sup> Poměrně důležitým se jeví být tvrzení obsažené ve výše uvedené citaci důvodové zprávy, že lze dosavadní soudní praxi použít, byť ve vztahu k pravidlu dobrých mravů. Toto potvrzuje tvrzení, že judikatura, jež se vztahuje k předchozí právní úpravě, může být použita i v rámci současné právní úpravy.

Komentářová literatura výše citované ustanovení pojmenovává jako „*stav odkázanosti na výživu*“<sup>198</sup> na straně oprávněného. Znamená to, že oprávněný není schopen uspokojovat své životní potřeby vlastní prací, majetkem, anebo jinými dávkami, na které má ze zákona nárok. Tyto dávky poskytuje stát. K této podmínce se také konzistentně vyjadřoval Ústavní soud, který uvádí: „*Samo kritérium neschopnosti sám se živit je třeba definovat tak, že oprávněný nedisponuje žádným vlastním příjmem, nebo disponuje příjmem tak nízkým, že nepostačuje krýt jeho potřeby, anebo výnosy z majetku, který mu patří (event. jej spravuje), nedostačují pro úhradu jeho osobních potřeb.*“<sup>199</sup> Pokud je podmínka stavu odkázanosti na výživu splněna, pak nastupují další zákonná ustanovení, která se použijí na určení samotné výše výživného. Občanský zákoník v ustanovení § 912 upravuje výjimku, kdy oprávněný může vlastnit majetek, ale pokud tento nestačí k jeho výživě, tak má oprávněný právo na výživné: „*Nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek,*

---

<sup>196</sup> § 911 o. z.

<sup>197</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

<sup>198</sup> (KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. § 911 [Stav odkázanosti na výživu]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1053.

<sup>199</sup> Nález ÚS sp. zn.: II.ÚS 2121/14 ze dne 30. 9. 2014.

*ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.*"<sup>200</sup> Z citovaného ustanovení je zřejmá snaha tvůrců zákona naplnit princip ochrany nezletilého, o kterém již bylo pojednáváno v předchozí části práce. Zároveň se lze ztotožnit s názorem v komentářové literatuře: „*Smyslem je zamezit absurdním požadavkům, aby oprávněný (zde nezletilé dítě, které není plně svéprávné) dříve, než uplatní své právo na výživné, zpeněžoval svůj movitý a nemovitý majetek.*“<sup>201</sup> V obecné rovině lze konstatovat, že soudy by měly přehnané požadavky oprávněných korigovat, ať nějaký majetek vlastní, či nevlastní.

Výše uvedené znamená, že i když dítě vlastní dostatečný majetek a tento dítěti poskytuje určité příjmy, tak pokud tyto příjmy nestačí k pokrytí jeho odůvodněných potřeb, má stále právo na výživné. Toto tvrzení lze opřít i o následující citaci části důvodové zprávy: „*Nicméně, vzhledem ke změně ekonomicko-sociálních podmínkám se zdá být nezbytné výslovně stanovit, že za nemravnou nemá být považována žádost dítěte, učiněná přesto, že dítě má dostatečný majetek, avšak zisk z tohoto majetku spolu s příjmem, který svým vlastním přičiněním (zejména pracovní nebo jinou výdělečnou činností) nabývá, k výživě nestačí (pro představu stačí uvést za příklad dítě jako vlastníka malého nebo zanedbaného bytového domu, v němž dítě, popř. jeho rodina bydlí).*“<sup>202</sup> Pojednává se zde o změně ekonomicko-sociálních podmínek, což s velkou pravděpodobností odkazuje na fakt, že v minulém režimu bylo nemyslitelné, aby dítě vlastnilo nějaký majetek, jelikož samo soukromé vlastnictví bylo ideologicky upozaděno. Zákon tedy předchází situaci v praxi, kdy dítě majetek vlastní, například ho mohlo v rámci pozůstalosti zdědit, a povinný by odmítl poskytovat výživné s odkazem na existující majetek dítěte.

Výše uvedeným se zabýval i Ústavní soud v jednom ze svých nálezů. Dceři stěžovatele byla vyplacena částka 5 000 000 Kč, a tak stěžovatel podal návrh na snížení výše výživného. Stěžejním argumentem stěžovatele byla výše uvedená vyplacená částka, tj. majetek dítěte. Obecné soudy návrh stěžovatele zamítly a Ústavní soud k věci uvedl následující: „*Krajský soud se dle Ústavního soudu v napadeném rozhodnutí dostatečným způsobem vypořádal rovněž s klíčovou*

---

<sup>200</sup> § 912 o. z.

<sup>201</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>202</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

*argumentací stěžovatele (která byla koneckonců z velké části i obsahem nyní projednávané ústavní stížnosti) ve vztahu k posouzení otázky, jak nahlížet na skutečnost, že nezletilé dceři byla vyplacena ona částka 5.000.000 Kč. Ústavní soud se s výše rekapitulovaným závěrem krajského soudu, že "nezletilá má sice majetek, který její matka spravuje s péčí řádného hospodáře, ale tento majetek nepřináší takový zisk, aby zajistil výživu nezletilé", ztotožňuje a na rozdíl od stěžovatele jej považuje za přesvědčivý a nacházející oporu v provedeném dokazování. Ze skutečnosti, že se stěžovatel se závěry krajského soudu dosud neztotožňuje, nelze bez dalšího dovozovat porušení jeho základního práva na spravedlivý proces, neboť právo na spravedlivý proces není možné interpretovat tak, že by znamenalo právo na příznivé rozhodnutí ve věci." <sup>203</sup> Následně Ústavní soud odkazuje stěžovatele na právní nauku, konkrétně na komentář od Hrušákové a spol., na kterém svůj názor zakládá. Není tedy příliš důležité, jakou hodnotu majetek dítěte představuje, ale jaké příjmy z něho plynou.*

Pro úplnost se uvádí, že i v případě, kdy má **zletilé** dítě majetek/příjmy, judikatura Ústavního soudu dovodila, že může mít stále právo na výživné. V daném případě se jednalo o zletilé děti, které měly vlastní majetek. <sup>204</sup> Tento majetek údajně pokrýval odůvodněné potřeby zletilých dětí, a tak jejich otcí nevznikla povinnost plnit. Ústavní soud dovodil následující: „*Pokud by Ústavní soud akceptoval úvahu odvolacího soudu, že do příjmů dětí je třeba zahrnout veškeré finanční prostředky a dary od příbuzných a z logiky věci nejen od nich, a z toho dovozovat, že z těchto příjmů jsou schopny se samy žít, mohlo by docházet až k takovým absurdním situacím, kdy by např. výživné od matky dosahovalo výše, jež by dle soudu plně odpovídala potřebám zletilého dítěte, a otec, který by se na jeho výživě nijak nepodílel, by byl soudem této povinnosti zbaven s odůvodněním, že potřeby dítěte jsou v plném rozsahu uspokojovány matkou.*“ <sup>205</sup> Aby zletilý již nedisponoval právem na výživné, pak by jeho příjmy musely plynout buď ze závislé anebo samostatné výdělečné činnosti. Výživné od druhého rodiče, výpomoc od příbuzných, anebo přechodná brigáda při studiu, jistě nezbavuje rodiče povinnosti plnit výživné. Ve velice výjimečných případech by nicméně

---

<sup>203</sup> Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 86/17 ze dne 1. 2. 2017.

<sup>204</sup> Odvolací soud za tento majetek označil výživné od matky poskytované nad rámec jejích příjmů, příspěvky od dědečka (jež nebyly náhradou za výživné) a jiné podobné výpomoci a výpůjčky od příbuzných a známých..

<sup>205</sup> Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 3113/10 ze dne 21. 4. 2011.

soud mohl rodiče této povinnosti (plnit peněžitou částku) zbavit, a to za předpokladu, že příjem jednoho rodiče mnohonásobně převyšuje příjem druhého rodiče a tento druhý rodič poskytuje výživné v jiné než peněžité formě. Toto by nadále muselo být řádně odůvodněno v rámci rozsudku. Výše uvedené potvrzuje, že formalistický výklad zákona, který některé soudy poskytují, není správný. Ostatně Ústavní soud konzistentně ve svých nálezech obecným soudům tento přístup vytýká.

Autor již svůj názor na využití výnosu majetku dítěte vyjádřil, a to v kapitole 2. 3. 3. této práce. Tedy se na tuto kapitolu pro detailnější důvody odkazuje. Nicméně nad rámec tohoto odkazu se uvádí, že nelze přisvědčit tomu, aby zisk z majetku dítěte předcházel vyživovací povinnosti rodičů dítěte. Zájmem dítěte zejména je, aby dostalo v den nabytí svéprávnosti jmění v co možná nejlepším stavu a největším rozsahu. Jistě není v jeho zájmu to, aby si rodiče svoji povinnost zkracovali. Pokud by prostředky rodičů nestačily na výživu dítěte, necht' je použit zisk z jeho jmění. To samé platí i v případech, kdy to nejsou rodiče, kdo jsou povinni výživou, ale například prarodiče či ostatní příbuzní.

### 3. 4. 1. Rozsah výživného

Pro to, aby měl oprávněný nárok na výživné, musí splnit podmínku stavu odkázanosti na výživu, tj. neschopnost se sám živit. Obsahem této kapitoly bude samotný rozsah výživného a jeho určení.

Ustanovení § 913 občanského zákoníku poskytuje tuto obecnou konstrukci: *„(1) Pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. (2) Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného je třeba také zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Dále je třeba přihlídnout k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí; přihlídně se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost.“*<sup>206</sup> Výše citované ustanovení je pro určování výše výživného naprosto klíčovým. Na jedné straně

---

<sup>206</sup> § 913 odst. 1, 2 o. z.

stojí v odstavci jedna **odůvodněné potřeby oprávněného** společně s **jeho majetkovými poměry**. Na straně druhé stojí **schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného**. Jedná se o obecné zákonné ustanovení, které platí pro všechny druhy vyživovací povinnosti. Toto je tedy nutné použít subsidiárně ke specifickým zákonným ustanovením týkající se jednotlivých vyživovacích povinností. Také to znamená, že zvláštní ustanovení o jednotlivých vyživovacích povinnostech se uplatní přednostně. Zákon neposkytuje šablonu či vzoreček, do kterého by se zasadila potřebná čísla, a na základě kterého by bylo výživné vypočítáno.

Proč vzhledem k rekonstrukci soukromého práva nebyl poskytnut přesně stanovený způsob výpočtu výživného, na místo poskytnutí obecných kritérií, jež mohou být různě vykládána? V důvodové zprávě se k tomuto uvádí: „*K současné podobě výpočtu výživného je rozsáhlá judikatura, která nahlíží na způsob určení výše výživného z mnoha různých stran. I s ohledem na tuto skutečnost je určování výše výživného jednou z nejméně problematických oblastí, neboť soudy tento problém umí rozhodovat, a to i v případě, že se povinný snaží různými způsoby výši výživného snížit. Stanovení striktního způsobu výpočtu výše výživného proto není ani žádoucí, takové rozhodnutí by naopak mohlo být i demotivující.*”<sup>207</sup> Na začátku studia této materie měl autor práce dojem, že určování výše výživného je problematické, a že změna způsobu, jakým je výživné určováno, je na místě. Po detailnějším studiu předmětné materie ale autor dospěl k opačnému názoru, jenž je rozveden níže.

V návaznosti na nálezy Ústavního soudu, kdy Ústavní soud konzistentně vyčítá orgánům veřejné moci a obecným soudům přílišný formalistický přístup v některých jejich rozhodnutích, jak je patrné např. zde: „*Z obecného hlediska je namístě připomenout, že Ústavní soud ve své konstantní judikatuře již mnohokrát prokázal, že netoleruje orgánům veřejné moci a především obecným soudům formalistický postup, který používá sofistikované odůvodňování k prosazení zřejmé nespravedlnosti. Zdůraznil přitom mj., že obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý*

---

<sup>207</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.



*z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a že povinnost soudů nalézat právo neznamená pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad."*<sup>208</sup>, má autor za to, že když už i tak obecná ustanovení, jaká platí pro určování výše výživného, jsou některými soudy striktně formalisticky vykládána, kdy je následně Ústavní soud nucen tento přístup obecným soudům vytknout, pak změnit tato obecná ustanovení, která soudy do určité míry nutí se věci zabývat více do hloubky, ve prospěch stanovení striktního způsobu výpočtu výživného by mělo za následek pouhé zformalizování celého procesu. Soudce by pak nebylo zapotřebí, protože by se výpočet výživného ponížil na pouhé zasazení do vzorečku, který by ad absurdum mohl provádět i počítačový program. Oprávnění a povinní by jen zadali potřebné údaje, jejichž pravdivost a pravost by nikdo nezkoumal, a daný program by na základě číselného výpočtu sdělil účastníkům výsledek. Tento přístup lze na základě výše uvedeného označit za chybný.

### 3. 4. 1. 1. Odůvodněné potřeby a majetkové poměry oprávněného jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného

Pro účely určení rozsahu výživného je vycházeno z odůvodněných potřeb oprávněného, a ze schopností, možností a majetkových poměrů povinného, a to v souladu s ustanovením § 913 občanského zákoníku. Odůvodněné potřeby oprávněného lze rozdělit na hmotné (majetkové) a nehmotné (nemajetkové, v určitém smyslu „spirituální“). Mezi hmotné potřeby lze zařadit náklady na bydlení (specificky nájem, energie atp.), na jídlo, ošacení, sportovní pomůcky atp. Do nehmotných potřeb pak lze zařadit náklady na studium (školné, zápisné, náklady na školní výlet), rekreaci, kulturní rozvoj (knihy, časopisy) a prostředky určené pro růst schopností a osobnosti.

Nadále lze výše uvedené odůvodněné potřeby rozdělit na pravidelné a nepravidelné (nahodilé). „*Při rozhodování o výživném je třeba zvažovat také potřeby vyskytující se nepravidelně nebo nahodile, avšak tyto potřeby nezletilého dítěte nemohou odůvodnit rozhodnutí o příspěvku na mimořádné výdaje, ale je*

---

<sup>208</sup> Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 3113/10 ze dne 21. 4. 2011.

*nutno k nim přihlížet při určení výše výživného podle hledisek obsažených v ustanovení § 85 odst. 2 a 3 a § 96 odst. 1 ZOR."* <sup>209</sup> Pravidelné potřeby jsou takové, na které se pravidelně vynakládají finanční prostředky - náklady na bydlení, jídlo, oblečení atp. Do výdajů nahodilých se pak řadí výdaje pro případ nemoci, jako jsou léky, poplatky v ordinaci nebo poplatky za zdravotní zákrok (např. v zubní ordinaci), ale také v případě nezletilých dětí výdaje na školní výlety anebo prázdninové aktivity (škola v přírodě či tábor). Pro srovnání je níže citován i názor komentářové literatury, jež je v souladu s výše uvedeným: *„Potřeby oprávněného mají být kryty v plném rozsahu, jsou-li odůvodněné. Půjde proto nejen o běžné denní potřeby, které reflektují konkrétní životní situaci oprávněného, ale kryty mají být i potřeby mimořádné (související kupř. s mimořádnou životní situací oprávněného - nemoc, úraz, invalidita - či s jeho společenským, rodinným, partnerským a profesním postavením), jsou-li odůvodněné.“* <sup>210</sup>

Potřeby nahodilé (nepravidelné) musí být zohledněny od počátku stanovení výživného. Nelze je proto použít jako důvod pro zvýšení již stanoveného výživného anebo pro vyplacení více po sobě jdoucích částkách výživného v jeden termín, což v odůvodnění svého rozsudku ze dne 28. 2. 1989 dovodil Nejvyšší soud: *„Při rozhodování soudu o výživném podle hledisek uvedených v ustanoveních § 85 odst. 2, 3 a § 96 odst. 1 zák. o rodině je třeba uvažovat též potřeby vyskytující se nepravidelně za delší období (např. potřeby na prázdninový pobyt dítěte), popřípadě potřeby zcela nahodilé, jejichž uspokojení vyžaduje zpravidla vyšší náklady než činí výživné stanovené pro dané období, pokud tyto náklady nebudou důvodem ke změně výživného podle ustanovení § 99 odst. 1 zák. o rodině a § 163 o. s. ř. Uvedené potřeby však nemohou odůvodnit změnu stanovené splatnosti výživného, např. v tom smyslu, že by oprávněný mohl požadovat při očekávání výskytu zvýšených potřeb výživné za více období najednou, byť by to vyžadovala mimořádná situace“.* <sup>211</sup> Tento rozsudek se týkal výživného, kde povinným byl rodič a oprávněným nezletilé dítě. Obecně je nicméně důležité, aby se jednalo o potřeby odůvodněné neboli opodstatněné.

<sup>209</sup> Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn.: 13 Co 588/1994.

<sup>210</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

<sup>211</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 1989, sp. zn. 5 Cz 42/1988 R 5/1991.

Soudy ve své rozhodovací praxi správně odmítají požadavky oprávněných, které jsou zjevně nepřiměřené.

Co se týče majetkových poměrů oprávněného, pak i tyto jsou velice relevantní. Soudy ve svých rozhodnutích na majetkové poměry povinného zpravidla odkazují a i z nich vycházejí pro určení částky výživného. Částka, kterou má povinný povinnost plnit, může být ale snížena o částku, kterou oprávněnému generuje jeho majetek.<sup>212</sup>

Zákon v ustanovení § 913 odst. 2 občanského zákoníku stanoví, jaká kritéria jsou relevantní při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného, na základě kterých je o výši výživného rozhodováno. „*Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného je třeba také zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Dále je třeba přihlídnout k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí; přihlídně se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost.*“<sup>213</sup> K výše citovanému hodnocení je třeba přistupovat **komplexně a individuálně**. Soudy by měly zjišťovat nejen veškeré informace o majetkových poměrech povinného, ale také další informace o povinném samotném tj. o jeho osobních poměrech. Tyto další informace totiž zpravidla zásadně ovlivňují jeho majetkové poměry a jeho schopnosti a možnosti. Konkrétně se jedná o jeho věk, dosažené vzdělání, zdravotní stav, jaké zaměstnání vykonává, jakou praxi se svým oboru má, jaká je situace na trhu práce co do jeho profese, jestli žije sám nebo má partnera, jestli má další vyživovací povinnost atd. Výše uvedené lze opřít i o tvrzení v komentářové literatuře: „*Literatura i soudní praxe se shodují na tom, že zatímco schopnosti povinného je třeba chápat jako jeho subjektivní vlastnosti plynoucí z fyzických i psychických dispozic, zdravotního stavu, osobnosti i získaných vědomostí a zkušeností, možnosti povinného představují okolnosti objektivní povahy, které v zásadě nemá povinný jak ovlivnit.*“<sup>214</sup>

---

<sup>212</sup> Tato problematika detailněji postížena v kapitole 3. 4. Principy určování výživného.

<sup>213</sup> § 913 odst. 2 o. z.

<sup>214</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

Zákon pak explicitně stanoví, že pokud se povinný bez důležitého důvodu vzdal výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti, pak to jde k jeho tíži. Toto se dá vztáhnout i na případy, kdy povinný již pracovat nechce (bez udání náležitého důvodu, kterým může být například velmi pokročilý věk, zdravotní stav atp.), ale mohlo by se to po povinném spravedlivě požadovat. V souvislosti s výše uvedeným lze rovněž odkazovat na judikaturu Ústavního soudu, kde bylo dovozeno, že soudy musí výše uvedené zkoumat opravdu pečlivě. „*Úřadem práce poskytnutá evidence nabízených míst, navíc s přihlédnutím k všeobecně známému přehledu poptávky po zaměstnání, sama o sobě nevyovídá o skutečných možnostech stěžovatele uzavřít pracovní poměr, či dokonce pracovní poměr se soudem předpokládaným platem. V řízení nebylo prokázáno ani zjišťováno, že by stěžovatel úmyslně odmítal nabízená místa, a že se tak dobrovolně vzdal možnosti dosahovat vyšších výdělků.*“<sup>215</sup>

Pokud ale povinný o oprávněného řádně pečuje a uspokojuje i potřeby nehmotné (anebo plní nad rámec stanoveného výživného), pak se i toto musí brát v potaz, stejně pokud tak povinný nečinní. Tento komplexní a individuální přístup v hodnocení majetkových poměrů povinného není nový. Již rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 1969 tento přístup zmiňuje: „*Pro posouzení schopností a možností rodiče ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rodině nejsou rozhodné jeho skutečné výdělečné (popř. i majetkové) poměry, ale jeho reálné výdělečné (popř. i majetkové) možnosti, dané mj. jeho fyzickým stavem, nadáním, množstvím získaných vědomostí a pracovních zkušeností apod. Zjistí-li soud, že rodič změnil dosavadní zaměstnání za méně výhodné, zkoumá pečlivě, zda se tak stalo z důležitého důvodu (např. ze zdravotních důvodů, z důvodu odchodu rodiče z funkce, pro jejíž výkon nemá kvalifikaci, z důvodu organizačních změn, z důvodu změny bydliště); není-li tomu tak, vychází z příjmů rodiče před změnou zaměstnání.*“<sup>216</sup>

### 3. 4. 1. 2. Více osob povinných vůči oprávněnému

V praxi se lze běžně setkat se situací, kdy existuje jedna osoba oprávněná a vůči této osobě je několik osob povinných. Například se jedná o situaci, kdy je

<sup>215</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 979/13 ze dne 30. 7. 2013.

<sup>216</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 8. 1969, sp. zn. 8 Cz 23/1969 R 27/1970.

oprávněnou osobou dítě, a rodiče jsou osobami povinnými. Zákon pro tyto případy v ustanovení § 914 občanského zákoníku stanoví: „*Je-li více osob povinných, které mají vůči oprávněnému stejné postavení, odpovídá rozsah vyživovací povinnosti každé z nich poměru jejich majetkových poměrů, schopností a možností k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem ostatních.*”<sup>217</sup> Podmínkou je, že povinní musí mít stejné postavení ve vztahu k oprávněnému. To znamená, že všichni povinní musí být rodiči anebo prarodiči atp. Rozsah výživného se poté počítá každému povinnému zvlášť, a to podle jejich majetkových poměrů. Nelze pro všechny stanovit stejnou částku, ledaže by jejich majetkové poměry byly naprosto totožné, což je v praxi vysoce nepravděpodobné. Jedná se o tzv. **dílčí závazek**. V zákoně je upraven pod názvem **dělitelné plnění** v ustanovení § 1871 odst. 1 občanského zákoníku: „*Každý z několika spoludlužníků dělitelného plnění je dlužen jen svůj díl a každý z několika věřitelů dělitelného plnění je věřitelem jen svého dílu, ledaže smlouva, zákon nebo rozhodnutí soudu stanoví jinak.*”<sup>218</sup>

Věřitelem je oprávněný (například dítě) a dlužníci jsou povinní (např. rodiče). Jejich povinnost je rozdělena na díly a věřitel může po dlužnících požadovat plnění pouze jejich dílu a ne celého dluhu. V kontrastu lze uvést plnění tzv. **společné a nerozdílné** upravené v ustanovení § 1872 odst. 1 občanského zákoníku: „*Je-li několik dlužníků zavázáno plnit společně a nerozdílně, jsou povinni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho. Věřitel může požadovat celé plnění nebo jeho libovolnou část na všech spoludlužnících, jen na některých, nebo na kterémkoli ze spoludlužníků.*”<sup>219</sup> Pokud by povinní z vyživovací povinnosti byli zavázáni společně a nerozdílně, pak by pro všechny byla stanovena pouze jediná částka a oprávněný by plnění celé této částky mohl požadovat i jen po jednom z nich. V optice právní úpravy určování rozsahu výživného, kdy jednou z rozhodných skutečností jsou právě majetkové poměry povinného, by bylo společné a nerozdílné plnění povinných v rozporu s jednou ze základních podmínek stanovení rozsahu výživného.

---

<sup>217</sup> § 914 o. z.

<sup>218</sup> § 1871 odst. 1 o. z.

<sup>219</sup> § 1872 odst. 1 o. z.

### 3. 4. 1. 3. Specifika určování rozsahu výživného mezi rodiči, a dětmi a předky a potomky

Jedno ze specifických ustanovení, které se uplatňuje přednostně k obecné úpravě o vyživovací povinnosti, se nachází v ustanovení § 915 občanského zákoníku. Týká se výživného mezi rodiči a dětmi. „(1) Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte. (2) Dítě je povinno zajistit svým rodičům slušnou výživu.“<sup>220</sup> Z důvodové zprávy k občanskému zákoníku lze zjistit, že ustanovení § 915 občanského zákoníku (společně s § 916, § 917, § 918 občanského zákoníku) je jedno z těch, které bylo částečně pozměněno a formulačně upraveno, ale v zásadě je přepisem minulé právní úpravy. Literatura uvádí k tomuto ustanovení následující: „Vyplývá z něj, že pokud rodič disponuje výjimečnými příjmy, které například v čase rostou, bude růst i výživné dítěte, a to bez ohledu na jeho skutečné životní náklady či objektivní potřeby. Neuspěje tedy argument povinného rodiče o tom, že výživné vypočtené z jeho nadstandardního příjmu by bylo příliš vysoké a dítěti či rodiči, který je má v péči, by na konci měsíce zůstávala nevyčerpaná částka, což by bylo dle povinného rodiče nesprávné.“<sup>221</sup>

Současná právní úprava neobsahuje ustanovení o maximální výši, ale ani o minimální výši výživného. Na základě výše uvedené citace by tedy mohlo docházet k situaci, kdy by nezletilému dítěti mohla být přiznána velice vysoká částka (např. 50 000 Kč měsíčně), i když ji není schopno při nejlepší vůli vyčerpat. Tento přístup k výkladu zákona je nicméně příliš formalistický a neodpovídá smyslu právní úpravy. Smyslem tohoto ustanovení není to, aby dítě mělo k dispozici stejnou částku jako rodič s nadstandardním příjmem, ale aby vzhledem ke svému věku a vyspělosti mělo obdobnou životní úroveň jako rodič. Zejména je důležité to, aby byl dítěti zachován takový komfort, na který bylo zvyklé po dobu, kdy oba rodiče žili spolu. Rozvod není dostatečným důvodem pro snížení životní úrovně dítěte, na kterou bylo zvyklé.

Úkolem obecných soudů je nalézt rovnováhu, tedy aby výživné rodiče s nadstandardními příjmy nebylo neúčelné a neúměrně vysoké. Ústavní soud se k

<sup>220</sup> § 915 odst. 1, 2 zákona o. z.

<sup>221</sup> KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014., str. 39.

dané problematice rovněž vyjadřoval: „*Shodu v životní úrovni mezi rodiči a dětmi je proto třeba hledat především v samotném způsobu života, využívání kulturních, sportovních a společenských možností. Stejná životní úroveň musí dítěti umožňovat žít takovým stylem života, který by je ve srovnání s ostatními členy rodiny nevyklučoval z jejího celku, nebo který by nevytvářel neodůvodněné rozdíly mezi rodiči a dětmi.*”<sup>222</sup> V praxi se může vyskytnout situace, kdy životní úroveň jednoho rodiče zdaleka převyšuje životní úroveň druhého rodiče. S jakým rodičem má dítě v tomto případě sdílet životní úroveň? Zákon toto neupravuje. Z literatury a judikatury lze ale dovodit, že v takovém případě má dítě právo sdílet tu lepší životní úroveň. Nad rámec tohoto lze také z judikatury dovodit, že pokud dítě sdílí společnou domácnost s rodičem, jehož životní úroveň je na lepší úrovni, pak by soud nemusel dítěti v **odůvodněných** případech výživné od druhého rodiče přiznat. Pravděpodobně by soud tento krok odůvodnil poskytováním nemajetkové části výživného druhým rodičem. Potřeba peněžité částky by absentovala, protože první rodič již tuto část potřeb pokrývá.

Pro určování rozsahu výživného lze rovněž vycházet z materiálů Ministerstva spravedlnosti ČR. Ministerstvo spravedlnosti za vedení ministryně Daniely Kovářové soudům poskytlo v květnu 2010 tzv. doporučující tabulku.<sup>223</sup> Jejím účelem bylo sjednotit rozhodovací praxi soudů ve věci určování výše výživného pro nezaopatřené děti. Tato tabulka rozdělila děti do pěti kategorií podle jejich věku. Ke každé kategorii bylo přiřazeno procentuální rozmezí, které odpovídalo části příjmu povinného rodiče, který měl plnit oprávněnému. Čím vyšší věk dítěte, tím vyšší bylo dané procentuální rozmezí.

Tabulka vznikla v rámci expertní skupiny Ministerstva spravedlnosti a byla založena na interpretaci statistických dat i zahraničních právních úprav. Její charakter byl pouze doporučující a soudy jí nebyly vázány takovým způsobem, že by se od ní nemohly odchýlit. Nicméně by toto odchýlení muselo být řádně odůvodněno. Na základě judikatury Ústavního soudu ji také nelze zcela ztotožňovat s aplikační praxí. Jak je patrné z následujícího, tak soudy tabulku (ÚS ji nazývá "Doporučením") ve svých rozhodnutích reflektovaly: „*Nicméně je Ústavnímu soudu z jeho činnosti známo, že obecné soudy berou Doporučení při*

---

<sup>222</sup> Nález Ústavního soudu IV.ÚS 650/15 ze dne 16. 12. 2015.

<sup>223</sup> Pro srovnání se uvádí, že německé soudy disponují tzv. Düsseldorfskou tabulkou obdobného charakteru.

svém rozhodování v úvahu, takže je nutno mu určitý sjednocující potenciál a význam (z hlediska faktického či tzv. normativity faktického) přiznat; vzhledem k tomu si na základě Doporučení lze udělat alespoň rámcový přehled o situaci ve společnosti, resp. o současné aplikační praxi (jejíž znalostí na tomto úseku může disponovat právě tento ústřední správní úřad), tedy alespoň stran (prvotní) relace mezi výživným na straně jedné a příjmem povinného rodiče a věkem dítěte na straně druhé, což by nemuselo být bez významu pro aplikaci výše zmíněných měřítek používaných Ústavním soudem při přezkumu rozhodnutí obecných soudů.“<sup>224</sup> Tabulka subjektům vyživovací povinnosti tedy může sloužit jako určitá rámcová představa toho, jak bude soud pravděpodobně rozhodovat. Někteří odborníci této tabulce připisují větší význam: „Autoři tohoto příspěvku vidí v tzv. soudcovských tabulkách cestu ke sjednocení rozhodovací praxe při určování výživného, avšak nelze toto činit na úkor platného práva. Platné právo, ale ani nová právní úprava neumožňují rozhodování na základě tabulek.“<sup>225</sup>

Doporučující tabulka byla dříve dostupná na portálu Justice.cz. V současné době ji tam již nelze dohledat, a tak není jisté, zda je stále aktuální. Nicméně je zobrazena níže. Autor má za to, že byť soudům nic nezakazuje se touto tabulkou rámcově řídit, pak by neměla a ani nemůže sloužit jako obligatorní nástroj. Z rozhodovací praxe soudů je zřejmé, že výše výživného zhruba odpovídá rozmezí určené v tabulce, spíše ho v mnoha případech převyšuje. Patrně tedy slouží jako určité vodítko pro samotné rozhodnutí ve věci. Pokud by z ní soudy pro své rozhodování vycházeli při respektování principů určování výše výživného, pak nelze nic namítat. Naopak by mohla sloužit pro lepší předvídatelnost rozhodnutí soudu a pro větší právní jistotu účastníků řízení. Byť je dodáváno, že se jedná o problematiku velice individuální, tedy lze jen těžko zobecňovat. Výše uvedené nicméně nezprošťuje soud povinnosti řádně zkoumat životní úroveň subjektů vyživovací povinnosti, a to v souladu s názorem Ústavního soudu: „Pokud má být životní úroveň dítěte shodná s životní úrovní rodičů, měl by ji soud při určování výše výživného pro nezletilé děti, z úřední povinnosti zjišťovat.“<sup>226</sup>

<sup>224</sup> Usnesení ÚS sp. zn.: III.ÚS 1071/15 ze dne 11. 6. 2015.

<sup>225</sup> SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. Právní rozhledy. 2013, č. 7, s. 251-253.

<sup>226</sup> Nález ÚS ze dne 12. 9. 2016 sp. zn. I.ÚS 1356/16.



Kategorie	Věk dítěte <sup>[1]</sup>	Procentuální rozmezí <sup>[2]</sup>
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

### 3. 4. 1. 3. 1. Domněnka příjmu povinného

V praxi lze také pozorovat přístup některých povinných k výživnému, který spočívá v jejich snaze záměrně zakrýt, zamlčet či zkreslit své skutečné majetkové poměry. Tímto jednáním se snaží dosáhnout snížení měsíčního peněžitého plnění, které by měli poskytovat oprávněnému. Tento problém řeší tzv. **domněnka příjmu povinného**. V zákoně je upravena v ustanovení § 916 občanského zákoníku: „*Neprokáže-li v řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti jiného předka k nezletilému dítěti, které nenabylo plné svéprávnosti, osoba výživou povinná soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.*“<sup>227</sup> Již předchozí právní úprava výše citovanou nevyvratitelnou domněnkou příjmu povinného obsahovala.

Zákonodárci byli nuceni po společenských a ekonomických změnách po roce 1989 pracovat se skutečností, že velký počet lidí přestal získávat příjmy ze závislé činnosti a místo toho začali podnikat. Předchozí právní úprava dvakrát změnila násobek z částky životního minima, kdy to nejprve byl patnáctinásobek a později 12,7 násobek. Současná právní úprava podstatně zvýšila tuto částku na pětadvacetinásobek. Tato domněnka se neaplikuje za každých okolností. Použije

<sup>227</sup> § 916 o. z.

se jen v případě, že povinný neposkytne soudu dostatečnou součinnost při zkoumání jeho příjmů. Soud má za úkol komplexně zkoumat majetkové poměry oprávněného, jakož i jeho schopnosti a možnosti. Povinný výživou má tedy vůči soudu povinnost předložit veškeré listiny (jako je např. daňové přiznání, výpisy z účtů), uvést veškeré skutečnosti a umožnit soudu přístup i do zákonem chráněných údajů tak, aby mohl spravedlivě stanovit výši výživného. Soud také může vycházet z výpovědí účastníků a porovnávat je s dalšími listinnými důkazy. Také může vycházet z informací od správních orgánů jako je finanční úřad. V minulosti platila zásada mlčenlivosti finančních úřadů ve věci poskytnutí informací potřebných pro soud, aby mohl rozhodnout o výživném. Tato mlčenlivost byla prolomena ustanovením § 53 odst. 1 písm. c) bodu 3. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve kterém je explicitně stanoveno, že pokud finanční správa poskytne soudu informace pro rozhodnutí o výživném, pak se nejedná o porušení mlčenlivosti, kterou finanční úřad a osoby pověřené finančním úřadem mají.

Ke smyslu ustanovení § 916 se vyjadřuje i komentářová literatura: „*Citované ustanovení plní v rámci vyživovací povinnosti rodiče k dítěti či jiného předka k nezletilému dítěti, které nenabýlo plné svéprávnosti, dvě základní funkce: motivační a sankční. Především motivuje povinného rodiče, příp. jiného předka, aby soudu rozhodujícímu o stanovení vyživovací povinnosti doložil řádným způsobem své příjmy tak, aby soud mohl rozsah výživného určit na základě zákonných kritérií (možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného). Sankcionuje ovšem toho povinného, který tuto povinnost řádně neplní, a tím soudu brání zjistit svou příjmovou fakticitu i potencialitu.*“<sup>228</sup> S výše citovaným názorem se lze ztotožnit. Soud musí mít k dispozici určité donucující prostředky, kterými může na povinné působit tak, aby získal potřebné informace k vydání rozhodnutí ve věci. V opačném případě by povinní jistě zneužívali skutečnost, že soud je fakticky nemůže za jejich nesoučinnost postihnout.

Pokud tedy povinný výživou soudu tuto součinnost neposkytne a bude se své skutečné příjmy a majetkové poměry snažit zakrývat, pak může soud aplikovat ustanovení § 916 občanského zákoníku pro výpočet jeho průměrného měsíčního

---

<sup>228</sup> Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.

příjmu. Tento výpočet vychází ze životního minima, které je upraveno v jiném právním předpisu a jehož výše se každým rokem mění. Pro úplnost se odkazuje na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 10. 2016 sp. zn. 64Co 401/2016.

### 3. 4. 1. 3. 2. Tvorba úspor

V řízení o určení výživného je za splnění určitých předpokladů možné považovat jako jednu z odůvodněných potřeb také tvorbu úspor. V zákoně je tato možnost upravena v ustanovení § 917 občanského zákoníku.: „*Rozhoduje-li soud o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti předka k nezletilému dítěti, které nenabylo plné svéprávnosti, a majetkové poměry osoby výživou povinné to připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor, nevylučují-li to okolnosti zvláštního případu; poskytnuté výživné přechází do vlastnictví dítěte. O správě takto poskytnutých částek platí obecná pravidla o jmění dítěte.*“<sup>229</sup> Jedním z hlavních předpokladů je, že oprávněným musím být dítě a to nejen nezletilé (ať již plně svéprávné či ne), ale i zletilé. Povinným je pak rodič dítěte, popř. předek. Předek jen za předpokladu, že dítě je nezletilé a **není plně svéprávné**. Předku tedy nemůže být uložena povinnost tvorby úspor vůči zletilému dítěti a vůči plně svéprávnému nezletilému dítěti. Nadále musí být tvorba úspor umožněna majetkovými poměry povinného. Zpravidla se tedy bude toto ustanovení aplikovat u těch povinných, jejichž příjmy jsou nadprůměrné.

Zákon zmiňuje, že toto ustanovení lze aplikovat, pokud to nevylučují okolnosti zvláštního případu. Komentářová literatura k těmto uvádí: „*Nicméně, jde-li o další předpoklad, a to okolnosti jednotlivého případu, máme za to, že v některých případech je z dlouhodobějšího hlediska vhodnější stanovit výživné jen v podobě běžného výživného určeného na spotřebu, a nikoliv na úspory. Může jít o to, že povinný se svým majetkem řádně hospodáří, nepodstupuje žádná výrazná rizika, jmění zvelebuje, investuje do podstaty apod. a z dlouhodobějšího hlediska se toto jeví jako v nejlepším zájmu oprávněného. Také z výchovných důvodů – rodiče mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud jde o způsob života a chování v rodině (§ 884 odst. 1) – lze mít za to, že řádná správa vlastního majetku, zachování rodového jmění apod. pro další generace je*

---

<sup>229</sup> § 917 o. z.

v nejlepším zájmu oprávněného. Pokud bude mít dítě vlastní majetek, bude situace obdobná (viz komentář k § 900)."<sup>230</sup> Tyto okolnosti budou záležet na konkrétním případě a také na úvaze soudce, který bude daný případ rozhodovat. Nelze podat taxativní výčet okolností, které by aplikaci tohoto ustanovení vylučovaly.

Prostředky, které takto vzniknou, přechází do vlastnictví dítěte. Pokud je dítě zletilé (anebo nezletilé, ale plně svéprávné), pak správa těchto prostředků záleží jen na něm. U nezletilého dítěte je nutné použít ustanovení o správě jeho jmění.<sup>231</sup> Jmění nezletilého dítěte spravují rodiče společně jako řádní hospodáři. Jsou povinni s ním bezpečně nakládat a při správě jeho jednotlivých částí vystupují jako zástupci vlastníka, jímž je nezletilé dítě. V důvodové zprávě je dále uvedeno: „Jde-li o výživné i na úspory (§ 917), je třeba mít za to, že se rodiče musejí dohodnout – jde o správu jmění dítěte – o zřízení účtu, na který budou peníze ukládány. Neučiní-li tak, mohou navrhnout, aby rozhodl soud, a neučiní-li ani toto, pak bude výživné (vč. úspor) plněno k rukám toho, komu bylo dítě svěřeno. Soud však může rozhodnout i bez návrhu.“<sup>232</sup> Lze se ztotožnit s důvodovou zprávou v tom, že rodiče by se měli na výběru peněžního ústavu dohodnout a pokud tak neučiní, pak o výběru rozhodne soud. Nelze se ale ztotožnit s tím, že by soud měl či mohl rozhodnout tak, aby byly úspory posílány k rukám pečujícího rodiče. V mnoha případech by to totiž mezi rodiči vyvolalo další konfliktní situaci. Povinní rodiče se totiž mnohdy nesprávně domnívají, že výživné se posílá pečujícímu rodiči, který s ním nakládá tak, jak uzná za vhodné. Pokud by měl soud za této situace, kdy se rodiče nedokáží dohodnout ani na specifickém peněžním ústavu pro zasílání úspor, rozhodnout o zasílání úspor k rukám povinného rodiče, tak to nelze považovat za vhodné. Autor má tedy za to, že toto by měla být opravdu poslední varianta a soud by měl sám peněžní ústav vybrat, pokud se rodiče na jeho výběru nedohodnou.

Obecně nicméně platí, že primárním cílem je zachování daných prostředků a ne jejich rozmnožení. Při výběru peněžního ústavu a jím nabízených služeb

---

<sup>230</sup> KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. § 917 [Tvorba úspor]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1110.

<sup>231</sup> § 896 a následující o. z.

<sup>232</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

bezpečnost jasně převažuje nad zhodnocením úspor dítěte. Na tomto místě se poukazuje na určitou rozdílnost přístupu k úsporám dítěte jdoucím z výživného a samotné správy jmění dítěte. V právní úpravě jmění dítěte je totiž dán větší důraz právě na rozmnožení jmění dítěte, byť má autor za to, že toto rozmnožení nesmí příliš ohrozit samotné jmění dítěte.<sup>233</sup>

Máme také jistotu, že dané ustanovení je ústavně konformní, jelikož byl proti němu podán návrh na jeho zrušení.<sup>234</sup> V řízení o kumulativní ústavní stížnosti stěžovatel svůj návrh odůvodnil tím, že dané ustanovení zakládá diskriminaci rozvedených rodičů, resp. rodičům, kterým bylo stanoveno výživné soudním rozhodnutím vůči rodičům nerozvedeným a současně dětí z takové rodiny vůči dětem z rozvedených rodin. Dle stěžovatele je také právem rodiče, zda rozhodne, jestli bude dítěti úspory tvořit anebo ne. Nadále rozvedl tezi, že děti v "úplné" rodině jsou závislí na libovůli rodičů, jestli jim úspory zřídí, a tak jsou diskriminovány vůči dětem z rozvedených rodin. Ústavní soud argumentaci stěžovatele odmítl. Podle Ústavního soudu každý rodič řádně plní svou rodičovskou odpovědnost vytváří (pokud mu to majetkové poměry dovolují) určitou finanční rezervu pro případ, že nebude (např. z důvodu výpadku příjmů) schopen dostát svých povinností vůči dítěti. V případě, že rodiče spolu nežijí (anebo jeden z nich neplní svoji vyživovací povinnost), tak musí výživné určit soud. Ústavní soud nespatřuje nic protiústavního ani diskriminačního na rozhodnutí soudu, které rozdělí výživné do dvou položek - na výživné sloužící okamžitým potřebám a výživné na budoucí předpokládané či nepředpokládané výdaje.

### 3. 4. 1. 3. 3. Tezaurace výživného

S ustanovením § 917 občanského zákoníku se pojí ustanovení § 918 občanského zákoníku, jež stanoví: *„V řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti může v případech hodných zvláštního zřetele soud uložit osobě výživou povinné, aby složila zálohu na výživné splatné v budoucnu; poskytnuté výživné přechází do vlastnictví dítěte postupně k jednotlivým dnům splatnosti výživného. Na složenou*

---

<sup>233</sup> O této problematice podrobněji v kapitole 2.3.1. této práce ve spojení s kapitolou 2. 3. 6. 3.

<sup>234</sup> Jedná se o náleží ÚS sp. zn.: III.ÚS 1033/16 ze dne 13. 9. 2016.

*zálohu se hledí jako na majetek povinného.*"<sup>235</sup> Komentářová literatura používá termín „tezaurace“ výživného, tj. záloha na výživné splatné v budoucnu. Rovněž lze tento institut označit za **zvláštní zajišťovací titul**. Klíčovým termínem je v tomto ustanovení - případy hodné zvláštního zřetele. „*Za případy hodné zvláštního zřetele, kdy smí soud uložit rodiči povinnost složit zálohu na výživné splatné v budoucnosti, je možné považovat takové situace, kdy povinný má nepravidelné příjmy (např. sezonní zaměstnanci), zdědí značné prostředky (ale lze usuzovat, že nebude schopen s nimi řádně hospodařit), podniká a prokazatelně podstupuje majetková rizika (a jsou obavy, že by výživa dítěte nebyla v budoucnu řádně zajištěna), má v plánu delší pobyt v zahraničí (a vymáhání výživného by bylo problematické) apod.*"<sup>236</sup> Pokud existuje obava, že by se vzhledem k příjmu povinného mohlo stát, že dítě nebude mít pravidelné dávky výživného, pak může soud aplikovat toto zákonné ustanovení. Zákon nerozlišuje, jestli se jedná o děti nezletilé nebo zletilé.

Úskalím z praktického hlediska se jeví skládání záloh na výživné, resp. určení místa kam dané zálohy složit. Prostředky takto složené totiž přechází do vlastnictví oprávněného postupně. Do doby tohoto přechodu vlastnictví jsou dané prostředky ve vlastnictví povinného. Důvodová zpráva uvádí: „*Jde-li o výživné splatné v budoucnu (§ 918), měl by se o zřízení účtu postarat povinný, neboť jde o vedení účtu s jeho penězi. Pokud by se povinný nepostaral, musel by plnit na účet zřízený třeba druhým rodičem oprávněného s tím, že by byly stanoveny okolnosti výběru či výplaty jednotlivých částek výživného, a z úroků by se povinnému srážely nutné platby spojené s vedením účtu.*"<sup>237</sup> Prostředky takto zajištěné ale de facto zajištěny nejsou, i když de iure ano. Pokud jsou ve vlastnictví povinného, pak i pokud je složí na účet, který zřídí speciálně pro tyto prostředky, tak je stále může použít. Možným řešením by bylo tyto prostředky předat třetí osobě do úschovy (advokát, notář atp.), která by ke dni splatnosti částky výživného danou částku oprávněnému zaslala. Další řešením by mohlo být uzákonění možnosti soudu uložit bance povinnost spočívající v zablokování daných prostředků na pro tyto účely zřízeném účtu povinného. Povinný by tedy měl povinnost složit na

---

<sup>235</sup> § 918 o. z.

<sup>236</sup> KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. § 918 [Zálohování výživného]. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1112.

<sup>237</sup> Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

speciálně zřízený účet stanovenou částku, se kterou by nemohl dále disponovat vyjma jejího postupného odesílání oprávněnému.

### 3. 4. 2. Společná ustanovení o výživném

Tato ustanovení se nacházejí v § 921 - § 923 občanského zákoníku a vztahují se na vyživovací povinnost obecně, anebo je v daném ustanovení jasně vymezeno, na jaké subjekty vyživovací povinnosti se vztahuje.

*„Výživné se plní v pravidelných dávkách a je splatné vždy na měsíc dopředu, ledaže soud rozhodl jinak nebo se osoba výživou povinná dohodla s osobou oprávněnou jinak“* <sup>238</sup> Zákon stanovuje, že výživné je dávka, která je splatná na měsíc dopředu. Toto ale nebrání soudu, anebo subjektům vyživovací povinnosti, aby si ujednali něco jiného. Z důvodové zprávy lze zjistit, že se jedná o přepis předchozí právní úpravy. Avšak je modifikována o výslovnou možnost se odchýlit od zákonné úpravy. Daná dohoda ale nesmí odporovat smyslu výživného, což je hrazení odůvodněných potřeb oprávněného. Ochrana osoby, jež není plně svéprávná, je dána obecnými ustanoveními o vyživovací povinnosti. Autor je přesvědčen, že měsíční interval plnění výživného je nejlepší. To i z důvodu, že většina pravidelných poplatků ve spojení například s bydlením se rovněž hradí jedenkrát měsíčně.

#### 3. 4. 2. 1. Úrok z prodlení z výživného

Nelze na tomto místě nezmínit novelu občanského zákoníku provedenou zákonem č. 460/2016 Sb., jež do ustanovení § 921 občanského zákoníku vložila odstavec dvě, jež stanoví: *„Po osobě výživou povinné, která je v prodlení s placením výživného, může osoba oprávněná požadovat zaplacení úroku z prodlení.“* <sup>239</sup> Výše uvedeným byla tedy explicitně upravena možnost nárokování úroku z prodlení oprávněným, pokud povinný výživné nezaplatí ke dni splatnosti, tj. včas, a je tedy s plněním své povinnosti v prodlení. Toto ustanovení je považováno za zásadní. V předchozí právní úpravě totiž problematika úroku z prodlení z výživného takto upravena nebyla. Nebylo tedy jasné, zda lze úroky z prodlení po povinném požadovat. Praxí soudů bylo úrok z

---

<sup>238</sup> § 921 odst. 1 o. z.

<sup>239</sup> § 921 odst. 2 o. z.

prodlení nepřiznávat, a to zejména s ohledem na usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2006. sp. zn. I. ÚS 399/05. V odůvodnění tohoto usnesení Ústavní soud dovodil, že úrok z prodlení nelze oprávněnému přiznat, neboť povinný je pro své prodlení sankcionován již trestně-právní úpravou.<sup>240</sup> S tímto názorem se ztotožnila i část odborné veřejnosti, byť lze najít výjimky, které výše uvedený argument Ústavního soudu správně odmítly. S následující citací lze plně souhlasit: *„Tento argument musí ale být odmítnut, neboť trestněprávní řízení plní jinou roli. Slouží sice k sankcionování dlužníka za nehrazení výživného stejně jako úroky z prodlení, na rozdíl od nich však věřitel-oprávněný není nijak odškodněn za dobu, ve které byl dlužník v prodlení. Cílem trestněprávního sankcionování není odškodnění věřitele. Trestní právo plní funkci ochrannou, preventivní, represivní a regulativní.“*<sup>241</sup>

Výše uvedená novela však tento výkladový problém řeší. Bohužel nelze dohledat důvod, pro který se zákonodárce rozhodl tuto změnu zavést. Přiznání úroku z prodlení bylo totiž do novely vloženo na návrh Ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny, tedy v průběhu legislativního procesu, a tak důvodová zpráva tuto změnu nikterak nekommentuje. Jistým úskalím se jeví absence přechodného ustanovení v rámci novely, jež by se vztahovalo k úroku z prodlení z výživného. Není totiž jisté, od jakého dne lze úrok z prodlení nárokovat. Zda se jedná o dobu ode dne účinnosti, tj. od 28. 2. 2017, nebo zda lze úroky z prodlení nárokovat i za období dřívější, byť by se jednalo pouze o tři roky nazpět, neboť jednotlivá peněžitá plnění výživného podléhají promlčení. Mimo jiné s ohledem na dřívější nejednotný výklad dané problematiky se jeví jako správné, aby úroky z prodlení z výživného mohly být přiznány až ode dne nabytí účinnosti výše zmíněné novely. Autor tedy považuje tuto legislativní změnu za přínosnou. Výživné je druh majetkového plnění, které je sice v určitých ohledech zvláštním, ale to neznamená, že by povinný neměl být za nesplnění svého závazku řádně a zejména včas sankcionován právě úrokem z prodlení, tak jak je tomu u ostatních majetkových závazků.

---

<sup>240</sup> Jedná se o trestný čin zanedbání povinné výživy.

<sup>241</sup> SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K úrokům z prodlení z dlužného výživného. Právní rozhledy. 2013, č. 10, s. 368-370.



Pro úplnost se uvádí, že patrně v souladu s výše uvedenou změnou hmotněprávní úpravy, byla zákonem č. 296/2017 Sb. změněna i procesněprávní úprava, konkrétně zákon o zvláštním řízení soudním. Důvodová zpráva k výše uvedené novele k této změně ničeho neuvádí, a to proto, že tato změna byla znovu přijata až v rámci legislativního procesu. Výše uvedenou novelou bylo do zákona o zvláštním řízení soudním vloženo ustanovení § 472a s názvem „Úroky z prodlení“, jež stanoví: „(1) *Rozhoduje-li soud o výživném pro nezletilé dítě, může v rozhodnutí uložit i povinnost zaplatit úrok z prodlení. O úroku z prodlení soud rozhodne jen na návrh. (2) Povinnost zaplatit úrok z prodlení lze uložit i pro dávky výživného splatné v budoucnu, dostane-li se osoba výživou povinná s jejich placením do prodlení.*“<sup>242</sup> Výše citované ustanovení lze aplikovat pouze v řízení o výživném pro nezletilé dítě, a to na návrh účastníka řízení. Toto ustanovení, zejména odstavec jedna, se s ohledem na změněnou hmotněprávní úpravu jeví jako nadbytečné, protože hmotněprávní úprava již dává oprávněnému možnost nárokovat si úrok z prodlení, kdy nezáleží na tom, o jaký druh vyživovací povinnosti jde. Naproti tomu odstavec dvě je považován za správný, jelikož soudu dává možnost již v samotném rozhodnutí stanovit, že povinný, pokud se dostane do prodlení, má povinnost úrok z prodlení zaplatit, aniž by pro přiznání úroku z prodlení muselo být vedeno další řízení. Soud toto nicméně může učinit pouze u výživného pro nezletilé dítě, což nelze hodnotit kladně. Autor de lege ferenda navrhuje, aby soud mohl tuto povinnost uložit i ve vztahu k dalším druhům vyživovací povinnosti.

### 3. 4. 2. 2. Ostatní společná ustanovení o výživném

Ustanovení § 922 upravuje, od kterého dne lze výživné přiznat. „(1) *Výživné lze přiznat jen ode dne zahájení soudního řízení; u výživného pro děti i za dobu nejdéle tři let zpět od tohoto dne. (2) Výživné pro neprovdanou matku a úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem lze přiznat i nazpět, nejdéle však dva roky ode dne porodu.*“<sup>243</sup> Toto ustanovení je převzato z minulé právní úpravy, avšak s důležitými dodatky. Prvním dodatkem je to, že zpětně lze výživné přiznat i **zletilým** dětem, což dříve možné nebylo. Tato změna je považována za kladnou, neboť zletilé děti jsou zpravidla studenti, kteří jsou závislí na příjmech svých

---

<sup>242</sup> § 472a z. ř. s

<sup>243</sup> § 922 o. z.

rodičů obdobně jako děti nezletilé. Neexistuje důvod, pro který by zletilým dětem nemohlo být výživné za dřívější období přiznáno. Pro úplnost se uvádí, že druhým dodatkem je zvýšená ochrana neprovdané matky, kdy jí lze rovněž výživné přiznat zpětně. Účelem tohoto ustanovení je matce ulehčit sociálně nevýhodnou situaci, ve které se nachází hledáním povinného muže.

Soud může v případě změny poměrů nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti, změnit dohodu či rozhodnutí, kterým bylo výživné upraveno, což je stanoveno v ustanovení § 923 odst. 1 občanského zákoníku a také v ustanovení § 475 zákona o zvláštním řízení soudním. Z judikatury vyplývá, že podmínkou pro změnu dohody či rozhodnutí soudu je **podstatná** změna poměrů nezletilého dítěte. O podstatnou změnu poměrů se nejedná, když dítě začalo docházet na další dvě volnočasové aktivity i přesto, že jsou s nimi spojené určité výdaje. Samotný běh času také není sám o sobě důvodem pro změnu výživného. Výše výživného se totiž musí určit v závislosti na vývoji dítěte v jeho blízké budoucnosti. Pokud má dítě za šest měsíců od data, kdy bylo výživné stanoveno, nastoupit do první třídy do školy, pak toto musí být při stanovování výše výživného zohledněno. Lze totiž očekávat, že potřeby dítěte se touto skutečností automaticky zvýší. Odstavec dva téhož paragrafu také stanoví, že spotřebované výživné nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti, za minulou dobu, pro kterou bylo sníženo či zrušeno, se nevrací. Toto se aplikuje v situaci, kdy bylo o výživném pro nezletilého rozhodnuto soudem prvního stupně. Takové rozhodnutí je dle ustanovení § 473 písm. a) zákona o zvláštním řízení soudním, předběžně vykonatelné. Znamená to, že povinný rodič musí plnit i před tím, než rozsudek nabude právní moci. Rodič však podá včasné odvolání. Odvolací soud o několik měsíců později změní výrok rozhodnutí o určení výše výživného tak, že výživné stanovené soudem prvního stupně se snižuje. Nezletilé dítě, které nenabýlo svéprávnosti, ale na základě ustanovení § 923 odst. 2 občanského zákoníku, nemá povinnost již plněné výživné (tedy rozdíl mezi plněným a sníženým výživným) povinnému vracet. Také se nevrací dávka výživného, která již byla splněna, ale dítě před uplynutím celého měsíce, zemřelo. Konkrétně se jedná o situaci, kdy např. v úterý došlo na účet matky výživné pro nezletilé dítě, ale ve čtvrtek dítě zemřelo.

Promlčení výživného není upraveno v občanském zákoníku v části rodinného práva, nýbrž v ustanoveních týkající se promlčení obecně, konkrétně v ustanovení

§ 613 občanského zákoníku: „Právo na výživné se nepromlčuje, práva na jednotlivá opětuující se plnění však promlčení podléhají.“<sup>244</sup> Právo na výživné jako takové se tedy nepromlčuje. Znamená to, že v běhu času uplatnění tohoto práva nijak neoslabuje. Promlčení podléhají ale jednotlivá plnění či peněžité dávky, a to v délce tří let. V předchozí právní úpravě bylo toto ustanovení v ustanovení § 98 zákona o rodině společně s ustanovením o přiznání výživného ode dne zahájení soudního řízení. Tvůrci zákona se rozhodli tato dvě ustanovení od sebe oddělit, protože dle jejich názoru nemají nic společného.

Poslední ustanovení, které je třeba zmínit v souvislosti s výživným, se týká započtení závazků v ustanovení § 1988 odst. 1 občanského zákoníku: „Zakazuje se započtení proti pohledávce výživného pro nezletilého, který není plně svéprávný.“<sup>245</sup> Nezletilému, který není plně svéprávný, zákon tímto poskytuje zvýšenou ochranu. I přesto, že povinný má vůči nezletilému, jež není plně svéprávný, pohledávku stejného druhu (v tomto případě peněžitou pohledávku), tak její započtení proti výživnému je explicitně zakázáno.

### 3. 5. Výživné v trestním právu

Přestože je výživné soukromoprávním institutem, pak jeho řádné neplnění má i trestněprávní důsledky. Povinný se totiž může dopustit trestného činu *Zanedbání povinné výživy*. Tento trestný čin je upraven v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník<sup>246</sup> od ustanovení § 196 - § 197. V trestním právu se nicméně nejedná o novum. Tento trestný čin byl upraven již v předchozí právní úpravě - zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon - konkrétně od ustanovení § 213 - § 214.

Byť se zařazení této kapitoly do rigorózní práce může jevit jako nadbytečné, pak v souvislosti s tímto se uvádí, že je tak činěno zejména pro ucelenost této práce. Nad rámec výše uvedeného lze konstatovat, že trestních jednání, jež spočívají v neplacení výživného, kdy je následně naplněna skutková podstata trestného činu zanedbání povinné výživy, je velký počet. Pro toto tvrzení je čerpáno ze statistik Policie ČR, z nichž vyplývá, že za rok 2017 bylo evidováno

---

<sup>244</sup> § 613 o. z.

<sup>245</sup> § 1988 odst. 1 o. z.

<sup>246</sup> V práci bude použita zkratka "tr. zákoník" v souladu s databází rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, jak je uvedeno zde:

[http://www.nsoud.cz/judikaturans\\_new/ns\\_web.nsf/web/Napoveda~Vyhledavanirozhodnuti~Zkratky\\_predpisu\\_pouzivane\\_v\\_databazi\\_rozhodnuti\\_Nejvyssiho\\_soudu~?openDocument&lng=CZ](http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/web/Napoveda~Vyhledavanirozhodnuti~Zkratky_predpisu_pouzivane_v_databazi_rozhodnuti_Nejvyssiho_soudu~?openDocument&lng=CZ).

celkem 8 979 trestních jednání, jež naplňují skutkovou trestného činu v ustanovení § 196 trestního zákoníku, a v roce 2016 to bylo celkem 10 611 trestních jednání. V obou letech činila objasňenost těchto trestných činů 99,8% případů.<sup>247</sup> Jelikož se jedná o velké množství případů, kdy je tato problematika úzce spjata s problematikou vyživovací povinnosti, tak i z toho důvodu autor tuto kapitolu do práce zařadil.

Skutková podstata trestného činu Zanedbání povinné výživy je upravena v ustanovení § 196: „(1) Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. (2) Kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, vydá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 oprávněnou osobu nebezpečí nouze.“<sup>248</sup> Z důvodové zprávy k trestnímu zákoníku lze zjistit, že se skutková podstata od předchozí právní úpravy příliš nezměnila, a to zejména na základě ustálené judikatury. Důvodová zpráva dále uvádí, že s ohledem na četné ohlasy byla trestní sazba v odst. 1 zvýšena na dvě léta a v odst. 2 na léta tři. Nicméně na základě novely z roku 2012<sup>249</sup> byla trestní sazba snížena zpět na jeden rok (pro odst. 1) a na dvě léta (pro odst. 2), tedy tak, jak byla v předchozí právní úpravě. Důvodem novely z roku 2012 byla snaha o snížení počtu vězňů odsouzených za drobnou kriminalitu. Tímto se měla vyřešit přeplněnost věznic. Důvodová zpráva doslova uvádí: „Základním cílem navrhované právní úpravy je zrychlení a zefektivnění procesu podmíněného propuštění, zejména v případech pachatelů drobné kriminality z kategorie přečinů. Současný stav přeplněnosti věznic osobami, které se dopustily přečinu je trvale nepřijatelný.“<sup>250</sup>

---

<sup>247</sup> Policejní statistiky jsou čerpány z této stránky: Statistické přehledy kriminality za rok 2017 - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>, a z této stránky: Statistické přehledy kriminality za rok 2016 - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22346473&docType=ART>

<sup>248</sup> § 196 tr. zákoníku.

<sup>249</sup> Jedná se o zákon č. 390/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

<sup>250</sup> Důvodová zpráva k zákonu č. 390/2012 Sb.

Doc. Jan Kocina v článku v Bulletinu advokacie <sup>251</sup> vyjadřuje názor, že přeplněnost věznic má být řešena formou reorganizace. Nemá být řešena formou snižování trestních sazeb, což je pouze zástupné řešení. S tímto názorem se lze zcela ztotožnit. Zákodárce by neměl snižovat trestní sazby trestných činů kvůli neschopnosti státu zajistit dostatečnou kapacitu věznic. Tímto přístupem totiž klesá prevenční schopnost daného ustanovení, což nelze hodnotit kladně. Důvodem pro snížení trestní sazby tedy nebyla skutečnost, že se zvýšení trestní sazby neosvědčilo v návaznosti na plnění výživného, ale proto, že stát neměl dostatek prostředků, aby zajistil potřebnou kapacitu věznic.

Výše uvedený trestný čin obsahuje dvě základní skutkové podstaty. Tyto se od sebe liší formou zavinění - nedbalostní a úmyslné. <sup>252</sup> Co se týče nedbalostního zavinění, pak judikatura Nejvyššího soudu uvádí následující příklad: „*O nedbalost půjde např. tehdy, jestliže pachatel ví, že má plnit vyživovací povinnost, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že ji plnit nemusí.*” <sup>253</sup> Jelikož výše uvedený trestný čin obsahuje dvě základní skutkové podstaty, jež jsou odlišeny formou zavinění, pak má soud také následující povinnost: „*Z toho plyne povinnost, aby soud v odsuzujícím rozsudku nejen výslovně formu zavinění uvedl v právní větě, ale aby i ve skutkových zjištěních dostatečně vyjádřil rozhodné okolnosti, které ji určují, a to nikoli citací zákonného textu vyjadřujícího formu zavinění, ale podstatnými konkrétními skutečnostmi, z nichž ji vyvozuje*” <sup>254</sup> Trestní kolegium Nejvyššího soudu tedy dovodilo, že soud je povinen uvést formu zavinění nejen v právní větě daného rozsudku, ale také v jeho odůvodnění, jež navíc musí obsahovat vylíčení skutkových okolností (přepsání textu zákona není dostačující), na základě kterých soud formu zavinění dovodil. V případě, že by soud výše uvedené <sup>255</sup> neučinil, má autor za to, že by dané rozhodnutí trpělo hrubou vadou a případný opravný prostředek by měl značnou šanci na úspěch.

---

<sup>251</sup> Bulletin advokacie, odborný právní portál | Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Bulletin advokacie, odborný právní portál [online]. Česká advokátní komora, 2013 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/podminene-propusteni-z-vykonu-trestu-odneti-svobody>.

<sup>252</sup> Formy zavinění jsou v tr. zákoníku upraveny v ustanoveních § 15 a § 16.

<sup>253</sup> Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 7/2015 ze dne 29. 1. 2015.

<sup>254</sup> Nejvyšší soud ČR Zanedbání povinné výživy, § 196 odst. 1 tr. zákoníku. Nejvyšší soud ČR [online]. 2016 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z:

[http://www.nsoud.cz/judikaturans\\_new/ns\\_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/df544b79185000dc125807d002e63f7?OpenDocument](http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/df544b79185000dc125807d002e63f7?OpenDocument).

<sup>255</sup> To znamená precizní a jasné vylíčení skutkových okolností, jež vedly soud ke zvolení formy zavinění.

Povinný se dopouští výše uvedeného trestného činu v případě, že svoji povinnost neplní po dobu delší než čtyři měsíce. Autor se domnívá, že je tato doba příliš dlouhá a měla by být snížena na měsíce tři, popř. dva. Větší snížení této doby (např. na jeden měsíc) by moudré nebylo, protože by mohlo být zneužíváno. Například se může povinný bez své viny dostat do situace, kdy nebude moci v krátkém časovém úseku výživné hradit a oprávněného na toto navíc i upozorní (náhlá ztráta zaměstnání, náhlé onemocnění atp.). Oprávněný by se i přesto mohl pokusit podáním trestního oznámení vyvinout na povinného tlak, aby výživné hradil<sup>256</sup>, ač toho není schopen. Byť by byl povinný v prodlení a de facto svoji povinnost porušil, pak by se dalo toto trestní oznámení označit za "šikanózní", neboť ač povinný výživné hradit chce, tak objektivně nemůže. Toto by vedlo ke zbytečnému zatížení orgánů činných v trestním řízení.

Pokud povinný naplněním skutkové podstaty přečinu zanedbání povinné výživy vystaví oprávněného nebezpečí nouze, pak bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.<sup>257</sup> Co znamená "nebezpečí nouze"? Odpověď lze nalézt v judikatuře Nejvyššího soudu: „*Podle ustálené praxe soudů k naplnění znaku vydání oprávněné osoby nebezpečí nouze podle § 196 odst. 3 tr. zákoníku postačí, jestliže pachatel neplněním vyživovací povinnosti vytvoří situaci, kdy by si oprávněná, tj. vyživovaná osoba, sama nemohla bez pomoci jiných osob, popř. bez poskytnutí příspěvku od státu, opatřit ani základní prostředky k životu. Nouze ve smyslu tohoto zákonného ustanovení tedy znamená nedostatek základních prostředků potřebných pro život. Nevyžaduje se, aby stav nouze v důsledku jednání obviněného skutečně nastal, zákonné znaky § 196 odst. 1, 3 tr. zákoníku jsou naplněny již pouhou jeho hrozbou. Životní úroveň, která se považuje za nouzi, se posuzuje jednak objektivně v komparaci s průměrnou životní úrovní občanů, jednak subjektivně s přihlédnutím k odůvodněným potřebám oprávněného (k tomu např. rozhodnutí č. 23/1987 Sb. rozh. tr.).*“<sup>258</sup> Pokud si tedy oprávněný sám nemůže opatřit dostatek prostředků pro naplnění základních životních potřeb (např. jídlo, ošacení, náklady spojené s bydlením atp.), pak se nachází ve stavu nouze. V případě, že se do stavu nouze nedostal jen díky příspěvků od třetích osob (např. příbuzní) nebo státu, pak by se i přesto jednalo o stav nebezpečí nouze. Pro

---

<sup>256</sup> Např. tím, že nezaplatí účet za elektřinu, plyn, vodu atp.

<sup>257</sup> § 196 odst. 3 tr. zákoníku.

<sup>258</sup> Usnesení Nejvyššího soudu 11 Tdo 1262/2014-28 ze dne 29. 10. 2014.

naplnění skutkové podstaty přečinu dle ustanovení § 196 odst. 1, 3 trestního zákoníku totiž postačí pouze nebezpečí nouze. Tedy de facto se do stavu nouze oprávněná osoba nedostala, ale jen díky příspěvkům od třetích osob popř. od státu. Soudy nicméně musí pečlivě zkoumat životní úroveň oprávněného jak objektivně (průměrná životní úroveň občanů v ČR), ale i subjektivně (odůvodněné potřeby oprávněného). Následně musí ve svém rozhodnutí uvést, na základě kterých konkrétních skutečností byl oprávněný vystaven nebezpečí nouze.

### 3. 5. 1. Zvláštní ustanovení o trestání a účinné lítosti

K ustanovení § 196 trestního zákoníku se rovněž vážou ustanovení § 196a – zvláštní ustanovení o trestání, a § 197 – zvláštní ustanovení o účinné lítosti. Ustanovení § 196a trestního zákoníku stanoví: *„Pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196) může soud uložit jako přiměřené omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 i přiměřené omezení, aby se zdržel řízení motorových vozidel. Toto přiměřené omezení soud uloží zejména tehdy, je-li důvodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude mařena nebo ztěžována.“*<sup>259</sup> Tímto ustanovením je soudu poskytnuta další možnost „postihu“ pachatele. Vedle přiměřených omezení v ustanovení § 48 odst. 4 trestního zákoníku lze pachatele předmětného trestného činu rovněž omezit v řízení motorových vozidel. Omezení v oblasti řízení motorových vozidel ve vztahu k hrazení výživného není obsaženo pouze v trestním právu. Stejný postih lze nalézt i v exekučním řádu, kdy exekutor může exekuci na výživné provést i tzv. pozastavením řidičského oprávnění. Autor má za to, že oba instituty se vztahují na ty povinné, kteří sice formálně nevykazují příjmy, a tedy mají nízkou životní úroveň, ale fakticky to tak není. Například bydlí v novém domě nebo právě řídí nové motorové vozidlo. Tímto zákonným institutem jim lze zasáhnout do jejich životního komfortu, a tedy by to pachatele mělo více motivovat k plnění jejich zákonné povinnosti.

Ustanovení § 197 trestního zákoníku stanoví: *„Trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196) zaniká, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud*

---

<sup>259</sup> § 196a tr. zákoníku.

prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.“<sup>260</sup> Pokud pachatel kumulativně splní podmínky dané ve výše citovaném ustanovení, pak jeho trestní odpovědnost zaniká. První podmínkou je, aby trestný čin neměl pro osobu vyživovanou trvalých následků. Komentářová literatura k definici „trvalých následků“ uvádí následující: „*Těmito trvale nepříznivými následky je třeba rozumět důsledky, které již nelze odstranit či napravit tím, že pachatel svoji alimentační povinnost dodatečně zcela splní. V praxi se bude jednat zejména o situace, kdy neplnění zákonné alimentační povinnosti pachatelem vedlo k poškození tělesného nebo duševního zdraví vyživované osoby, popř. k znemožnění její řádné přípravy na budoucí povolání či dosažení určitého odborného vzdělání, pro které měla jinak veškeré předpoklady.*“<sup>261</sup> Existence resp. neexistence těchto nepříznivých následků musí být v meritorním rozhodnutí precizně vylíčena. V opačném případě by se jednalo o vadu rozhodnutí.

Druhou podmínkou pro zánik trestní odpovědnosti je dodatečné splnění povinnosti dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek. Pokud pachatel svou povinnost dobrovolně a zcela splní, pak je tato podmínka splněna. Komentářová literatura uvádí, že částečné splnění, slib budoucího plnění, popřípadě prominutí dluhu oprávněnou osobou nelze považovat za splnění této podmínky. Pachatel je tedy povinen svoji povinnost v celé výši vůči oprávněné osobě bez dalšího splnit, pokud má být tato podmínka splněna. Rovněž by se měl sám soud o tomto splnění přesvědčit, například výslechem oprávněné osoby, popř. výpisem z bankovního účtu či složenkami, jež by prokázaly uhrazení stanovené částky osobou povinnou.

Autor kladně hodnotí skutečnost, že v trestním právu je tento trestný čin kodifikován. Jedná se o takové porušení veřejného pořádku, resp. hodnoty, jež má být státem chráněna, že například občanskoprávní sankce by nebyla dostačující. V souladu se zásadami trestního práva je však třeba konstatovat, že by se přečin zanedbání povinné výživy neměl zneužívat, resp. nadužívat. Trestní právo by mělo být opravdu poslední možností, jak povinného přimět k řádnému plnění jeho povinnosti. Zákonná úprava tomu dle názoru autora odpovídá. Smyslem

---

<sup>260</sup> § 197 tr. zákoníku.

<sup>261</sup> DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074787904.



předmětného trestného činu není pachatele odsoudit k trestu odnětí svobody, ale pasivně (v určitých případech i aktivně) je motivovat k plnění vyživovací povinnosti. Pokud budou povinní odsouzeni k trestu odnětí svobody, pak nebudou moci ničeho hradit a cílem zákonné úpravy je, aby výživné hradili. Autor má dále za to, že snížení časové hranice pro neplnění vyživovací povinnosti ze čtyř měsíců na tři popř. na dva měsíce by povinným, kteří např. jeden měsíc výživné pošlou a další dva měsíce nepošlou nic, omezilo možnost, jak oprávněné dostat do stavu nouze. Čtyři měsíce nelze považovat za krátkou dobu. Snížení této hranice pod dva měsíce by ale mohlo být kontraproduktivní, kdy by někteří povinní této možnosti pravděpodobně zneužívali. Tím by zbytečně zatěžovali orgány činné v trestním řízení.

## 4. Závěr

Vzhledem k tomu, že se rigorózní práce zabývá poměrně rozsáhlými instituty péče o jmění dítěte a vyživovací povinnost k dítěti, jeví se jako lepší a zejména přehlednější, aby i samotný závěr byl rozdělen do dvou částí – část týkající se péče o jmění dítěte a část týkající se vyživovací povinnosti k dítěti.

Z obecného hlediska lze konstatovat, že právní úprava obou výše uvedených institutů je na dobré úrovni, byť s určitými výhradami, které byly v práci rozebrány. Lze pozorovat snahu tvůrců zákona o ucelenost a reflexi soudní praxe, což se v mnoha případech pozitivně na právní úpravě projevilo. Rovněž je vycházeno ze zahraničních právních úprav při respektování jednotného základního ideového směru Evropské unie, jež se snaží o určitou unifikaci jednotlivých právních úprav. Jelikož jde o právo rodinné, tak většina zákonných ustanovení je formulována obecně. Tuto skutečnost nelze hodnotit negativně. Úkolem rodinného práva je poskytnout opravdu jen základní pravidla pro uspořádání rodinného života. Případné konflikty by měly být v první řadě řešeny v rámci rodiny, míněno dohodou. Zejména v těchto případech je důležité akcentovat důležitost dohody. Soud by měl být opravdu tím posledním možným řešením případného konfliktu. Autor však za problematickou považuje skutečnost, že neexistuje dostatek současné a aktuální judikatury ve vztahu k péči o jmění dítěte.

### 4. 1. Péče o jmění dítěte

Institut péče o jmění dítěte je součástí rodičovské odpovědnosti. Vzniká narozením dítěte a zaniká nabytím jeho plné svéprávnosti. Jedná se o právo a povinnost rodiče pečovat (či spravovat) jmění dítěte do doby, než dítě nabude plné svéprávnosti. Důvodem je, že dítě není způsobilé k právnímu jednání týkající se svého jmění a to zejména z důvodu své rozumové a volní vyspělosti. Autor má za to, že pokud je dítě dostatečně rozumově a volně vyspělé,<sup>262</sup> tak by mělo mít možnost se vyjádřit ke konkrétnímu právnímu jednání týkající se jeho jmění. Také by mělo být pravidelně informováno o tom, jak se s jeho jměním konkrétně zachází. Účelem tohoto institutu je totiž předat spravované jmění dítěti. Toto

---

<sup>262</sup> Bude jednat zejména o případy, kdy se věk dítěte blíží 18. roku věku, byť toto nelze úplně dobře zobecnit.

jmění nepatří správci jmění. Jelikož je tento institut součástí rodičovské odpovědnosti, pak lze jeho rozsah i výkon určitým způsobem soudním rozhodnutím upravit. Konkrétně se například může jednat o omezení rodičovské odpovědnost v oblasti péče o jmění dítěte, pokud rodič tuto nevykonává řádně.

Z dikce zákonné úpravy se jeví, že by to zejména měli být rodiče, kdo pečují o jmění dítěte. Pokud svoji povinnost zanedbávají, porušují, či ji objektivně splnit nemohou, pak zákon poskytuje opatření, kterými lze péči o jmění dítěte zajistit. Jmenovitě se jedná o poručníka či opatrovníka pro správu jmění dítěte. Na konkrétním právním jednání týkající se jmění dítěte by se měli rodiče vždy dohodnout, tedy by měli jednat ve shodě. Pokud se na určitém právním jednání neshodnou, pak by neměli jednat přes nesouhlas druhého, ale měli by se obrátit na soud, který v daném případě rozhodne. Zákon dále explicitně poskytuje demonstrativní výčet příkladů konkrétního právního jednání, pro které je potřeba souhlasu soudu. Pokud by v těchto jednání sice byli rodiče ve shodě, ale nedisponovali souhlasem soudu, pak by se jednalo o zdánlivé právní jednání.

Úskalím právní úpravy je z pohledu autora odpovědnost za škodu správce jmění na jmění dítěte. V zákoně totiž není výslovně určeno, zda se jedná o odpovědnost objektivní či subjektivní. Rovněž, pokud by se jednalo o odpovědnost subjektivní, nejsou poskytnuty žádné exonerační důvody. Autor práce má za to, že odpovědnost správce jmění za škodu na jmění dítěte by měla být subjektivní. Pokud správce jmění neporušil povinnost péče řádného hospodáře a prokáže, že si počínal dostatečně obezřetně, pak by neměl za škodu odpovídat. Konstatuje se, že zavinění by mělo být důsledně zkoumáno.

Pokud jmění dítěte nese výnos, pak tento se nejprve použije na úhradu nákladů správy jmění, konkrétně na daně, poplatky, pravidelnou údržbu atp. Pokud po úhradě výše uvedených nákladů zbydou z výnosu peněžité prostředky, pak se jedná o zisk. Naložení s ním je dle názoru autora jedním z úskalí současné právní úpravy. Zisk by se měl primárně použít k rozmnožení jmění. Nelze se ztotožnit s názorem, že by se měl tento zisk použít k výživě dítěte, pokud rodiče disponují dostatečným množstvím prostředků pro výživu dítěte. Lze však souhlasit s tím, že zisk ze jmění dítěte by měl být použit k jeho výživě v té míře, ve které nestačí prostředky rodičů. Co se týká dalších osob povinných výživou, pak by zisk

ze jmění dítěte měl mít přednost před výživným od osob, které nejsou rodiči dítěte. Za určitých okolností může být zisk použit i pro výživu sourozenců a rodičů dítěte.

Právní úprava rovněž správně řeší dopad insolvence, konkrétně konkursu na výkon péče o jmění dítěte rodičem. V této části by ničeho nemělo být měněno, avšak se uvádí, že by se zákonodárce měl zamyslet v obdobném smyslu i nad dopady exekuce. Exekuce vlastně předchází insolvenčním a rovněž je to důsledek toho, že si osoba neplnila své povinnosti řádně. Soud by měl mít možnost v odůvodněných případech zasáhnout do výkonu péče o jmění dítěte, pokud je rodič v exekuci.

Nelze nezmínit rovněž samotné odevzdání jmění dítěti. K tomuto dochází nabytím plné svéprávnosti dítěte. Rodiče pak mají povinnost dítěti odevzdat samotné jmění a rovněž vyúčtování správy jmění, jehož podrobnost by se měla odvíjet od rozsahu předmětného jmění. Zákon však nestanoví na formu tohoto vyúčtování zvláštní požadavky.

Rodiče si mohou za podmínek stanovených zákonem nárokovat úhradu vynaložených nákladů a rovněž přiměřenou odměnu za výkon správy. Má se za to, že tyto nároky by měly být uplatněny společně s vyúčtováním správy jmění, byť nic nebrání tomu, aby tomu tak nebylo učiněno později. Jistou odlišnost lze pozorovat v souvislosti s opatrovníkem pro správu jmění dítěte. Ten má povinnost předložit vyúčtování soudu, ne dítěti.

V návaznosti na výše uvedené se konstatuje, že opatrovník pro správu jmění dítěte je důležitým institutem. Tento by měl být v určitých případech využíván častěji, kdy mohou být na rodiče kladeny vysoké nároky pro správu jmění a to zejména v případě, kdy je jmění dítěte rozsáhlé. Pokud je jmění rozsáhlé, pak je riziko vzniku škody pro nedostatečnou odbornou znalost rodičů vyšší. Na opatrovníka by se ale měli v souvislosti s odbornými znalostmi klást vyšší nároky než na rodiče. Opatrovník je totiž osoba, která je jmenována specificky pro to, aby spravovala cizí jmění. Tedy by měla disponovat určitými většími odbornými znalostmi v tomto směru. Na rodiče nelze tyto aplikovat totožně, neboť jejich rolí není jen správa jmění dítěte.

## 4. 2. Vyživovací povinnost k dítěti

Vyživovací povinnost není součástí rodičovské odpovědnosti jako péče o jmění dítěte. Pokud soud svým rozhodnutím zasáhne do výkonu či rozsahu rodičovské odpovědnosti, pak se to vyživovací povinnosti netýká. Tuto skutečnost lze hodnotit kladně.

Vyživovací povinnost vzniká ex-lege a zaniká smrtí jejích subjektů. Určitá část odborníků se však domnívá, že vyživovací povinnost zaniká okamžikem, kdy daný subjekt nesplní podmínky pro přiznání výživného a následně znovu vznikne, když tyto podmínky subjekt znovu splní. S tímto názorem se nelze ztotožnit. Autor má za to, vyživovací povinnost trvá po celý život jejích subjektů, avšak nelze přiznat výživné, pokud nejsou splněny předpoklady pro jeho přiznání. S tímto je spojena i nutnost terminologické přesnosti, kdy nelze zaměňovat pojem vyživovací povinnost a výživné. Výživné je totiž samotná peněžitá dávka, kterou je povinný povinen přispívat na výživu dítěte a to pokud jsou splněny zákonem dané podmínky.

Vyživovací povinnost lze rozdělit na čtyři základní druhy, kdy vyživovací povinnost k dítěti lze podřadit pod vyživovací povinnost předků a potomků. Základním požadavkem pro přiznání výživného je, aby se oprávněný nacházel ve stavu odkázanosti na výživu, tedy že není schopen se sám žít. Co se týká samotné výše výživného, pak zákon pro její stanovení poskytuje velice obecná pravidla. Vodítkem může být i doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti ČR, u níž však není jisté, zda je stále aktuální. Obecnost těchto pravidel však není chybou. Z rozhodovací praxe soudů je zřejmé, že soudy rozhodují zejména ve prospěch dítěte a věc se snaží posuzovat komplexně. Tato problematika je totiž velice individuální a soudy k ní musí takto přistupovat.

Základním východiskem pro určení výše výživného jsou odůvodněné potřeby oprávněného a majetkové možnosti a schopnosti povinného. K potřebám oprávněného lze sdělit, že tyto musí pokrýt jeho základní životní potřeby (jídlo, ošacení, náklady na bydlení atp.) a rovněž v nich mají být započítané i náklady nahodilé, tedy nepravidelné. K samotnému dítěti zákon dále uvádí, že jeho životní úroveň musí být shodná s životní úrovní rodiče. Toto nicméně nelze vnímat absolutně. Znamená to, že by životní úroveň dítěte měla odpovídat jeho věku a

životní úrovni samotného rodiče. V souvislosti s tímto lze rovněž zmínit tvorbu úspor, a to zejména pro nezletilé dítě, kdy pokud má povinný rodič dostatečné prostředky, pak by měl část výživného hradit na zvláštní účet, kde budou tyto prostředky pro dítě shromažďovány. Rodiče by se měli dohodnout na výběru bankovního ústavu, ve kterém budou tyto prostředky uloženy do doby, než budou moci být dítěti odevzdány. Jelikož se úspory stanou jměním dítěte, pak pro tyto rovněž platí ustanovení o správě jmění dítěte.

Co se týká majetkových možností a schopností povinného, pak i tyto jsou velice důležité. Tedy jsou zkoumány jeho příjmy i výdaje, ale rovněž jsou zahrnovány i možné příjmy. Povinný se nesmí bezdůvodně vzdát vyššího majetkového prospěchu. Příkladem budiž situace, kdy si povinný může v rámci svého pracovního poměru vydělat větší peněžitý obnos za to, že bude více pracovat, ale této možnosti nevyužije. Soud by pak měl zkoumat důvod pro toto nevyužití, a pokud shledá, že se jedná o důvod nedostatečný, pak i tyto možné příjmy zařadí do majetkových možností a schopností povinného. Povinný je povinen v rámci řízení o určení výživného poskytnout soudu patřičnou součinnost při zkoumání jeho příjmů. Pokud tuto součinnost neposkytne, pak soud může vycházet ze zákonem stanoveného násobku životního minima pro jeho stanovení.

Ve vztahu k neplnění vyživovací povinnosti je důležité zmínit také trestněprávní přesah tohoto neplnění. Pokud povinný neplní tuto povinnost po dobu delší než čtyři měsíce, pak naplní skutkovou podstatu trestného činu zanedbání povinné výživy. Zákon rozlišuje mezi nedbalostním a úmyslným zaviněním, jež se projevuje ve výši trestní sazby. Smyslem tohoto trestného činu není to, aby pachatelé vykonávali tresty odnětí svobody, ale aby byli motivováni k plnění své povinnosti. Důraz je tedy především kladen na to, aby pachatelé výživné hradili, čehož ve výkonu trestu odnětí svobody zpravidla nejsou schopni.

Autor práce se pokusil o komplexní rozebrání spojené problematiky – péče o jmění dítěte a vyživovací povinnosti. Dále poukázal na možné nedostatky a de lege ferenda navrhl jejich napravení. Celkově lze právní úpravu obou popsanych institutů a rozhodovací praxi soudů hodnotit kladně.

## **5. Resume**

This doctoral thesis deals with the topic of care for the child's assets and liabilities and duty to maintain and support a child. Both of the mentioned instruments of law are connected as both in the end deal with the child's assets.

The author is obligated to state that the part of this thesis which deals with duty to maintain and support a child is based on the author's thesis called Maintenance obligation of ancestors and descendants written in 2018. The doctoral thesis itself is divided into two main parts, first part deals with the care for the child's assets and liabilities and the second with the duty to maintain and support a child.

In regards to care for the child's assets and liabilities it is important to state that this instrument is both a right and an obligation of a parent. It is a part of the parental responsibility which is also codified in the civil code. This is the reason this thesis partially deals with the parental responsibility and especially with the instruments the court has at its disposal. These can be used to interfere with the care for the child's assets and liabilities. When the court interferes in the parental responsibility it can choose which part of it (for example only the care for the child's assets and liabilities) it will interfere with. There are three instruments which the court can use. First is suspension which deals with three possible scenarios. There are when a parent is still a minor and has not acquired full legal capacity or the parent is an adult but his fully legal capacity was limited by the court. In this case the court must suspend parent's parental responsibility. The third possible scenario is when a parent is prevented from exercising his parental responsibility by an unforeseen circumstance (for example an illness) and it is within the child's interest that the parent's parental responsibility is suspended.

Second instrument which can interfere with the parental responsibility is a limitation of parental responsibility. It is when a parent does not exercise his parental responsibility properly and it is within the child's interest that parent is limited in exercising his parental responsibility. Third instrument is a removal of the parental responsibility. The court is legally obligated to relieve the parent of his parental responsibility when he abuses it or seriously neglects it. The court must also consider relieving a parent of his parental responsibility if a parent has

committed an intentional criminal offence against his child, or used his child who is not criminally liable for committing a criminal offence, or if the parent has committed a crime as an accomplice, instigator, aider and abettor or organizer of a criminal offence committed by his child.

As for the care for the child's assets and liabilities the parent has the duty to administer them with due managerial care, which means to act responsibly, carefully and honestly. If parents breach their above mentioned duty and it results in damage to the child's assets and liabilities the parents shall compensate the child. The parents in accordance with exercising the parental responsibility manage the child's assets and liabilities together after mutual agreement. If parents cannot agree on a particular legal act in this matter, the court shall decide for them. In regards to the court decision, the parents can only administer the child's assets and liabilities when it comes to routine matters or exceptional matters that are negligible value. In all other matters the parents must seek the court's approval. The code civil also provides demonstrative examples in which the parents must seek the court's approval before they can legally act. If the parents do not seek the court's approval and act regardless, the legal act is disregarded and therefore void from the beginning.

The child's assets and liabilities can also generate income. This income should be at first used to administer the child's assets and liabilities like pay taxes, various fees and similar. The rest is called profit. Profit in author's opinion should be primarily used to increase the value of the child's assets as the primary goal of this law instrument is to hand over the assets and liabilities to the child when it either comes of age or by the decision of the court acquires full legal capacity. The profit may also be used for child's maintenance however it is author's opinion that it should only be done in cases where parents themselves do not have enough funds that are required for the child's maintenance. In rare cases the profit may also be used to maintain the needs of the parents and the child's siblings if the conditions set by the law are met.

It is also important to mention a matter of insolvency. The right and duty to care for the child's assets and liabilities is extinguished upon a declaration of bankruptcy. Interestingly enough, the code civil was changed regarding this



matter, because before the change the right and duty of a parent was extinguished as soon as the parent found himself in insolvency. This was not correct as the whole reason for this instrument was to protect the child's property when the parent is not capable of handling his own affairs. Bankruptcy means that the rest of the parent's assets will be sold. There is no reason to extinguish the parent's right and duty when he is capable of at least partially paying his creditors.

When the child acquires a full legal capacity the parents are obligated to hand the entirety of the child's assets and liabilities over to him. With this they are also obligated to present him with an account of administration unless the child expressly wishes otherwise. Parents can also request a reimbursement of any costs in connection with the administration of the child's assets and liabilities. They can also request a reasonable remuneration if the administration was difficult and they conducted it correctly. It is the author's opinion that all of the above should be presented to the child at the moment of handing over his assets and liabilities.

Last but not least it is also important to mention that the code civil implies along with the technical literature that the law instrument of guardian for the administration of the child's assets and liabilities should be used more frequently. Basically the guardian mentioned above is responsible solely for the administration of the child's assets and liabilities. If the guardian is appointed by the court, the parents temporarily lose their right and duty to administer the child's assets and liabilities. It is also the author's opinion that the requirements as far as the technical skills go, should be applied more strictly than when it comes to parents.

As for the duty to maintain and support a child, it is important to state that it is a mutual duty, which means that the child has it also. It is good to say that there are four kinds of the duty to maintain and support. Code civil does not provide a specific formula which can be used to determine the exact number which the obligator must provide the obligee. There are several determining factors, first being the justified needs of the obligee and his property situation, as well as his abilities, potential and property situation of the obligor are decisive. The courts must investigate the above very thoroughly. As for the child, it is also important to

mention that his standard of living must be equal to that of a parent. In regards to this, the parent can also provide a portion of the support as savings for the future for the child. It is fair to say that the courts try to examine the whole matter mentioned above thoroughly. The existence of rich judicial precedents also helps a great deal. There also exists a chart of the Ministry of justice of Czech Republic, which serves as an example of how much of the obligator's income should be used for the support of the child.

Last but not least if the parent does not fulfill his above mentioned duty to maintain and support his child, it can also be considered a crime. The Czech penal code contains a crime called Desertion. The author decided to put a short treatise of this instrument of the criminal law, because according to the police statistics there is a great number of these crimes being committed every year. It is also closely connected to the duty to maintain and support a child. The main purpose of this crime is not to send the offenders to prison but to make them fulfill his duty to maintain and support a child. Therefore the courts tend to choose alternative forms of punishment if possible.

## 6. Prameny

### 6. 1. Literatura

#### 6. 1. 1. Knižní

- BUŘIČ Václav, Vyživovací povinnost předků a potomků. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická
- HRABÁK, J., NAHODIL, T. Správní řád s výkladovými poznámkami a vybranou judikaturou. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 452 s
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, HULMÁK, Milan, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, PSUTKA, Jindřich, SIEGLOVÁ, Zuzana, SEDLÁK, Petr, WESTPHALOVÁ, Lenka, KAPITÁN, Zdeněk, KOŽIAK, Jaromír, ŠMÍD, Ondřej, HRUŠÁKOVÁ ML., Milana. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014
- HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ L. a kolektiv. Rodinné právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 366 s., ISBN 978-80-7400-552-7
- DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074787904
- Elizabeth T. Gershoff, Andrew Grogan-Kaylor. Spanking and Child Outcomes: Old Controversies and New Meta-Analyses. *Journal of Family Psychology*, 2016
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-254-2

- KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-932-9
- KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011, 152 s.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci práva*. Praha: Leges, 2014
- LAVICKÝ, Petr. *Civilní proces*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-988-5.
- LOWE, N. V. a Gillian DOUGLAS. *Bromley's family law*. Eleventh edition. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2015]. ISBN 978-0-19-958040-8
- MACKOVÁ, Alena. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. Praha: Leges, 2016. Komentátor. ISBN 978-80-7502-122-9
- MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek IV. §794-975. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-7502-004-8
- RADVANOVÁ, Senta. *Kurs občanského práva: instituty rodinného práva*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.
- SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-266-3.
- SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR)

- Švestka, J; Dvořák, J; Fiala, J; Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 528, ISBN 978-80-7478-369-2, 978-80-7478-457-6
- ŠÍNOVÁ, Renáta, Ondřej ŠMÍD a Marek JURÁŠ. Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého. Praha: Leges, 2013
- ŠÍNOVÁ, Renáta, Lenka WESTPHALOVÁ a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-179-3

### 6. 1. 2. Časopisecká

- KUTNAROVÁ, Karolína. Vybrané skutečnosti ovlivňující schopnost zletilého dítěte samostatně uspokojovat své potřeby jakožto nezbytný předpoklad pro trvání vyživovací povinnosti rodičů. *Právní rozhledy*. 2018, č. 5, s. 177-181
- PAVLÍČEK, Tomáš. Některé aspekty péče o jmění dítěte dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 15-16, s. 538-542
- REDAKCE. Poslanecká sněmovna schválila návrh novely občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2016, č. 22, s. I
- ROGALEWICZOVÁ, Romana. Možnosti aktivního zapojení dítěte do řízení. *Právní rozhledy*. 2018, č. 8, s. 267-275
- SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K určování výše výživného. *Právní rozhledy*. 2013, č. 7, s. 251-253
- SCHINNENBURGOVÁ, Petra, CIDLINA, Václav. K úrokům z prodlení z dlužného výživného. *Právní rozhledy*. 2013, č. 10, s. 368-370
- SCHÖN, Monika. Výkon rodičovské odpovědnosti rodičem s omezenou svéprávností. *Právní rozhledy*. 2014, č. 13-14, s. 492-495

- SCHÖN, Monika. Vztahy mezi rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti. Právní rozhledy. 2015, č. 1, s. 5-9
- SVOBODA, Karel. K tvorbě úspor ve prospěch dítěte. Právní rozhledy. 2014, č. 12, s. 437-440

## 6. 2. Právní předpisy

- Civil Code
- Children Act 1989
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 390/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních

- Zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony
- Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, č. 40/2009 Dz.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, č. 460/2016 Dz
- Úmluva o právech dítěte

### 6. 3. Judikatura

#### 6. 3. 1. Ústavní soud

- Usnesení ÚS sp. zn. I. ÚS 399/05 ze dne 2. 6. 2006.
- Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 3113/10 ze dne 21. 4. 2011
- Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 1. 7. 2010
- Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 979/13 ze dne 30. 7. 2013
- Usnesení ÚS sp. zn. II.ÚS 337/14 ze dne 11. 6. 2014
- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3216/13 ze dne 25. 9. 2014
- Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 2121/14 ze dne 30. 9. 2014
- Usnesení ÚS sp. zn.: III.ÚS 1071/15 ze dne 11. 6. 2015
- Nález ÚS sp. zn.: IV.ÚS 650/15 ze dne 16. 12. 2015

- Nález ÚS sp. zn. I.ÚS 1356/16 ze dne 12. 9. 2016
- Nález ÚS sp. zn.: III.ÚS 1033/16 ze dne 13. 9. 2016
- Nález ÚS sp. zn.: II. ÚS 86/17 ze dne 1. 2. 2017
- Nález ÚS sp. zn.: II.ÚS 1931/17 ze dne 19. 12. 2017

### 6. 3. 2. Nejvyšší soud

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Cz 119/67 ze dne 30. 11. 1967
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8Cz 23/1969 R 27/1970 ze dne 20. 8. 1969
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5Cz 42/1988 R 5/1991 ze dne 28. 2. 1989
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21Cdo 3909/2010 ze dne 28. 6. 2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3522/2009 ze dne 26. 4. 2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7Tdo 1421/2012 ze dne 28. 11. 2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7Tdo 564/2013 ze dne 25. 6. 2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSCR 103/2013 ze dne 28. 11. 2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11Tdo 1262/2014-28 ze dne 29. 10. 2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30Cdo 3361/2014 ze dne 17. 12. 2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6Tdo 7/2015 ze dne 29. 1. 2015



- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 2742/2013 ze dne 18. 2. 2016
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30Cdo 6047/2017 ze dne 14. 3. 2018

### 6. 3. 3. Krajské soudy

- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn.: 13Co 588/1994
- Rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 18Co 196/2015 ze dne 12. 8. 2015
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 19Co 16/2017-57 ze dne 7. 2. 2017

### 6. 3. 4. Okresní či Obvodní soudy

- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 sp. zn. Nc 488/2013, 18 P a Nc 56/2013 ze dne 3. 6. 2014
- Usnesení Okresního soudu v Jihlavě č. j. 6Nc 7301/2015-10 ze dne 29. 10. 2015

### 6. 4. Internetové zdroje

- Bulletin advokacie, odborný právní portál | Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Bulletin advokacie, odborný právní portál* [online]. © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012 - 2013, [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/podminene-propusteni-z-vykonu-trestu-odneti-svobody>
- Bulletin advokacie, odborný právní portál | Úrok z prodlení z výživného a insolvenční řízení. *Bulletin advokacie, odborný právní portál* [online]. © ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA 2012 - 2013, 17.10.2017 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/urok-z-prodleni-z-vyzivneho-a-insolvencni-rizeni>

- Nejvyšší soud ČR Zanedbání povinné výživy, § 196 odst. 1 tr. zákoníku. *Nejvyšší soud ČR* [online]. 2016 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z:  
[http://www.nsoud.cz/judikaturans\\_new/ns\\_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/dff544b79185000dc125807d002e63f7?OpenDocument](http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/f069f297c2422c1bc12576ac0045940f/dff544b79185000dc125807d002e63f7?OpenDocument)
- Stanoviska - Unie rodinných advokátů: Stanovisko Unie rodinných advokátů č. 1/2018 ke zjišťování názoru dítěte. Unie rodinných advokátů [online]. 2018 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: <http://www.uracr.cz/stanoviska>.
- Statistické přehledy kriminality za rok 2016 - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22346473&docType=ART>
- Statistické přehledy kriminality za rok 2017 - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>
- Tisková zpráva - Čtyři a více exekucí má již 413 tisíc občanů České republiky. V roce 2016 klesl počet nově nařízených exekucí, narostl však celkový počet běžících případů. *Exekutorská komora České republiky* [online]. ©2009-2018, 29. 3. 2017 [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2289-tiskova-zprava-ctyri-a-vice-exekuci-ma-jiz-413-tisic-obcanu-ceske-republiky-v-roce-2016-klesl-pocet-nove-narizenych-exekuci-narostl-vsak-celkovy-pocet-bezicich-pripadu?w=>
- Vzájemný vztah insolvenčního a exekučního řízení | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírnka zákonů, judikatura, právo* [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/vzajemny-vztah-insolvencniho-a-exekucniho-rizeni-96739.html>

- Zánik vyživovací povinnosti rodičů k dítěti | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zanik-vyzivovaci-povinnosti-rodicu-k-diteti-105970.html>
- Zkratky předpisů používané v databázi rozhodnutí Nejvyššího soudu. *Nejvyšší soud ČR* [online]. Nejvyšší soud, 2016 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: [http://www.nsoud.cz/judikaturans\\_new/ns\\_web.nsf/web/Napoveda~Vyhledavanirozhodnuti~Zkratky\\_predpisu\\_pouzivane\\_v\\_databazi\\_rozhodnuti\\_Nejvyssiho\\_soudu~?openDocument&lng=CZ](http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/web/Napoveda~Vyhledavanirozhodnuti~Zkratky_predpisu_pouzivane_v_databazi_rozhodnuti_Nejvyssiho_soudu~?openDocument&lng=CZ)